

Dirk J. Korf, Annemieke Benschop, Ton Nabben & Marije Wouters

Coffeeshop, overlast en illegale markt

*De gevolgen van de komst
van een coffeeshop in Lelystad*

Coffeeshop, overlast en illegale markt

De gevolgen van de komst van een coffeeshop in Lelystad

Dirk J. Korf

Annemieke Benschop

Ton Nabben

Marije Wouters

Dit onderzoek is uitgevoerd door het Bonger Instituut voor Criminologie in opdracht van de gemeente Lelystad.

Bonger Instituut

Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Universiteit van Amsterdam
Postbus 1030
1000 BA Amsterdam

020 525 3918
bonger-fdr@uva.nl

Uitgave: Rozenberg Publishers (www.rozenbergps.com)

Korf D.J., Benschop A., Nabben T. & Wouters M. (2013) *Coffeeshop, overlast en illegale markt. De gevolgen van de komst van een coffeeshop in Lelystad*. Amsterdam: Rozenberg Publishers

ISBN 978 90 361 0361 9

© De auteurs, 2013.

Inhoud

Samenvatting	5
1 Een nieuwe coffeeshop.....	11
2 Coffeeshopbezoekers.....	19
3 Rondhangen op straat	29
4 Lokale cannabismarkt voor en na komst van de coffeeshop	37
5 Het stationsgebied	57
6 Algemene bevolking van Lelystad.....	73
7 Experts.....	93
Bijlage I Tabellen coffeeshopenquête.....	101
Bijlage II Tabellen publieksenquête	109
Bijlage III Tabellen bevolkingssurvey	115
Bijlage IV Tabellen overige cijfers	127

Samenvatting

Medio augustus 2011 werd in Lelystad (ruim 75.000 inwoners) voor het eerst een coffeeshop geopend. In een onderzoek door de Universiteit van Amsterdam zijn de ontwikkelingen in Lelystad rondom (de komst van) de coffeeshop in kaart gebracht. Het onderzoek richtte zich niet op (on)wenselijkheid, zin of nut van de coffeeshop, maar op eventuele effecten in termen van overlast. Het onderzoek kende drie meetmomenten: (1) een nulmeting enkele maanden vóór de opening van de coffeeshop, (2) een tussenmeting vanaf drie maanden na de opening van de coffeeshop, en (3) een eindmeting een jaar daarna (dus ruim 15 maanden na opening van de coffeeshop). De drie metingen bestonden steeds uit een survey onder de volwassen bevolking van Lelystad, een publieksenquête in het stationsgebied, gesprekken met bedrijven rond de vestigingslocatie, een etnografisch veldonderzoek in buurten waar illegale cannabisverkoop werd vermoed, een inventarisatie van beschikbare cijfers rond overlast en een focusgroep met experts (gemeente, politie, wijkraad, jongerenwerk, hulpverlening en coffeeshop). Daarnaast werd in de tussen- en eindmeting een enquête gehouden onder bezoekers van de coffeeshop.

De coffeeshop

De coffeeshop sloeg snel aan bij lokale cannabisgebruikers. Binnen een paar maanden kwamen er gemiddeld ruim 400 klanten per dag. Dat aantal bleef geruime tijd vrij stabiel. Ruim een jaar na de opening ging het aantal klanten verder omhoog en steeg naar gemiddeld ruim 500 per dag eind 2012. De coffeeshop trekt een qua leeftijd, etniciteit en geslacht gevarieerd, maar overwegend mannelijk publiek. Niemand is jonger dan 18 jaar. De bezoekers komen vooral lopend, op de fiets of met de auto.

Bekendheid met en houding tegenover de coffeeshop

Al vrij snel was de algemene bevolking van Lelystad goed op de hoogte van het bestaan de coffeeshop. Bij de tussenmeting wisten vier op de vijf deelnemers aan de *bevolkingsenquête* ervan en zij wisten meestal ook precies waar die gevestigd was (bij de eindmeting nog iets meer) Toch dacht bij beide metingen 4% dat Lelystad (nog) geen coffeeshop had. Reeds bij de tussenmeting wist de overgrote meerderheid van de deelnemers aan de *publieksenquête* van de coffeeshop en meestal ook de precieze locatie. Bij de eindmeting leek men hiervan nog beter op de hoogte. De mening van de Lelystadse bevolking over blowen in het algemeen bleef verdeeld, maar bij de eindmeting was men gemiddeld wat minder voor een verbod op cannabisgebruik dan bij de nulmeting en de tussenmeting. Ook de houding tegenover de coffeeshop bleef verdeeld, maar sinds de opening werd deze over het geheel genomen steeds positiever.

Cannabisgebruik en blowen in de openbare ruimte

Onder de deelnemers aan de bevolkingsurvey bleef het percentage cannabisgebruikers gelijk, maar wel gingen steeds meer van de gebruikers hasj of wiet in de plaatselijke coffeeshop kopen. De gemiddelde leeftijd van de coffeeshopbezoekers is 26 jaar. Er zijn geen indicaties dat de coffeeshop beginnende gebruikers aantrekt. De coffeeshopbezoekers blowen minder op straat, op pleinen en in parken in Lelystad dan voor de komst van de coffeeshop. Gemeentebreed lieten registratiecijfers van de politie na de komst van de coffeeshop een tijdelijke stijging in (meldingen, aangiftes en aanhoudingen i.v.m.) softdrugsbezit zien. Handel, vervaardigen en overlast waarbij softdrugs in het spel waren, bleven min of meer gelijk.

Onveiligheid, overlast en criminaliteit in het stationsgebied

Onder de algemene bevolking bleef het gevoel van (on)veiligheid in het stationsgebied gelijk. Bij alle metingen voelde de overgrote meerderheid zich er veilig en een hele kleine minderheid (erg) vaak onveilig. De deelnemers aan de publieksenquête voelden zich in het stationsgebied bij de eindmeting minder onveilig dan bij de nulmeting. Blijkens de bevolkingsenquête verbeterde de algemene overlastsituatie in het stationsgebied geleidelijk. Voor de wijkraad heeft de komst van de coffeeshop gunstig uitgepakt wat betreft de vooraf gevreesde overlast. Volgens ondernemers en werknemers in het stationsgebied was bij de tussenmeting nauwelijks iets veranderd wat betreft overlast en dat was ruim een jaar later (eindmeting) nog steeds zo. Wel waren er tussentijds wat verschuivingen in overlast; die hadden te maken met verbouwingen op wisselende locaties. De coffeeshop bleek niet echt een issue voor ondernemers en werknemers in het stationsgebied. Zowel bij de tussen- als de eindmeting klaagden sommigen over meer winkeldiefstallen, maar ze brachten die niet in verband met de coffeeshop of met cannabisgebruikers. Bij de eindmeting werd gesproken van minder onveiligheid door meer inzet van de politie.

In de bevolkingsenquête bleef slachtofferschap van criminaliteit in het stationsgebied gelijk. Afgaand op de publieksenquête was slachtofferschap van criminaliteit in het stationsgebied niet significant veranderd, maar in elk geval niet gestegen. De politie registreerde meer winkel- en fietsendiefstallen in het stationsgebied, maar dat laatste is mogelijk een seizoenseffect.

Verkeersoverlast in het stationsgebied

Bij de nulmeting was er in het stationsgebied vooral sprake van verkeersoverlast vóór automobilisten (slechte doorstroming) en dóór fietsen en scooters (hinderlijk gestalde of rijdende tweewielers). Verwacht werd dat de komst van de coffeeshop de toch al aanwezige verkeersdrukke zou vergroten en dat de parkeerproblemen zouden toenemen. Die vrees werd niet bewaarheid. In de bevolkingsurvey nam de verkeersoverlast echter al snel en blijvend af. In de publieksenquête waren vrijwel alle vormen van verkeersoverlast bij de tussenmeting lager dan bij de nulmeting; alleen overlast vanwege

volle parkeerplaatsen bleef gelijk. Bij de eindmeting was de verkeersoverlast gestabiliseerd, behalve verkeersdrukke, die weer terug was op het niveau van de nulmeting. Over het geheel genomen was sprake van een snel en blijvend gunstig effect.

Overlast van rondhangers, druggebruikers en dealers in stationsgebied

Van rondhangende personen in het stationsgebied werd bij de nulmeting over het algemeen minder overlast ervaren dan van verkeer. De overlast van mensen die blowen op straat was relatief beperkt, hoewel cannabisgebruik wel degelijk werd gesignaleerd. Ondernemers noemden luidruchtige en soms blowende jongeren aan de rand van het Zilverpark. Handel in soft- en/of harddrugs werd in het stationsgebied niet of nauwelijks gesignaleerd. Bij de nulmeting werd gedacht dat door de komst van de coffeeshop vooral de overlast van blowers in en rond het Zilverpark zou toenemen. Bij de tussenmeting bleek dat deze verwachting niet was uitgekomen. Van begin af aan besteedde de coffeeshop veel aandacht aan het voorkómen van overlast in en rond de coffeeshop. In de bevolkingsenquête zag men sinds de opening van de coffeeshop in het stationsgebied niet meer, maar ook niet minder mensen op straat blowen, softdrugs kopen of verkopen. In de publieksenquête (gehouden onder personen die gemiddeld veel vaker dan de gemiddelde Lelystedeling in het stationsgebied komen) zag men steeds minder cannabiskoop en -verkoop op straat. De hiervan ervaren overlast bleef onverminderd laag.

Onveiligheid en overlast hangjongeren en drugshandel in buurten

Blijkens de eerste bevolkingssurvey (nulmeting) werd in enkele buurten meer overlast ervaren van hangjongeren dan in het stationsgebied. In sommige buurten werd toen meer openlijk gebruik van softdrugs en handel in soft- en harddrugs gesignaleerd dan in het stationsgebied. Bij de tussenmeting was de onveiligheid in de eigen buurt over het geheel genomen niet veranderd. Maar op de wat langere termijn nam in de eigen buurt de overlast van hangjongeren en het zien van en ervaren van overlast door blowers op straat af. Dit was een vertraagd effect: tussen de nulmeting en tussenmeting was er nog geen verschil, de daling zette later in. In enkele buurten werden tussentijds meer vermoedelijke dealactiviteiten (vanuit dealadressen of levering door bezorgers) gerapporteerd, maar voor Lelystad als geheel gold een geleidelijke daling.

Uit het etnografisch veldonderzoek kwam naar voren dat er in de meeste buurten niet echt iets was veranderd wat betreft groepen rondhangende jongeren. Dit kwam mede doordat zij vaak nog te jong zijn voor de coffeeshop. Bovendien kwam het rondhangen van groepen jongeren in sommige buurten al vrij weinig voor. Rondhangen van groepen jongeren en volwassenen gebeurde verhoudingsgewijs vaker in Lelycentre – en dat veranderde niet wezenlijk sinds de komst van de coffeeshop. Daarentegen was in Boswijk duidelijk sprake van een verbetering, maar deze werd vooral toegeschreven aan de renovatie.

Coffeeshop als concurrent van de bezorgmarkt

De lokale illegale cannabishandel bleek bij de nulmeting van het etnografisch veldonderzoek vooral een bezorgmarkt (06-dealers) te zijn; er waren weinig vaste verkoopadressen. Blijkens de enquête onder coffeeshopbezoekers kochten verreweg de meesten voor de komst van de coffeeshop in Lelystad wiet of hasj op de illegale markt. De illegale cannabisverkoop in Lelystad verminderde al snel na de opening van de coffeeshop en die trend zette gestaag door. Het aantal 06-dealers daalde vrij snel en die daling zette vervolgens op een lager pitje gestaag door. Een vergelijkbare trend, maar minder sterk, tekende zich af voor de thuisadressen. Het etnografisch veldonderzoek bracht aan het licht dat 06-dealers al snel na de opening van de coffeeshop hun prijs verlaagden en hun bezorgtijd werd minder lang. Ze bezorgden ook buiten de openingstijden van de coffeeshop en overal. Eveneens al snel na de komst van coffeeshop stopte een deel van de 06-bezorgers ermee. Hoewel ruim een jaar later ook weer klanten (deels) terugkeerden naar de 06-markt, kromp uiteindelijk het aantal 06-bezorgers met ongeveer een kwart tot een derde. Dat kwam ook doordat de prijsverlaging en de verkorting van de bezorgtijd niet overal standhielden. Voor een deel van de 06-bezorgers bleef de markt echter financieel aantrekkelijk. Vooral oudere bezorgers geven niet zo gauw op. Zij hebben in een reeks van jaren (het vertrouwen bij) een klantenkring opgebouwd.

Vermenging met harddrugsverkoop en gebiedsuitbreiding

Een deel van de (overgebleven) 06-dealers en de thuisadressen ging volgens de bezoekers van de coffeeshop iets vaker ook harddrugs verkopen. Sommige 06-dealers richtten zich meer op andere gemeenten.

De lokale coffeeshop: voordelen, verbeteringen en redenen om er niet te komen

In de eerste meting in de coffeeshop (tussenmeting) bleek dat veel klanten voorheen cannabis in coffeeshops buiten Lelystad kochten, vooral in Amsterdam en Almere. Dat werd steeds minder, maar er was zeker geen volledige verplaatsing naar de lokale coffeeshop. De belangrijkste voordelen van de coffeeshop vinden de bezoekers: nabijheid, snelle service en legaliteit. De belangrijkste verbeteringen die bezoekers aan de coffeeshop wensen zijn: meer sfeer en meer zitplaatsen. De belangrijkste redenen waarom Lelystadse cannabisgebruikers niet naar de nieuwe coffeeshop gaan, zijn privacy (verplichte registratie en zichtbaarheid), prijs en kwaliteit. Minderjarigen mogen er – conform de landelijke richtlijnen – niet komen. Dat gebeurt ook niet.

Aanbevelingen

- Bewaak de continuïteit in de samenwerking tussen gemeente, politie en coffeeshop in de preventie en zo nodig bestrijding van overlast.

- Houd de ontwikkelingen op de bezorgmarkt goed in de gaten. Blijf alert op O6-dealers die cannabis (trachten te) verkopen aan minderjarigen. Intensiveer de aanpak van O6-dealers die ook harddrugs verkopen.
- Blijf alert op mogelijke consequenties van het rijksbeleid ten aanzien van coffeeshops voor Lelystad.

1 Een nieuwe coffeeshop

Lelystad bevindt zich in een uitzonderlijke situatie. Daar waar in andere gemeenten coffeeshops verdwijnen, is in de gemeente Lelystad medio 2011 juist voor het eerst een coffeeshop geopend.¹ Het feit dat Lelystad voorheen geen coffeeshop had, was gezien het aantal inwoners (ruim 75.000) vrij bijzonder voor Nederland.² De gemeente had al jarenlang plannen voor een coffeeshop, maar een van de problemen was steeds om hiervoor een geschikte plek te vinden. Veel potentieel geachte locaties vielen in de loop der jaren af, maar uiteindelijk opende op 16 augustus 2011 coffeeshop *Koffie en dromen* haar deuren aan de Middenweg.

De opening van de coffeeshop in Lelystad bood een unieke en wellicht eenmalige mogelijkheid voor wetenschappelijk onderzoek naar de eventuele effecten van de komst van een coffeeshop in een gemeente die voorheen nog geen coffeeshop had. Deze kans hebben we de afgelopen twee jaar mogen grijpen, waardoor we de ontwikkelingen in Lelystad rondom de komst van de coffeeshop op de voet hebben kunnen volgen.

Als we drie maanden na de opening poolshoogte komen nemen, kijkt de bedrijfsleider tevreden. De loop zit er goed in, met zo'n 300 à 400 bezoekers per dag en in het weekend nog meer dan doordeweeks. Sommige klanten komen dagelijks, anderen eens per week of nog minder vaak. Het groene epoxyglazen gebouw is vanaf het Centraal Station goed zichtbaar. Een portier meldt niet zonder trots dat de coffeeshop is gevestigd op een A-locatie. De coffeeshop oogt transparant. Aan de voorzijde bij de ingang is een groot raam. Wie naar binnen wil, moet zich bij de voordeur legitimeren. De portier ziet erop toe dat alles goed verloopt, huisregels worden nageleefd en blowgroepjes niet blijven hangen buiten de coffeeshop. Peuken wegschieten is uit den boze. Bezoekers met petjes wordt verzocht die af te zetten. *Hoodies* en *capuchons* moeten eveneens af. In een rekje liggen voorlichtingsfolders over cannabis en van de drugsinfolijn. Parafernalia als *grinders* zijn te koop en er staan een koffie- en een frisautomaat en twee vloeitjesapparaten, een met brede en een ander met smallere vloeitjes. De ruimte oogt schoon, maar ook steriel. Langs de wanden staan smalle tafels met zitkrukken. Op last van de brandweer mogen maximaal 25 klanten tegelijk binnen zijn. De bezoekers lopen na binnenkomst meteen door naar het loket. De sfeer is gemoedelijk. Uit de speakers horen we soul, reggae en rock, op gedempt niveau. Iedereen wacht geduldig op zijn beurt en kan de menukaarten, aan weerszijden van de loketten,

¹ Volgens de meest recente landelijke telling waren er in 2011 in Nederland 651 coffeeshops. In 2008 waren er nog 700. Bieleman, B., Nijkamp, R. & Bak, T. (2012) *Coffeeshops in Nederland 2011. Aantallen coffeeshops en gemeentelijk beleid 1999-2011*. Groningen: IntraVal.

² Ruim driekwart van de Nederlandse gemeenten met 75.000-100.000 inwoners heeft één of meer coffeeshops. Wouters, M., Benschop, A. & Korf, D.J. (2010) Local politics and retail cannabis markets: The case of Dutch coffee shops. *International Journal of Drug Policy*, 21(4): 315-320.

bestuderen. Aan het glazen loket moeten bezoekers zich opnieuw legitimeren. Daarachter staan een weegschaal, gesorteerde bakjes met wiettoppen en kant-en-klaar gedraaide joints. Bezoekers mogen maximaal 5 gram per dag kopen. Om dat te controleren moeten bezoekers zich legitimeren en worden hun persoonsgegevens geregistreerd. Aan het eind van de dag worden de gegevens gewist. De meesten vertrekken direct na aanschaf. Een minderheid blijft een poosje en rookt alleen of met anderen een joint. Veel bezoekers tonen zich verheugd over de coffeeshop, maar vaak zijn ze ontevreden over de inrichting.

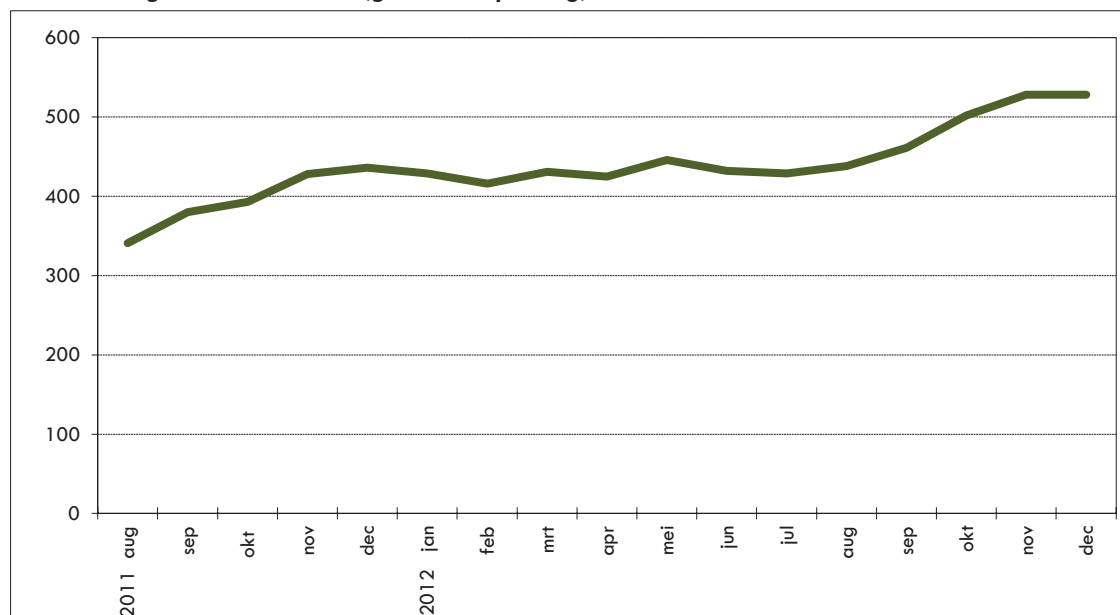
De portiers en verkopers kennen de kritiek. De contacten met klanten in Lelystad vinden ze evenwel gemoedelijker en vriendelijker dan in de coffeeshop in Almere (van dezelfde eigenaar en waar een deel van het personeel ook werkt). Volgens hen zijn de omgangsvormen daar ruwer en gaan klanten sneller in discussie. De smaakvoorkeur van Lelystedelingen verschilt iets met die van klanten in Almere. Er wordt net zoveel wiet verkocht, maar in Lelystad is de 'zwaardere' Haze variant erg populair. Bezoekers in Lelystad kopen gemiddeld iets meer hasj of wiet per keer (maar uiteraard niet meer dan de maximaal toegestane hoeveelheid). Volgens het personeel is dit uit gewoonte, omdat thuisbezorgers pas in actie komen bij een bestelling van minimaal 10-15 euro.

Lelystad 20 oktober 2011. Donderdagmiddag 15.45 uur. Voor de dichte poort van de coffeeshop staat een groepje te kletsen. Twee vriendinnen en een stelletje, allen twintigers, en een oudere man die hun vader had kunnen zijn. Het gesprek gaat over de openingstijden van de coffeeshop en de kwaliteit van de wiet. De jongen van het stelletje, gekleed in een oversized trainingspak, praat gepassioneerd over *White Widow*, *Haze* en *Dynamite*; soorten die hij al gerookt heeft. Met wisselend resultaat. Hij is zelf een poos bezorger geweest. Zijn *Haze* en *White Widow* deden zeker niet onder voor de kwaliteit die nu in de coffeeshop ligt. Over de *Dynamite* is hij tevreden. Zodra hij binnen is, gaat hij de *Master Kush* kopen. Een nieuwe op de lijst en met 9.50 euro per gram niet de duurste maar ook niet de goedkoopste. De twee vriendinnen vinden het wel gaaf dat er eindelijk een shop in Lelystad staat. Het meisje met een gepierced gezicht meldt vol trots dat ze gisteren haar eerste jointje van de coffeeshop heeft gerookt. "Eindelijk heeft Lelystad een sjoppie", roept ze verheugd. Voorheen kocht ze bij een 06-dealer. De wat shabby geklede vijftiger luistert vooral naar de verhalen en maakt af en toe een opmerking over zijn tijd, bijna dertig jaar geleden, toen hij jong was en met blowen begon. De coffeeshops verkochten toen veel meer verschillende hasjsoorten uit Libanon, Afghanistan, Marokko en Nepal, doceert hij. Het meisje met de piercings kijkt haar vriendin aan, en schiet in de lach: "Dertig jaar al blowen?! Vermoeiend lijkt me dat. Dat haal ik echt niet hoor!" De poort zwaait open. Een keurig geklede portier verwelkomt het groepje. Het is stipt 16:00 uur. De coffeeshop gaat open. Alleen de jonge knul en oudere man gaan naar binnen. De meiden blijven buiten wachten. Ze zijn nieuwsgierig naar de *Master Kush*, die volgens de verhalen van de jongen een zacht-mossig aroma en een zoete geur heeft.

In en rond de coffeeshop lijkt een paar maanden na de opening alles redelijk rustig te verlopen. Dat is althans de indruk die ontstaat bij bezoeken aan de coffeeshop en uit gesprekken met bezoekers en personeel. Maar is dat niet een al te rooskleurig beeld? Om daar achter te komen, nemen we in dit rapport een breder perspectief en onderzoeken we ook de opvattingen en ervaringen van burgers, ondernemers en professionals in de hele gemeente Lelystad.

Vanaf het begin is de coffeeshop alert op personen die in de buurt van de coffeeshop rondhangen en daar klanten trachten af te vangen. Tweemaal wordt de rust verstoord door een brandbom. Maar zoveel is al snel duidelijk: de coffeeshop slaat aan. Binnen een paar maanden komen er gemiddeld ruim 400 klanten per dag. Dat aantal blijft geruime tijd vrij stabiel en laat nauwelijks seizoenschommelingen zien. Ruim een jaar na de opening gaat het aantal klanten verder omhoog en stijgt naar gemiddeld ruim 500 per dag eind 2012.

Ontwikkeling aantal bezoekers (gemiddeld per dag)

Onderzoeksopzet

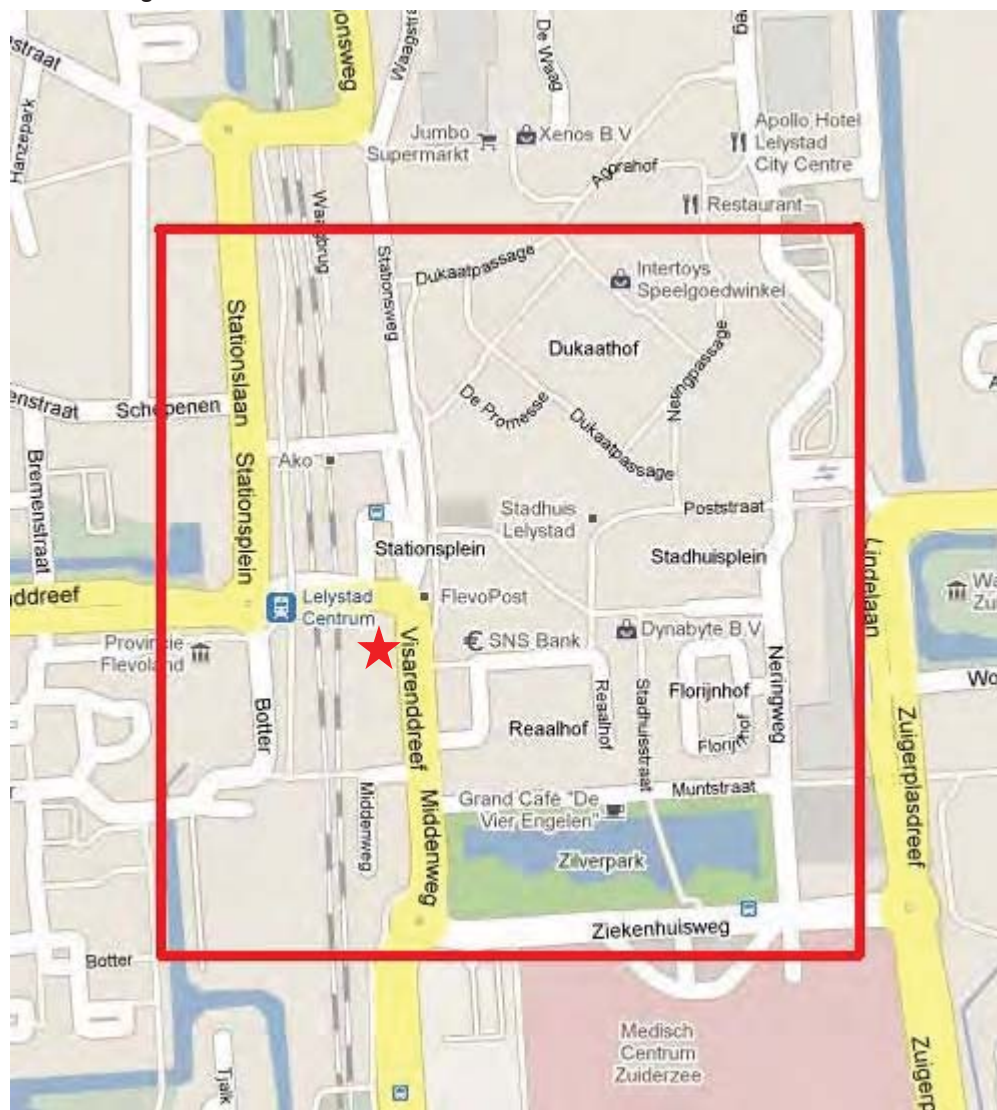
Het onderzoek richtte zich niet op (on)wenselijkheid, zin of nut van de coffeeshop, maar op eventuele effecten in termen van coffeeshopgerelateerde overlast. Er waren drie meetmomenten: (1) een nulmeting enkele maanden vóór de opening van de coffeeshop, (2) een tussenmeting drie maanden na de opening van de coffeeshop, en (3) een eindmeting een jaar daarna (dus ruim 15 maanden na opening van de coffeeshop).

Het onderzoek bestond uit zeven modules, waarin verschillende onderzoeksmethoden (zowel kwantitatief als kwalitatief) werden gehanteerd. Tezamen zouden deze een integraal beeld moeten geven van coffeeshopgerelateerde overlast, zowel vanuit het perspectief van de algemene bevolking en bezoekers van de (te vestigen) coffeeshop,

als vanuit gebruikers van de openbare ruimte rond de coffeeshop, politie, ondernemers, hulpverlening en andere betrokkenen. Daarbij is niet alleen gekeken naar overlast door de aanwezigheid van een coffeeshop, maar ook naar eventuele overlast door illegale verkoop als gevolg van de eerdere afwezigheid ervan. Door op verschillende manieren en vanuit verschillende gezichtspunten coffeeshopgerelateerde overlast te bestuderen vond ook (externe) validering plaats en kregen we niet alleen een vollediger, maar ook meer objectief beeld van het fenomeen.

De nul-, tussen- en eindmeting bestonden uit een bevolkingsurvey, een publieksenquête en observaties en gesprekken rond de vestigingslocatie, een etnografisch veldonderzoek in buurten waar illegale cannabisverkoop werd vermoed, een inventarisatie van reeds beschikbare cijfers rond overlast en een focusgroep met betrokkenen. Daarnaast werd in de tussen- en eindmeting een enquête gehouden onder bezoekers van de coffeeshop. De resultaten van deze zeven verschillende modules worden in de volgende hoofdstukken gepresenteerd.

Het stationsgebied

De publieksenquête, observaties en gesprekken, en ook een deel van de vragen in de bevolkingssurvey, focusten op het gebied rond de (beoogde) vestigingslocatie van de coffeeshop. Dit gebied staat op de vorige pagina weergegeven. Naar de respondenten omschreven we dit als “het gebied rondom het NS station Lelystad Centrum”. Voor de leesbaarheid hanteren we in deze rapportage de term “stationsgebied”.

Met het etnografisch veldonderzoek is de overlast en de lokale niet-gedoogde cannabisverkoop in kaart gebracht. Dat gebeurde met kwalitatieve methoden (observaties, informele gesprekken en interviews). Het veldonderzoek concentreerde zich vooral op buurten waar vermoedens of aanwijzingen waren van rondhangen op straat, illegale drugshandel en openlijk druggebruik.

Analyse

Bij de bevolkingssurvey, de publieksenquête en de coffeeshopenquête zijn met behulp van statistische analyse de resultaten van de verschillende metingen vergeleken. We spreken van een statistisch significant verschil wanneer dit met ten minste 95% zekerheid niet aan toeval is toe te schrijven ($p < .05$). Overigens is een statistisch significant verschil niet noodzakelijkerwijs hetzelfde als een groot of betekenisvol verschil. Bij een relatief grote onderzoeksgroep (zoals de bevolkingssurvey) kunnen kleine verschillen al significant zijn en andersom zijn bij een relatief kleine onderzoeksgroep (zoals de publieksenquête) grote verschillen soms niet significant. Bovendien is bijvoorbeeld bij een (al dan niet significant) verschil tussen 85% en 90% mannelijke respondenten, in beide gevallen een ruime meerderheid van de respondenten man.

Voor de vergelijking van nominale gegevens (bijv. geslacht) zijn chi-kwadraat toetsen gehanteerd en voor ordinale gegevens (bijv. leeftijdscategorieën) Mann-Whitney toetsen. Bij de vergelijking van gemiddelden zijn Student T-testen gebruikt.

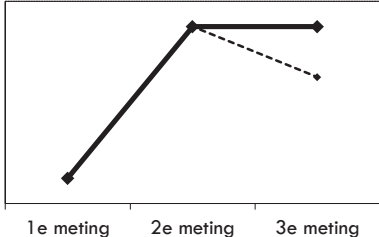
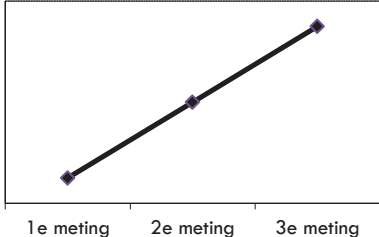
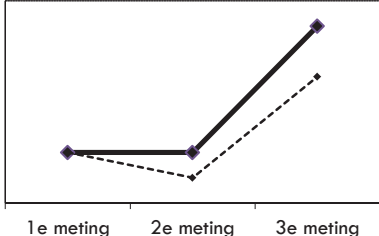
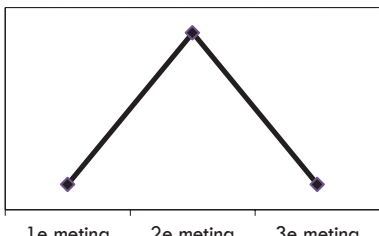
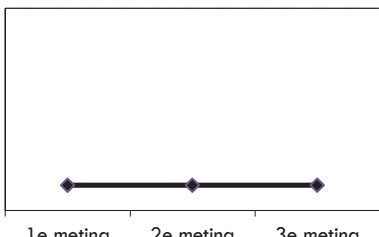
Bij de bevolkingssurvey en publieksenquête zijn drie metingen vergeleken (bij de coffeeshopenquête zijn dat er twee). Daarbij zijn drie verschillen statistisch getoetst.

- De *tussenmeting* versus de *nulmeting* – om veranderingen op korte termijn na de komst van de coffeeshop te onderzoeken.
- De *eindmeting* versus de *tussenmeting* – om te onderzoeken of de veranderingen tussen de nulmeting en tussenmeting tijdelijk waren of dat er sprake is van een vertraagd effect.
- De *eindmeting* versus de *nulmeting* – om veranderingen op lange termijn te onderzoeken; het ‘netto’ effect van de komst van de coffeeshop ruim een jaar na de opening.

In de tabellen in de bijlagen zijn significante verschillen met symbolen weergegeven. Wanneer in de kolom “2 vs. 1” een minteken staat, betekent dat dat het percentage of gemiddelde bij de tussenmeting significant lager was dan bij de nulmeting. Een

plusteken betekent uiteraard het omgekeerde. Het symbool \sim geeft aan dat er geen significant verschil is tussen metingen.

Er zijn vijf scenario's denkbaar, die hieronder schematisch zijn weergegeven. Daar waar gesproken wordt van een stijging, kan ook een daling worden gelezen en andersom. Het eerste voorbeeld, een stijging gevolgd door stabilisatie, kan dus ook een daling gevolgd door stabilisatie zijn. In beide gevallen gaat het om een snel en blijvend effect.

	<p>Snel en blijvend effect</p> <p>Een initiële stijging, gevolgd door een stabilisatie. Het netto effect is een stijging.</p> <p>Soms is er sprake van een kleine, niet significante daling tussen de tussenmeting en eindmeting (stippellijn), waardoor er uiteindelijk geen netto effect is.</p>
	<p>Voortschrijdend effect</p> <p>Doorlopende stijging. Het verschil tussen twee opeenvolgende metingen kan klein (niet significant) zijn, maar het netto effect is een stijging.</p>
	<p>Vertraagd effect</p> <p>In eerste instantie geen verandering, gevolgd door een latere stijging. Het netto effect is een stijging.</p> <p>Soms is er sprake van een kleine, niet significante daling tussen de nulmeting en tussenmeting (stippellijn), waardoor er uiteindelijk geen netto effect is.</p>
	<p>Tijdelijk effect</p> <p>Een stijging gevolgd door een daling. Geen netto effect.</p>
	<p>Geen effect</p> <p>Geen (of kleine, niet significante) stijgingen tussen de metingen. Geen netto effect.</p>

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt op basis van de coffeeshopenquête een profiel geschetst van de coffeeshopbezoekers bij de tussenmeting en de eindmeting. We gaan onder andere na in hoeverre zij voor de opening van de coffeeshop zelf cannabis kochten – en zo ja, waar zij dat deden. Ook wordt onderzocht in hoeverre verschuivingen op de lokale illegale cannabismarkt plaats hebben gevonden – en zo ja, op welke wijze. Verder wordt gekeken naar eventuele ontwikkelingen in het blowen op straat.

Vervolgens wordt aan de hand van het etnografisch veldonderzoek ingezoomd op rondhangen op straat (hoofdstuk 3) en op de vraag- en aanbodzijde van de lokale illegale cannabismarkt op gebruikersniveau (hoofdstuk 4), alsmede op de eventuele ontwikkelingen die zich hierin sinds de opening van de coffeeshop hebben voorgedaan.

Daarna (hoofdstuk 5) concentreren we ons op het stationsgebied en bespreken we op basis van observaties en gesprekken met de personen die in dit gebied werken en de publieksenquête de ontwikkelingen in waargenomen druggebruik en -handel en ervaren overlast. In dit hoofdstuk worden ook (politie)cijfers verwerkt die betrekking hebben op het stationsgebied.

Aansluitend (hoofdstuk 6) verbreden we het perspectief en worden deze ontwikkelingen geschetst voor heel Lelystad zoals die naar voren komen uit de bevolkingsurvey. Tevens worden in dit hoofdstuk (politie)cijfers verwerkt die betrekking hebben op heel Lelystad.

Ten slotte worden in hoofdstuk 7 de bevindingen uit de focusgroep gesprekken met experts besproken.

2 Coffeeshopbezoekers

Met de komst van de coffeeshop in Lelystad in de zomer van 2011 konden we vanaf de tussenmeting doelgericht en op locatie een enquête houden onder cannabisgebruikers. In november-december 2011 namen we in de Lelystadse coffeeshop de eerste enquête af. In de periode oktober-december 2012 werd tijdens de eindmeting opnieuw een enquête gehouden onder de coffeeshopbezoekers. In totaal werden 310 coffeeshopbezoekers geïnterviewd: 165 bij de tussenmeting en 145 bij de eindmeting. Gedetailleerde resultaten van de coffeeshopenquête zijn te vinden in bijlage I.

Kenmerken coffeeshopbezoekers

Wat betreft de verdeling naar leeftijd en geslacht verschilden deelnemers aan de tussenmeting niet significant van die bij de eindmeting. De meesten waren – zoals gebruikelijk in coffeeshops – man; één op de zes was vrouw (14% bij de tussenmeting vs. 19% bij de eindmeting). De leeftijd liep van 18 tot en met 72 jaar, met een gemiddelde van 25.7 jaar bij de tussenmeting en 27.5 jaar bij de eindmeting.

Leeftijd coffeeshopbezoekers

De coffeeshop trekt een etnisch zeer gemengde bezoekerspopulatie. Van de respondenten was twee derde autochtoon (60% bij de tussenmeting vs. 68% bij de eindmeting). Op afstand volgden Surinamers (11% vs. 10%) en op de derde plaats stonden westerse allochtonen (8% vs. 11%). Bij de eindmeting waren er iets meer westerse respondenten (inclusief autochtonen) dan bij de tussenmeting. Het overgrote deel woonde in Lelystad (83% vs. 81%), ruim een op de tien elders in Flevoland (10% vs. 13%) en de rest daarbuiten (7% vs. 6%). Ongeveer de helft werkte in Lelystad en/of volgde er een opleiding.³

³ Werk: 38% tussenmeting, 40% eindmeting. Opleiding: 15% tussenmeting, 8% eindmeting. Bij de eindmeting volgden minder coffeeshopbezoekers een opleiding in Lelystad. Mogelijk kwam dit doordat de dataverzameling deels in de vakantieperiode (december) plaatsvond.

Twee op de drie blowden dagelijks of bijna elke dag (65% op beide metingen), ruim een kwart minstens één keer per week en de rest minder vaak. (Zoals gangbaar bij dit soort enquêtes zijn de frequentere gebruikers vrijwel zeker oververtegenwoordigd, want zij komen vaker in de coffeeshop). Het overgrote deel rookte meestal wiet (85% vs. 83%), een kleine minderheid meestal hasj (4% vs. 5%) en de rest allebei evenveel (12% op beide metingen). Vergeleken met bezoekers van bijvoorbeeld Amsterdamse en Utrechtse coffeeshops scoort wiet in Lelystad beduidend hoger.⁴

Coffeeshopbezoek

Bij de tussenmeting was 9% voor het eerst in de Lelystadse coffeeshop. Bij de eindmeting was dit nog maar 4%, maar dit verschilde niet significant van de tussenmeting. Vaak waren het frequente bezoekers; gemiddeld waren zij er in de afgelopen drie maanden ongeveer 25 keer geweest.

De geënquêteerde bezoekers kwamen vooral lopend (35% bij tussenmeting vs. 27% bij eindmeting), fietsend (26% vs. 30%) of met de auto (26% vs. 30%) naar de coffeeshop. Veel minder kwamen met het openbaar vervoer (11% in beide jaren) en slechts 2% kwam op de brommer of scooter.

Ongeveer zes op de tien respondenten kwamen alleen of vooral naar de coffeeshop om te halen (57% bij tussenmeting vs. 65% bij eindmeting), drie op de tien zowel om te zitten als te halen (35% vs. 28%) en de rest uitsluitend om te zitten (8% vs. 7%), wat niet zo vreemd is omdat de coffeeshop hier niet echt op ingericht is.

Koopgedrag voor de komst van de coffeeshop

Alleen in de eerste coffeeshopenquête (= tussenmeting) werden ook vragen gesteld over het koopgedrag vóór de komst van de coffeeshop (bij de eindmeting was de coffeeshop alweer ruim een jaar open). Verreweg de meeste bezoekers kochten ook voor de komst van de coffeeshop zelf wel eens wiet of hasj (96%). De vijf respondenten die dat toen nooit deden, gaven daar verschillende redenen voor (de verkopers van wiet of hasj niet vertrouwen, altijd gratis krijgen, anderen voor zich laten kopen). Maar niemand zei toen niet zelf gekocht te hebben omdat zij indertijd nog geen cannabis gebruikten of te jong waren voor de coffeeshop.

Verder zei bij de tussenmeting 37% dat zij vóór de opening van de coffeeshop nog nooit in Lelystad hasj of wiet hadden gekocht. Bijna twee op de drie hadden dat dus wel gedaan. Veruit het vaakst lieten ze het (ook) bezorgen door 06-dealers, op grote afstand gevolgd door (ook) kopen bij een dealer thuis, op straat, op pleinen of in parken, en/of bij een wiettelers thuis. Kopen bij anderen of op andere plekken (onder-

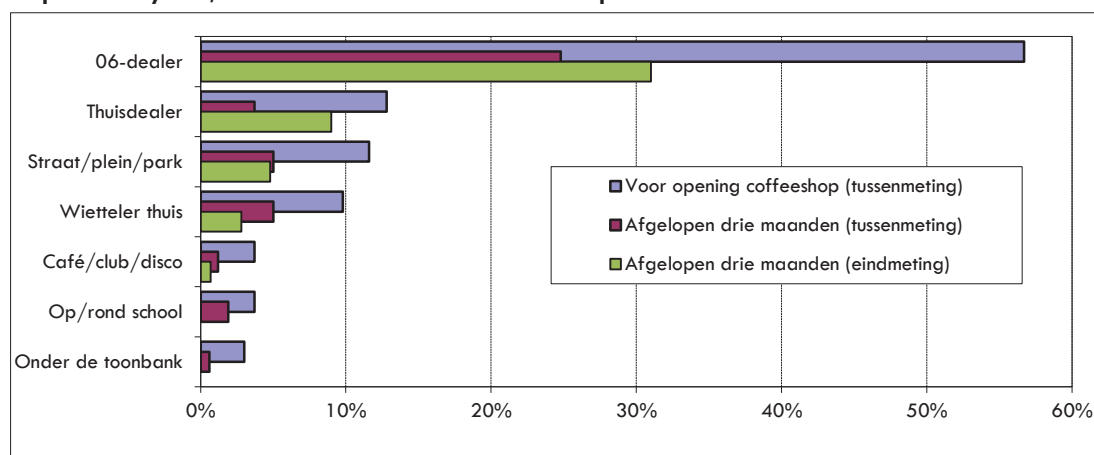
⁴ Van de Amsterdamse coffeeshopbezoekers gebruikte 56% meestal wiet en bij de Utrechtse bezoekers was dat 74%. Zie: Korf, D.J., Doekhie, J., & Wouters, M. (2011). *Amsterdamse coffeeshops en hun bezoekers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers. En: Wouters, M. & Korf, D.J. (2011). *De wietpas en het sociaal clubmodel. Mening en verwachtingen van coffeeshopbezoekers in Utrecht*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

de-toonbank dealers; in café, club of disco) gebeurde veel minder; 4% had voor de komst van de coffeeshop wel eens op of rond school cannabis gekocht.

Koopgedrag na de komst van de coffeeshop

In beide coffeeshopenquêtes werd respondenten ook gevraagd of zij in de afgelopen drie maanden – dus respectievelijk enkele maanden en ruim een jaar na de opening van de coffeeshop – wel eens ergens anders dan in een coffeeshop (in Lelystad of elders in het land) wiet of hasj hadden gekocht. Bij de tussenmeting had 41% dit gedaan⁵ en bij de eindmeting 52% (geen significant verschil). In hoeverre kochten de bezoekers na de opening van de coffeeshop ook nog cannabis op de illegale markt in Lelystad? Bij de tussenmeting zei 30% dat zij dat in de afgelopen drie maanden wel eens hadden gedaan; bij de eindmeting was dit gestegen naar 43%. Met andere woorden: bij de eindmeting kwamen in de coffeeshop meer klanten die in de voorbije maanden ook cannabis op de lokale illegale markt hadden gekocht. De verdeling over de verschillende vormen van illegale verkoop veranderde niet. Bij beide metingen stonden O6-dealers (bezorgers) onbetwist aan top, op flinke afstand gevolgd door thuisdealers, straatdealers en wiettelers thuis. Bij de eindmeting kwamen twee varianten helemaal niet meer voor: op/rond school en onder-de-toonbank.

Kopen in Lelystad, anders dan in de lokale coffeeshop

Hoe komt het dat de coffeeshop bij de eindmeting meer klanten trekt die de afgelopen drie maanden nog hasj of wiet op de lokale illegale markt hadden gekocht? Hiervoor zijn in essentie twee verklaringen denkbaar. De eerste mogelijkheid is dat de coffeeshopklanten weer vaker uitwijken naar de illegale markt. Daartegen spreekt echter dat het aantal bezoekers per dag groter is dan bij de tussenmeting (zie hoofd-

⁵ Dat is veel minder dan voor de opening van de coffeeshop (64%), maar toen ging het wel over een langere periode dan drie maanden. Overwogen is om voor het kopen van cannabis vóór de opening van de coffeeshop in Lelystad eveneens een periode van drie maanden aan te houden. Dat zou echter tot nogal ingewikkelde vragen leiden en vrijwel zeker schijnprecisie in de antwoorden.

stuk 1) en ook dat de respondenten op beide metingen even vaak in de Lelystadse coffeeshop komen. De alternatieve en meer aannemelijke verklaring is dat de coffeeshop bij de eindmeting extra klanten trekt die bij de tussenmeting de coffeeshop nog niet hadden ontdekt of nog vermeden, onder andere omdat zij bleven kopen waar zij gewend waren. Daar zijn deze gebruikers kennelijk nog niet helemaal mee gestopt – althans niet in de laatste drie maanden, misschien wel in de loop van die periode. Maar de coffeeshop is voor de totale bezoekersgroep meer een alternatief naast (of recentelijk: in plaats van) de illegale markt geworden.

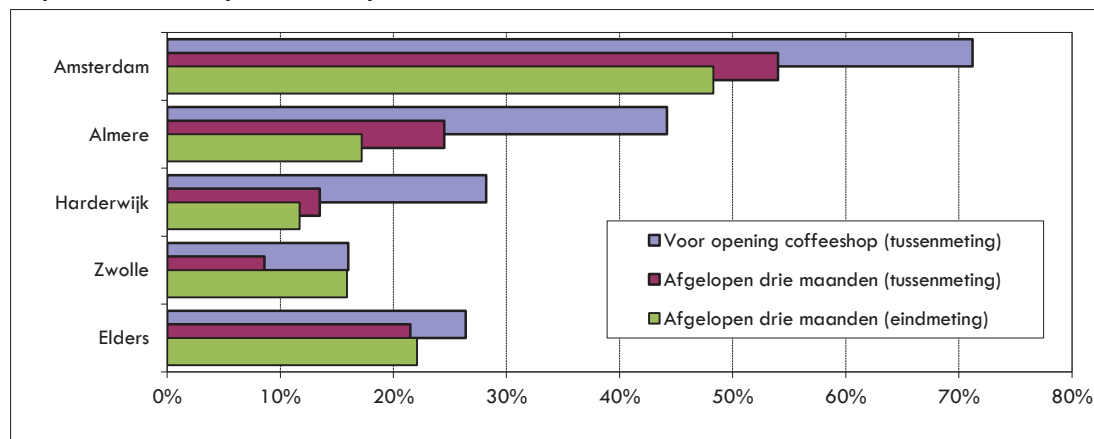
Kopen van vrienden voor en na de komst van de coffeeshop

Alleen in de eerste coffeeshopenquête (= tussenmeting) werden ook vragen gesteld over het kopen van cannabis van vrienden in Lelystad vóór de komst van de coffeeshop. Een op de drie respondenten zei dit wel eens te hebben gedaan (35%). Daarnaast werd in zowel de tussen- als de eindmeting gevraagd of zij in de afgelopen drie maanden – dus na de opening van de coffeeshop – wel eens hasj of wiet van vrienden in Lelystad hadden gekocht. Bij de tussenmeting had 13% dit gedaan en ongeveer even veel bij de eindmeting (21%). Zowel voor als na de komst van de coffeeshop kwam de cannabis die zij van vrienden kochten volgens deze respondenten veruit het vaakst van 06-dealers, uit coffeeshops buiten Lelystad en/of van vrienden die zelf wiet telen. Hierin lijkt dus weinig veranderd.

Coffeeshops buiten Lelystad

Bij de tussenmeting zei een kleine meerderheid dat zij vóór de komst van de coffeeshop in Lelystad regelmatig (39%), meestal (12%) of zelfs altijd (16%) cannabis in een coffeeshop buiten Lelystad kochten. Een op de drie deed dat soms (31%) en slechts een enkeling nooit. Met andere woorden: vrijwel alle klanten van de nieuwe coffeeshop waren al eerder in andere coffeeshops geweest. Daarnaast zei bij de tussenmeting 75% dat zij in de afgelopen drie maanden (dus na de opening van de coffeeshop in Lelystad) nog wel eens wiet of hasj in een andere coffeeshop hadden gekocht. Bij de eindmeting leek dat wat minder (67%), maar dit verschilde niet significant van de tussenmeting. Kopen van cannabis in een andere coffeeshop gebeurde telkens (zowel voor als na de komst van de shop in Lelystad) veruit het vaakst in Amsterdam, gevolgd door Almere en daarna Harderwijk en Zwolle. Dat zijn ook de coffeeshopgemeenten die wat betreft afstand en openbaar vervoer het meest voor de hand liggen.

Kopen in coffeeshops buiten Lelystad

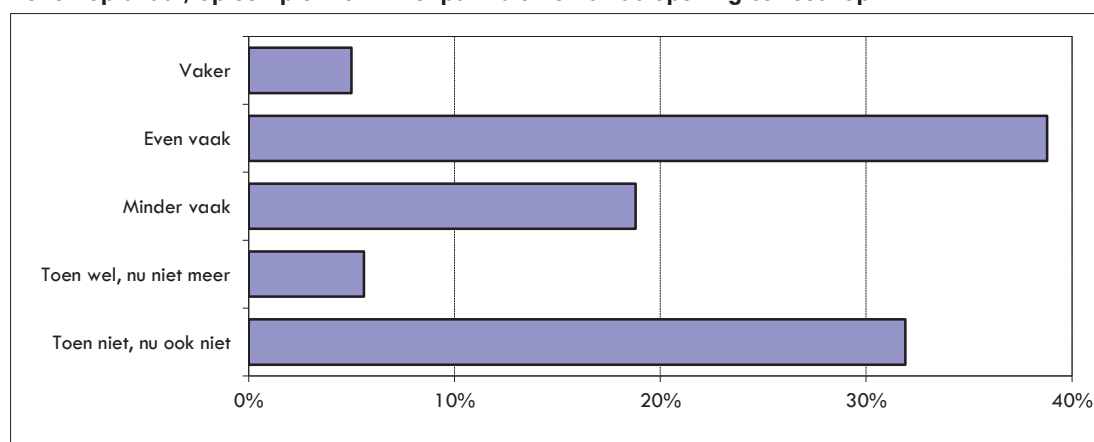

Buiten blowen

Bij de tussenmeting zeiden twee op de drie coffeeshopbezoekers dat zij voor de komst van de coffeeshop wel eens buiten (op straat, op een plein of in het park) in Lelystad blowden (65%). Daarnaast zei iets meer dan de helft dat zij in de afgelopen drie maanden (dus na opening van de coffeeshop) in Lelystad wel eens buiten hadden geblowd (53%). Bij de eindmeting was dit niet veranderd (55%). De verdelingen over de buurten waar buiten blowen het meest plaatsvond, bleef min of meer gelijk, met Stadshart aan top, gevolgd door Boswijk, Waterwijk en Zuiderzeewijk – allemaal wijken ten oosten van het Stadshart.

Bij de tussenmeting werd ook gevraagd naar de frequentie van buiten blowen in Lelystad sinds de opening van de coffeeshop. Krap een derde zei dit sowieso nooit te doen. Iets meer zeiden het even vaak te doen als voorheen. Een kleine minderheid zei vaker buiten te blowen dan voor de coffeeshop opening. Rond een kwart deed het minder vaak of helemaal niet meer. Al met al wijst dit op een afname in het blowen op straat, op pleinen en in parken.

Buiten op straat, op een plein of in het park blowen sinds opening coffeeshop

Niet-gedoogde verkopers

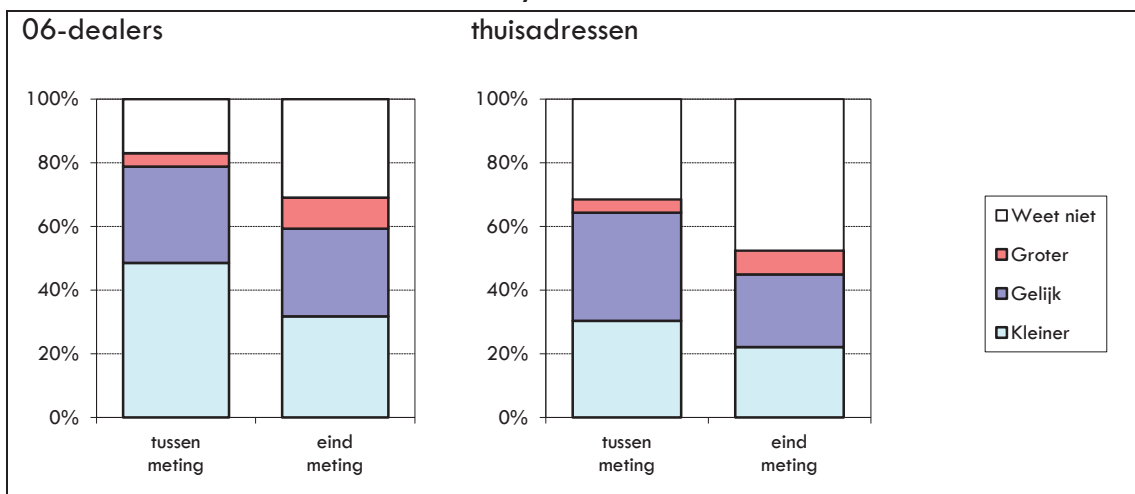
In de coffeeshopenquête legden we de bezoekers ook een aantal stellingen voor over hun inschatting van veranderingen bij twee typen niet-gedoogde cannabisverkopers: O6-dealers en dealers op thuisadressen (thuisdealers). Niet alle respondenten konden daar uitspraken over doen, omdat zij daar te weinig of zelfs helemaal geen zicht op hadden. Dit gold sterker voor thuisdealers dan voor O6-dealers, hetgeen ook in lijn is met het feit dat veel meer respondenten zelf wel eens kochten van O6-dealers dan van thuisdealers. Bij de tussenmeting vroegen we de huidige situatie te vergelijken met die van voor de komst van de coffeeshop, bij de eindmeting naar de situatie vergeleken met een jaar geleden (dus de periode van de tussenmeting, toen de coffeeshop al een paar maanden open was).

Aantal O6-dealers en thuisadressen

Een opmerkelijk verschil tussen de beide metingen is dat bij de eindmeting veel meer respondenten geen uitspraken kunnen doen over toe- of afname van het aantal O6-dealers en thuisdealers. Dat betekent in elk geval dat zij er bij de eindmeting minder zicht op hadden. Maar het indiceert wellicht ook dat de coffeeshop inmiddels een deels ander publiek trekt, namelijk van blowers die zelf of in hun kring minder te maken hebben met O6-dealers en thuisdealers in Lelystad, bijvoorbeeld omdat zij voorheen hoofdzakelijk of uitsluitend in coffeeshops elders in het land kochten.

Bij beide metingen waren er respondenten die meenden dat er nu minder O6-dealers en thuisadressen in Lelystad waren, anderen die zeiden dat het aantal gelijk was gebleven en volgens weer anderen was het toegenomen. Het overheersende beeld is echter dat er bij de tussenmeting minder O6-dealers waren dan voor de opening van de coffeeshop en bij de eindmeting minder dan of evenveel als een paar maanden na de komst van de coffeeshop. Met andere woorden: het aantal O6-dealers daalde vrij snel en die daling zette vervolgens op een lager pitje gestaag door. Een vergelijkbare trend, maar minder sterk, tekent zich af voor de thuisadressen.

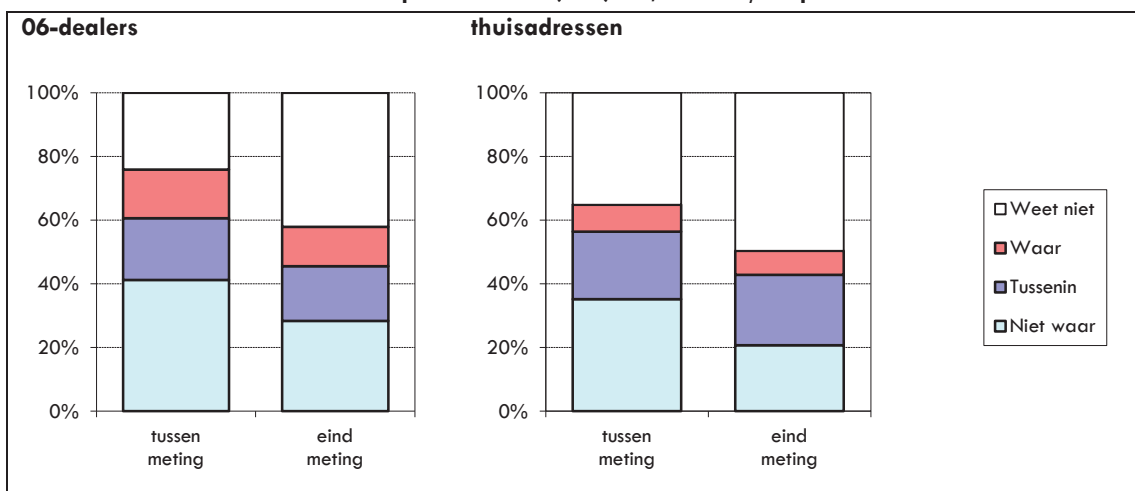
Het aantal O6-dealers en thuisadressen in Lelystad is nu ...

Verschuiving naar harddrugs?

De trend dat respondenten bij de eindmeting minder weet hebben van de illegale cannabismarkt in Lelystad dan bij de tussenmeting, zien we ook terug bij de vragen over een eventuele verschuiving van de verkoop van softdrugs naar harddrugs (xtc, cocaïne en/of amfetamine) bij 06-dealers en thuisadressen. Ook hier waren de meningen verdeeld. Het overheersende beeld is dat bij zowel de tussen- als de eindmeting meer respondenten meenden dat 06-dealers niet vaker harddrugs verkochten, dan respondenten die dachten dat het nu wel vaker gebeurde. Met andere woorden: sommige 06-dealers waren wel harddrugs gaan verkopen, anderen niet. Een vergelijkbare trend tekent zich af voor de thuisadressen, maar hier lijkt wat minder sprake van verschuiving naar harddrugs.

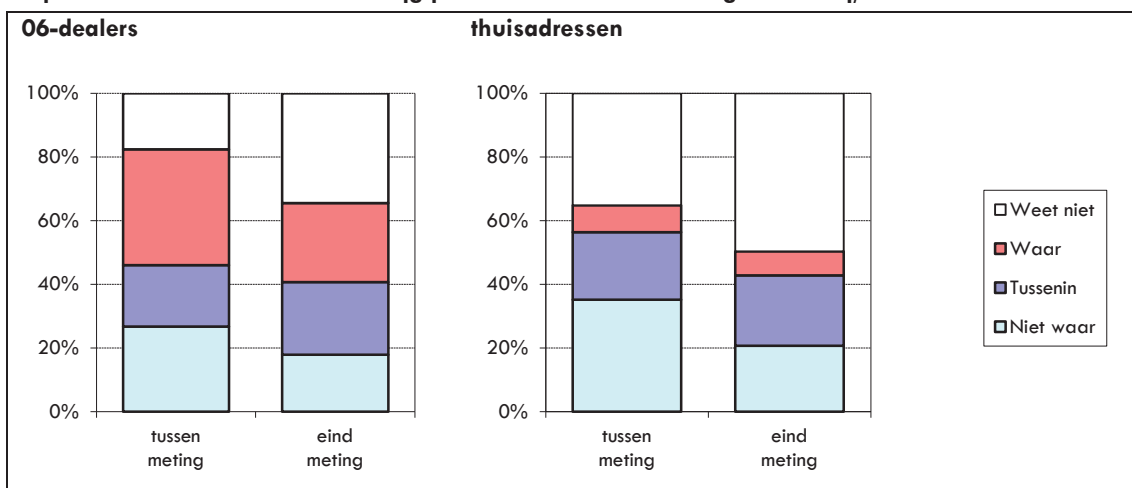
06-dealers en thuisadressen verkopen nu vaker (ook) xtc, coke en/of speed ...

Prijsconcurrentie

Ook bij de vraag of je bij 06-dealers of op thuisadressen nu voor hetzelfde bedrag meer hasj of wiet krijgt dan toen de coffeeshop er nog niet was, is de trend dat respondenten bij de eindmeting hier minder weet van hebben dan bij de tussenmeting. Wederom waren de meningen verdeeld, maar bij beide metingen waren respondenten die meenden dat de prijs niet gezakt was in de minderheid. Daarmee lijkt de algemene trend dat zowel 06-dealers als thuisadressen prijsconcurrentie zijn aangegaan met de coffeeshop, maar niet allemaal en ook niet in gelijke mate.

Bij o6-dealers en thuisadressen krijg je nu voor hetzelfde bedrag meer hasj/wiet ...

Verplaatsing O6-dealers naar buiten Lelystad

Ten slotte laten de antwoorden op de vraag of O6-dealers zich meer zijn gaan richten op de verkoop van hasj of wiet in andere gemeenten eveneens de trend zien dat respondenten bij de eindmeting hier minder weet van hebben dan bij de tussenmeting. Hoewel ook hierover de meningen verdeeld waren, overheerst het beeld dat O6-dealers dit niet deden, maar sommigen wel.

Redenen om niet naar de coffeeshop te komen

Bij beide metingen zei ongeveer de helft van de coffeeshopbezoekers blowers in Lelystad te kennen die niet naar de coffeeshop komen (50% vs. 54%). Aan deze respondenten hebben we gevraagd om in hun eigen woorden te zeggen wat voor die blowers de belangrijkste reden is om de lokale coffeeshop te mijden. Deze antwoorden hebben we gecategoriseerd en dat leverde de volgende top drie op:

- **Privacy**, in de vorm van verplichte registratie en zichtbaarheid. Deze bezwaren lijken iets minder te zijn geworden.
 - **Registratie** (22% bij de tussenmeting, 13% bij de eindmeting). Deze blowers hebben vooral problemen met het feit dat je je moet legitimeren, dat dit geregistreerd wordt en/of dat die registratie tegen hen gebruikt zou kunnen worden.
 - **Zichtbaarheid** (11% vs. 4%). Van buitenaf kan iedereen zien dat je in de coffeeshop bent.
- **Prijs** (26% vs. 27%). De coffeeshop vinden ze te duur. Elders krijgen ze meer wiet/hasj voor hetzelfde geld.
- **Kwaliteit** (22% vs. 18%). De kwaliteit van de cannabis zou elders beter zijn dan in de coffeeshop in Lelystad.

Op grote afstand werd leeftijd genoemd (8% vs. 5%): minderjarige cannabisgebruikers mogen niet in de coffeeshop. Minder vaak genoemde redenen hebben betrekking op de sfeer; buiten Lelystad werken/studeren en daar dan naar de coffeeshop gaan; de te grote afstand tussen hun woning en de coffeeshop; te lui om naar de coffeeshop

te gaan en liever de 06-dealer te laten bezorgen; al een vaste dealer hebben of zelf dealer zijn; en in de coffeeshop alleen een paar gram per keer kunnen kopen.

Voordelen van de coffeeshop

Als we de antwoorden samenvatten die respondenten in eigen woorden geven op de vraag wat voor henzelf het belangrijkste voordeel is dat Lelystad nu deze coffeeshop heeft, dan levert dit een duidelijke top drie op.

- *Nabijheid* (29% in beide jaren). Doordat Lelystad nu een eigen coffeeshop heeft, hoef je minder ver te reizen om wiet of hasj te kopen.
- *Snelle service* (16% vs. 9%). Bij 06-dealers of andere verkopers loopt de wachttijd al gauw behoorlijk op, terwijl je bij de coffeeshop snel aan de beurt bent en gewoon kunt in- en uitlopen.
- *Legaliteit* (12% in beide jaren). Dankzij de coffeeshop kun je nu legaal aan je wiet of hasj komen en je hoeft niet bang te zijn voor sores met de politie.

Andere voordelen werden veel minder vaak genoemd, maar kwamen vooral neer op meer gemak en veiligheid. Het niet meer hoeven kopen bij 06-dealers of andere illegale verkopers klonk vaak door in de antwoorden. Bij de eindmeting werd wat vaker gezegd dat het hebben van een vaste plek, met vaste openingstijden een voordeel is (10%).

Mogelijke verbeteringen coffeeshop

De antwoorden op de vraag naar wat zij het belangrijkste vinden dat aan de coffeeshop in Lelystad verbeterd zou kunnen worden, leverden bij elkaar genomen twee echte uitschieters op.

- *Sfeer* (34% vs. 21%). Hierbij valt het woord 'loungen' erg vaak. Veel bezoekers zouden liever een café-achtige plek zien dan een afhaaloket.
- *Zitplaatsen* (32% vs. 22%). Er zijn te weinig zitplaatsen en op de paar die er wel zijn, kun je niet echt ontspannen zitten. Sommigen noemden ook een terras.

Beide verbetersuggesties lijken bij de eindmeting wat minder te spelen dan bij de tussenmeting. Dit kan een kwestie van gewenning zijn, maar in het tussenliggende jaar heeft de coffeeshop ook iets gedaan aan de sfeer en zijn er wat meer zitplaatsen.

Daarnaast, maar in veel mindere mate, werden verbeteringen genoemd die te maken hebben met de kwaliteit van de cannabis (wiet met minder takjes, andere smaken), de prijs (te duur), het (gebrek aan) entertainment en de grootte van de coffeeshop (te klein). Bij de eindmeting werden ook wat vaker ruimere openingstijden en een ruimer assortiment genoemd worden.

Samenvatting en conclusies

- De coffeeshop trekt een qua leeftijd en etniciteit gevarieerd, maar overwegend mannelijk publiek. Niemand is jonger dan 18 jaar.

- De bezoekers komen vooral lopend, op de fiets of met de auto.
- Veel klanten kochten voorheen cannabis in coffeeshops buiten Lelystad, vooral Amsterdam en Almere. Dat is steeds minder geworden, maar er is zeker geen sprake van een volledige verplaatsing naar de lokale coffeeshop.
- De coffeeshop trekt geen beginnende gebruikers aan.
- Verreweg de meeste coffeeshopbezoekers kochten voor de komst van de coffeeshop in Lelystad zelf wiet of hasj op de illegale markt.
- De illegale cannabisverkoop in Lelystad is verminderd. Dat gebeurde al snel na de opening van de coffeeshop en zette gestaag door (voortschrijdend effect).
- Sinds de komst van de coffeeshop wordt in Lelystad minder op straat, op pleinen en in parken in Lelystad gebloed.
- Voor de komst van de coffeeshop werd in Lelystad zelf veruit het vaakst cannabis gekocht bij 06-dealers (bezorgers). Het aantal 06-dealers daalde vrij snel en die daling zette vervolgens op een lager pitje gestaag door (voortschrijdend effect).
- Een vergelijkbare trend, maar minder sterk, tekent zich af voor de thuisadressen.
- Een deel van de (overgebleven) 06-dealers en de thuisadressen is iets vaker ook harddrugs gaan verkopen. Vooral 06-dealers gingen aan prijsconcurrentie doen en meer hasj/wiet voor hetzelfde geld leveren. Ook gingen sommige 06-dealers zich meer op andere gemeenten richten.
- De belangrijkste redenen waarom Lelystadse cannabisgebruikers niet naar de nieuwe coffeeshop gaan, zijn privacy (verplichte registratie en zichtbaarheid), prijs en kwaliteit. Minderjarigen mogen er – conform de landelijke richtlijnen – niet komen. Dat gebeurt ook niet.
- De belangrijkste voordelen van de coffeeshop vinden de bezoekers: nabijheid, snelle service en legaliteit.
- De belangrijkste verbeteringen die bezoekers aan de coffeeshop wensen zijn: meer sfeer en meer zitplaatsen. Die verbeteringen zijn deels al doorgevoerd, maar nog niet voldoende tot ieders tevredenheid.

3 Rondhangen op straat

Sommige wijken en buurten worden meer dan andere geassocieerd met rondhangende jeugd, drugsoverlast en/of straathandel. In Lelystad geldt dat voor Jol, Waterwijk, Boswijk en Zuiderzeewijk. De meeste van deze, vaak als sociaal zwakker getypeerde wijken liggen aan de oostkant van Lelystad. De geselecteerde wijken of buurten werden gedurende elke meting opnieuw bezocht. Naast de partijen die vertelden over eventuele veranderingen op de illegale cannabismarkt als gevolg van de coffeeshop, werden ook nieuwe observaties gedaan bij winkelcentra, pleintjes, parkjes etc., alsmede in het Stadshart in de buurt van de coffeeshop. Gedurende het veldwerk spraken we met winkeliers, buurtbewoners, wijkagenten, maar vooral met jongeren en jongvolwassenen op straat. Soms alleen of met zijn tweeën, maar vaker in een groep. Soms met verschillende etnische achtergronden, maar vaker etnisch homogeen. De contacten waren vaak 's middags en in de vroege avonduren. De meeste jongeren en jongvolwassenen die we spraken volgden een opleiding of hadden een baan, anderen waren werkloos. De meesten woonden in Lelystad. Vooral de groepjes in de omgeving van het station kwamen nogal eens uit omliggende gemeenten.

We beginnen dit hoofdstuk met een uitvoerige beschrijving van de bevindingen tijdens de nulmeting in vijf wijken. Daarna bespreken we in hoeverre zich na de komst van de coffeeshop veranderingen in deze buurten hebben voorgedaan. De focus ligt op rondhangen op straat en de daarmee geassocieerde (drugs)overlast.

Schets van vijf wijken voor de opening van de coffeeshops (nulmeting)

Tijdens de nulmeting fietsten en wandelden we door vijf buurten en wijken, knoopten gesprekken aan, hielden interviews en deden observaties. We begonnen in Jol, vervolgden onze route door Waterwijk, Boswijk en Zuiderzeewijk en eindigden in het Stadshart, in de buurt van het station, waar de coffeeshop gevestigd zal worden.

Jol

Jol ligt aan de westkant van het Centraal Station. De betere kant, vinden veel inwoners. Over het geheel genomen is Jol qua bebouwing en groenvoorzieningen ruim en breed opgezet. In elke wijk ligt vaak een klein winkelcentrum met daar tegenover een grote parkeerplaats. Er zijn twee supermarkten, een slijterij, drogisterij, kledingwinkel en een Turkse pizzeria. De Surinaamse snackkraam staat in de looproute naar de winkels. De verkoper heeft het beste zicht op de straat en de parkeerplaats. Hij woont al dertig jaar in Jol en runt dik tien jaar een snackbar. Zijn klandizie is vooral Nederlands. Van de Surinamers moet hij het niet hebben. Die vinden zijn hapjes te duur. De snackverkoper was voorzichtig toen het onderwerp overlast ter sprake kwam. In de herfst en winter is er traditioneel minder te beleven op straat. Iedereen spoedt zich naar de winkels; niemand blijft zitten op de brede stenen rand die parallel aan de winkelgalerij loopt. Rumoeriger wordt het als de temperatuur stijgt. Hij wist dat Surinamers en Antillianen drukker worden als het zonnetje schijnt. Mensen blijven dan langer op

straat plakken en soms komen daar biertjes bij. Er wordt gerookt en soms geblowd. Een enkele keer zag hij wel eens dat er iets van hand op hand werd doorgegeven. Maar hij was optimistisch, want vergeleken met vijf jaar geleden viel het nu reuze mee op het plein. Een oudere junk kwam net op dat moment op een gammele fiets voorbij. Hij groette vriendelijk en reed nog een paar rondjes. Op zoek naar iets? Tussen het winkelend publiek viel hij flink uit de toon. Ook de slijter ervoer weinig overlast. Problemen met 'zigeuners' die drank stalen dateerden alweer van jaren geleden. In de afgelopen twee jaar was er vier keer een winkelruit ingegooid. Dat dan weer wel. Maar dat het plein een trefpunt is van opgeschoten jongeren, dealers of boefjes, zoals sommigen beweren? Misschien als de winkels dicht zijn? Voorbijgangers die we spraken roemden hun wijk vanwege de rust en ruimte. Problemen met rondhangende jeugd kwamen volgens hen zelden voor. Als we 'rotzooi' zochten, dan maakten we meer kans in Waterwijk en Boswijk, aldus een bewoner van het eerste uur.

Waterwijk

De eerste keer onderweg naar Waterwijk werden we vergezeld door een vijftienjarig meisje. Ze zat op het vmbo en wilde graag naar de popacademie. Ze mocht al stappen van haar ouders in de *Upperclass*, een trefpunt speciaal voor tieners. Als ze nog wat ouder werd, zou ze zeker naar de *Malibu* (voorheen de *Mystic*) gaan. Voor meisjes van haar leeftijd was er maar bar weinig te doen. Een reden waarom veel groepjes gingen hangen in de buurt. Ze wees naar een paar banken waar groepjes jongeren vaak rondhingen. Ertegenover lag een rijtje winkels: een Surinaams-Chinees eethuis, een kledingwinkel, bakkerij, drogisterij en parfumerie en een grote supermarkt. De viskraam adverteerde spandoekbreed met 'malse haringen'. We bevonden ons in hartje Waterwijk. Bijna alle weggetjes komen uit bij dit kooptrefpunt, met een bushalte aan de overkant. Dankzij de overkapping ook een ideale rondhangplek in de avonden. Het winkelpersoneel zei te weten dat groepjes jongeren samendromden op zomerse dagen na 22:00 uur tot soms diep in de nacht. Dankzij kordaat optreden van de politie was de overlast de afgelopen vijf jaar fors teruggeschoefd. De eigenaar van het Chinese eethuis zei het meest te hebben geleden omdat hij langer open was. Maar ook hij zag een duidelijke kentering na 2007. Daarvoor durfden klanten soms niet naar zijn zaak te komen. Bang voor intimidaties. Hoewel de situatie verbeterd was, zou hij graag meer camera's in de buurt willen. De huidige overlast was van klierende puberjongens. Ze smeerden soms eten en ijs op de tafels en muren en liepen uit baldadigheid over de tafels en spelen tikkertje. Ook werden dingen vernield; een reclamebord, stoelen en fietsen.

We zijn hier een paar maal in de avonden teruggekomen. Alle verhalen ten spijt: dat wat een belangrijk trefpunt heet te zijn in de avonden, was op zaterdagavond 23:00 uur praktisch verlaten. Was het met 8 graden te koud buiten en zat iedereen thuis? Waren de verhalen overdreven? Even verderop spraken we met een lummelend groepje jongens bij de bushalte. Zodra we over rondhangende jongeren beginnen, krijgen we meteen de kous op de kop. "De mensen zijn net papegaaien", zegt de oudste tevens woordvoerder van de drie. "Ze praten elkaar maar wat na." De andere twee

jongens knikken instemmend. De oudste vertelt dat de buurt van Nederlanders geen last heeft. Maar met Marokkanen en Antillianen is weer een ander verhaal: “Ze kunnen elkaars bloed wel drinken.” Hij heeft ze vaak genoeg geobserveerd. Beide groepen blowen en de ‘agressieve gasten’ probeert hij zoveel mogelijk te ontwijken. Door de opgevoerde patrouilles zoeken ze de luwte op buiten het vizier van de politie en beveiligingsbedrijven.

Boswijk

Pal tegen het winkelhart in Boswijk ligt een grote vijver waaromheen een fietspad slingerd richting Waterwijk. Boswijk is te groot om helemaal te behappen, we richten ons op de buurten Wold en Kamp. Ook hier hetzelfde patroon. Een paar winkels, een supermarkt en een café waar veel oudere Amsterdammers komen. De eigenaresse van een tweedehandswinkel zat er al elf jaar en zei af en toe last te hebben van blowende jongeren en volwassenen bij haar in de galerij. Vooral als het regent wilden ze hier schuilen. De winkelruiten waren drie keer ingegoooid. “Maar dat komt overal toch voor?” De laatste jaren was het vrij rustig in de buurt. Lastige rondhangers vroeg ze vriendelijk of ze verderop willen gaan staan. Ze luisterden meestal, want het waren steeds dezelfde jongens. De eigenaar van het café zat er al 25 jaar. Zijn terras buiten biedt een riant uitzicht over de vijver. Binnen was het rustig. Een groepje gepensioneerde mannen dronk bier en pafte sigaretten in de rookruimte. Vroeger was het veel erger in deze buurt. De mannen waren het unaniem eens. Toen werd er vanuit auto’s gedeald. Er hing continu een harde kern op straat. We spraken een Surinaamse vrouw (23 jaar) uitgebreid over haar vriendengroep in Boswijk.

“Blowen deed ik al op de middelbare school vanaf mijn 13e. Ik kende ook al jongens die dealden. De leraren hadden niks door. Als we na schooltijd wilden blowen, dan gingen er een paar op wacht staan om de conciërge in de gaten te houden. Ik hoorde bij een groep van 25 leerlingen, met veel eersteklassers. Die willen zich bewijzen. De reden dat we zo jong al blowden? Oh zoveel: issues thuis, oudere vriendjes, stoerheid, de groeps sfeer, meligheid, lachkicks, seksplezier, rapmuziek. Ik blowde een paar keer per week. De groep kwam vaak rond 20:00 uur bij elkaar. Op koopavond gingen we naar de stad. De groep was een mix van schoolvrienden en buitenstaanders. Buurtbewoners (in Boswijk) hadden last van ons en belden de politie. Dan was het ‘popo popo’ en maakten we ons uit de voeten. We hingen daar gewoon. Blowen sowieso, biertjes erbij, beetje kletsen over films, vriendjes, muziek. Wie gaat er iets gek doen, dat soort dingen. De groep was een soort familie. We kwamen om te chillen en hielpen elkaar met onze problemen.”

Het was nu rustiger in de buurt. Maar de cafébaas was elke keer weer verbaasd over de snelle aanwas van rondhangend volk zodra de temperatuur weer stijgt. “Alsof ze opeens uit hun holen komen.” Soms werd het te uitbundig. Dan werd er een krat bier uit de supermarkt aangesleept en een feestje gebouwd. De laatste jaren patrouilleerde de politie veelvuldig in de buurt en met resultaat. Hij moest eerlijk toegeven dat de situatie momenteel beheersbaar was. Natuurlijk stonden er wel eens een paar in de weg. En het was ook niet zo fraai als ze in het openbaar urineren. Dan had hij nog lie-

ver dat ze bij hem in het café hun behoefte komen doen. Hij vond dat de bewoners zoveel mogelijk onderling hun sores moeten oplossen. Hij was hoopvol gestemd over zijn wijk. De vijver en oevers in Boswijk werden binnenkort met behulp van de Europese subsidiepot gerenoveerd. Er kwam nieuwe bestrating, en nieuwe vlonders. En daarna maar hopen dat het rustig blijft.

Zuiderzeewijk

Het overdekte grote winkelcentrum in de Zuiderzeewijk was volgens een ervaren wijk-agent van oudsher een trefpunt van kopers en dealers van hard- en softdrugs. Hij kende zijn pappenheimers. Hij wees de plekken aan waar gedeald werd. Vooral bij de telefooncel en een trapje verderop was het tijdens spitsuren een komen en gaan. Wat er precies werd gedeald, was soms gissen. Bewoners en winkeliers bleken lang niet altijd op de hoogte te zijn van deze handelsmanoeuvres. Volhardende bedelaars of klierende pubers op fietsen die je zomaar van de sokken rijden, leken een grotere irritatiefactor. Er waren ook zorgen over de groeiende leegstand van kantoorgebouwen. Dat oogt 'shabby' in een woonwijk. Er werd ook geblowd in de overdekte winkelpromenade. Zo roken we al wandelend opeens een typisch zoete wietlucht. Op de galerij stond een jonge vrouw te ginnegappen met twee jongens. Ze hield wel van een jointje en haalde vaak wiet in Almere of Amsterdam. Niet echt ver van Lelystad, maar ook niet om de hoek. Vrienden van haar die naar de hoofdstad gingen, kochten meestal extra in voor anderen. Ze nam ook wel eens voor anderen mee, maar die moesten wel betalen van tevoren. *"Anders paffen ze zo mijn toppen op en kan ik weer terug."* De jongens waren minder spraakzaam. Eentje nam een trekje van zijn joint en blies demonstratief een kringeltje in de lucht. Passanten liepen zonder oogcontact te maken voorbij. Alleen een voorbijfietsende puber vroeg nieuwsgierig wat er in zit. *"Funny sigaret"*, zei de jongen kortaf, terwijl hij de filter uitdrukte op de grond. Dan serieus: *"Lelystad verdient gewoon een coffeeshop met zoveel blowers. Al is het maar om reiskosten te besparen als je het ergens anders moet halen."*

Stadshart

Veel jongeren uit de omringende wijken trekken na schooltijd en in hun vrije tijd richting het Stadshart, waar veel winkels en fastfoodzaken liggen. Het stationsplein is een populair trefpunt; vandaar trekken groepjes de stad in of richting het Zilverpark en de skatebaan.

Pal voor het station wachten vijf skaters op een vriend. Hun geduld raakt op want ze discussiëren of ze blijven of alvast vertrekken. Ze ogen shabby met hun halflange haar, kapotte spijkerbroeken, afgetrapte gympen en elk een vuige skateplank. Wat verderop banjert een groepje modieuze Turken, petjes achterstevoren en kauwgum in de mond, vol bravoure langs een paar pingende meiden. De jongste geeft een vette knipoog en spreekt zoete woorden. Een Surinaams hiphop duo in hetzelfde fluorgroene trainingspak sjokt quasi cool over het stationsplein. Hun pas oogt minder driftig dan de Turken; meer geforceerd sloom. Ze beginnen een praatje met een meisje dat met haar diepe decolleté hun aandacht trekt. Tien meter verderop wacht een jongensteam in trainingspak met grote

sporttassen op de bus naar Almere. Bij het naderen van de ingang van het treinstation ruiken we plots een wietlucht. Pontificaal voor de ingang leunt een jongen met halfdichte ogen in volle tevredenheid tegen een muurtje met een joint in zijn hand. (veldnotitie nulmeting)

Wie langer op het stationsplein vertoeft ziet hoe rijk Lelystad is aan jonge subculturen. We zagen skaters, hiphoppers, alto's, rockabilly's, gabbers, sporters, gothics en logogroepjes. En opvallend veel jongeren met tattoos. We hoorden vaak van jongeren dat iedereen elkaar kent in Lelystad. Maar in de alledaagse omgang leven groepjes vaak apart van elkaar. Hun beeld van 'de ander' zegt genoeg. Gabbers vinden skaters arrogant en gothics te verwijfd omdat ze zich opmaken en frunniken aan elkaar. Het sportieve type vindt blowers luie sukkels. Antillianen en Marokkanen zijn water en vuur. Een jongerencoördinator had veel contact met groepen jongeren (12-18 jaar) in het Stadshart, op de skatebaan, bij de haven en op grasveldjes en andere hangplekken in woonwijken. Het viel hem op dat Marokkaanse, Nederlandse, Turkse en Antilliaanse jongeren vaak denken dat ze apart zijn, terwijl ze allemaal zijn gefixeerd op hetzelfde: school, vrienden, relaties, werk en toekomst.

Op de skatebaan was de sfeer relaxed. Hiphoppers, skaters en alto's gleden en jumpeten met skates, fietsjes en skateboards kriskras over het bochtige parcours. Skaters hebben het imago dat het stevige blowers zijn. Maar niks is minder waar, aldus een jonge skater (14 jaar): *"Zeker omdat we er met onze mutsen en gescheurde spijkerboeken zo 'dope' uitzien? De meesten willen nuchter zijn tijdens het skaten, omdat je er sloom en minder geconcentreerd van wordt."*

Bevindingen nulmeting: jongeren, overlast en handhaving

Tijdens de nulmeting door de vijf wijken viel een paar dingen op. Elke wijk, inclusief het Stadshart, heeft wel een paar trefpunten waar jongeren samenkomen. In de woonbuurten is dat vooral bij winkelcentra, die geografisch en psychologisch het denkbeeldige centrum van een buurt zijn. Op bepaalde plekken lagen soms wel tientallen peuken, ingedeukte frisdrank- en bierblikjes en ook wel eens flessen alcohol. Getuige de filtertips, wietzakjes en restjes van joints, werd er ook geblowd. Andere locaties vielen minder op. Groepjes rondhangers koesterden hier hun heimelijke plekken op verlaten schoolpleintjes, onder een afdakje of ergens in een steeg of schuur. In het Stadshart waren trapportieken in parkeergarages populair, evenals overkapte wandelpaden voor failliete winkels. Leunend tegen de dichte rolluiken kun je de Boa's (Bijzondere Opsporings Ambtenaar) al van verre zien aankomen. Lang niet altijd deert het of het winter of zomer is; zolang je maar droog en uit de wind staat. In sommige groepen werd (soms stevig) geblowd en/of alcohol gedronken. Jongeren tot een jaar of twintig, of juist veertigplussers, vielen het meest op in het straatbeeld.

De zomermaanden geven de meeste reuring. Mannen, praktisch altijd in de meerderheid, domineren de straat. Buurtbewoners en winkeliers zagen, met uitzondering van het Stadshart, vaak etnisch homogene groepjes van Antillianen, Surinamers of Neder-

landers. Bij het oudste winkelcentrum, Lelycentre, domineerden Marokkanen. Langdurig rondhangen ging bijna overal gepaard met alcoholgebruik; op hete dagen soms met bierkratten tegelijk. En de ene na de andere joint ging rond. Lopend met een biertje of een joint in de buurt kwam ook voor. Zoals die jongen met 'urban speakers' op zijn hoofd die, onderweg naar gitaarcursus, bij een hangplek in Boswijk even de pas inhield om zijn joint met een paar Antillianen te delen. Ook in het Stadshart werd wel gedronken en geblowd op straat. Maar met een joint trok je toch meer de aandacht dan met een blik bier. Al was het maar de wietlucht die passanten tegemoetkwam. Toch hadden blowers soms maling aan discreet consumptiegedrag. Vooral bij het treinstation stonden ze nog wel eens ongegeneerd te 'smoken'. Alsof ze wilden aantonen dat een joint toch echt wat anders is dan een sigaret.

Drie Antilliaanse jongens houden stoned de bus in het vizier die hen terugbrengt naar Emmeloord. De marihuanageur hangt als een wolkje voor de ingang van het station. We vragen ons af of andere voorbijgangers de typische lucht herkennen. Twee jongens, van 18 en 20 jaar, zijn gestoken in een paarskleurig glimmend trainingspak, schone sneakers eronder, een baseball cap en een paar gouden tanden, rastavlechtsjes en de wenkbrauwen in figuurtjes. De andere jongen is een oudere neef van 26 jaar. Hij voert het woord. Ze hebben hun thuisadresjes in Emmeloord, lekker veilig, want je weet wat je krijgt en de kwaliteit is goed. Helaas is er geen coffeeshop in Emmeloord. Teveel zwarte kousjes wonen daar. Hij herhaalt een paar keer dat het niet veilig is als die jonge gastjes van 15 jaar zo maar een nummer bellen van een dealer in Lelystad. Nee het is heel goed als er een shop komt. Hij zou er dan zelf ook heen gaan. Hoe eerder hoe beter toch? Lekker zitten, een jonco smoken en weer terug in de bus naar Emmeloord. Weinig last van de politie hier. Soms zeggen ze er wat van maar als je netjes blijft is er niks aan de hand. (veldnotitie nulmeting)

Hoewel er soms wel geklaagd werd over rondhangende jeugd, bleek het tijdens het veldwerk van de nulmeting zowel 's middags als 's avonds vaak opvallend stil. Toch stuitte we af en toe op groepen rondhangende jongeren. En naarmate de avond vordert kon zo'n groep aanzwellen tot wel 10-15 personen. Behalve fris en energydrinks werd er ook bier of nog sterker gedronken. De meerderheid rookte: sigaretten of joints. Naarmate de roes in hevigheid toeneemt wil de sfeer nog wel eens uitbundig en luidruchtig worden. Hoe stiller op straat, hoe baldadiger de groep. Voorbijgangers werden op de hak genomen, uitgedaagd of nagefloten.

Navraag bij de politie leerde dat het aantal overlastmeldingen uit buurten en in het Stadshart reuze meevalt. Het zou hooguit om een handvol gaan. Vrijwel niemand klaagde over blowende jongeren of penetrante wietwalmen. Een agent vertelde dat het ook een beetje bij Lelystad hoort. Bewoners denken dat het blowen wordt gedaan.

Bevindingen tussenmeting en eindmeting: veranderingen in buurten?

Tijdens de tussen- en eindmeting zijn we naar dezelfde plekken geweest als bij de nulmeting. Beide metingen vinden plaats in de late herfstperiode. De trefpunten bij de winkelcentra zijn vaak verlaten, evenals de skatebaan. Uitzonderingen zijn het grote overdekte Lelycentre (Zuiderzeewijk) en de overdekte hangplekken in het Stadshart.

In en rond de winkelcentra in *Jol* en *Waterwijk* zien bewoners en winkeliers geen duidelijke veranderingen.

In *Boswijk* heeft de beloofde renovatie goed uitgepakt. Ten tijde van de eindmeting timmeren de laatste werklieden de schuttingen en nabij het winkelcentrum wordt er opnieuw getegeld. Een billboard van de aannemer meldt dat de revitalisering van de wijk bijna is voltooid. De kade en het winkelcentrum zijn opgeknapt, er zijn meer camera's en volgens bewoners en winkeliers is de buurt levendiger geworden. De eigenaar van café Amsterdam is hoopvol. De politie heeft een aantal personen van straat gehaald en de oude hangplekken zijn als gevolg van de verbouwing opgedoekt. Men twijfelt erover of de vestiging van de coffeeshop hier ook invloed op heeft gehad. Waarom helemaal naar het centrum gaan als je hier nog steeds hasj en wiet kunt kopen? De hardnekkige hangjeugd is weg, maar er zijn nog steeds groepjes die soms zitten te blowen. Met enige zorg kijkt men naar de toekomst. Alles is nu opgeknapt, maar de forse inkrimping van wijkcentra en het reduceren van cursussen leiden mogelijk weer tot nieuwe groepen jongeren die op straat rondhangen.

In winkelgebied Lelycentre is volgens winkeliers nog steeds sprake van enige overlast. Dat beeld blijft overigens het hele jaar vrij stabiel. Er wordt gebedeld en scooterrijders en fietsers rijden in de overdekte winkelgangen bijkans kinderen en ouderen van de sokken. Soms laten hanggroepjes zich zien. De bloemenman ruikt af en toe een wietlucht, die hij overigens niet echt storend vindt. Volgens een politiemans is het beeld, een jaar na opening van de coffeeshop, hier niet veranderd. De loop zit er nog steeds in. De telefooncel, de galerij en nog wat andere plekken zijn karakteristieke trefpunten voor straatdealers en kopers. De agent zegt zich geen illusies te maken: *“Je kunt mensen oppakken, wat we tijdens een actie ook wel doen, maar de vraag blijft. Die haal je niet weg.”* Uit geconfisqueerde telefoons en telefoontaps blijkt dat een verdwenen contactnummer na een paar dagen alweer operationeel is. Overigens gaat het hier naar alle waarschijnlijkheid vaker om harddrugs dan softdrugs. De politie wijst op de aanwezigheid van een paar opvangcentra voor verslaafden en thuis- en daklozen in de buurt. Dit wil overigens niet zeggen dat er niet geblowd wordt. Er zijn hier ook alcoholisten en harddrugsverslaafden die blowen. Maar de jongerengroep is groter.

Twee jongens (20 en 21 jaar) met Nickelson jassen hangen rond de witte Vespa van een meisje. Het is guur buiten. Gelukkig biedt het overdekte winkelcentrum beschutting. Er hangt een wietlucht rond het groepje. De wiet van coffeeshop Koffie en Dromen wordt

getest. Een jongen is uit nieuwsgierigheid wezen kijken en heeft meteen een portie wiet gekocht. Hij is benieuwd wat zijn vriend ervan vindt. Het meisje zegt niet meer te blowen. Ze moet lachen om de jongens en vraagt of die shit uit de coffeeshop beter is dan van de wietlijntjes? De jongens zijn niet helemaal overtuigd. De toppen zien er minder mossig uit dan bij hun eigen 'mannetje'. Ze moeten meer roken om 'kneiter' te worden. Toch vinden ze de coffeeshop een aanwinst. Lelystad wordt eindelijk volwassen, grapt er een. Maar de 06-koerier is minder blij. De jongens zijn het erover eens dat hun 06-mannetje harder moet werken voor zijn centjes (zaterdag, 13 november 2011, 17:00 uur).

Ondernemers in Lelycentre klagen nog wel eens dat de politie afwachtend en traag reageert op overlast. Bellen zet geen zoden aan de dijk. Ze komen niet of pas veel te laat. Het meest storend vinden ze rondhangende jonge mannen 'die niks uitvreten' en bedelaars ('euroknallers') die geld vragen aan voorbijgangers. De jongerenwerker heeft geen indicaties dat bestaande buurtnetwerken van jongeren door de komst van de coffeeshop zijn veranderd. Dat is ook niet zo verrassend, want de meeste van deze jongeren zijn onder de 18 jaar en dus te jong voor de coffeeshop.

Conclusie

Uit het etnografisch veldonderzoek blijkt dat er in de meeste buurten niet echt iets is veranderd wat betreft groepen rondhangende jongeren. Dit komt mede doordat ze vaak nog te jong zijn voor de coffeeshop. Bovendien kwam het rondhangen van groepen jongeren in sommige buurten al vrij weinig voor. Rondhangen van groepen jongeren en volwassenen gebeurde verhoudingsgewijs vaker in Lelycentre – en dat is sinds de komst van de coffeeshop niet echt veranderd. Daarentegen is in Boswijk duidelijk sprake van een verbetering, maar deze wordt vooral toegeschreven aan de renovatie.

4 Lokale cannabismarkt voor en na komst van de coffeeshop

Dankzij de observaties en gesprekken op straat kregen we tijdens het etnografisch veldonderzoek niet alleen een beeld van waar (jonge) blowers rondhingen, maar ook van hun alledaagse leven en van de blowcultuur in Lelystad. Bovendien wierpen hun kennis en ervaringen licht op de illegale cannabismarkt. Daarnaast spraken we met (voormalige) cannabisdealers en met politiemensen die belast zijn met de aanpak van hard- en softdrugs. Het vinden van dealers was geen simpele klus. Daarvoor moest sowieso eerst vertrouwen opgebouwd worden. Maar soms leidden de spontane en informele gesprekken met blowers tot een spoor naar een dealer. Of die vervolgens ook zelf wilde praten was weer een ander verhaal. Begrijpelijkerwijs waren zij meer op hun hoede. Lelystad is dan wel geen kleine gemeenten, maar je wilt niet zomaar alles aan de grote klok hangen. Cannabisgebruik mag dan in bepaalde kringen als vrij normaal beschouwd worden, als 06-bezorger of thuisdealer beweeg je je wel op het illegale pad. Maar geduld loont en met de nodige ervaring, geduld en gaandeweg opgebouwde contacten met *streetwise* blowers kom je er vroeg of laat achter wie de hasj of wiet verkoopt.

In dit hoofdstuk bespreken we in het eerste deel de vraagkant en in het tweede deel de aanbodkant van de illegale cannabismarkt in Lelystad. We beginnen steeds met een schets van de situatie voor de komst van de coffeeshop (nulmeting) en gaan vervolgens na hoe de illegale markt zich daarna heeft ontwikkelt (tussen- en eindmeting)

De vraagkant

Opvallend was dat veel blowers een paar maanden voor de opening van de coffeeshop hiervan nog niet op de hoogte waren. Degenen die we op straat spraken en het wel wisten, reageerden sceptisch of waren hooguit gematigd enthousiast. De coffeeshop stond al zo lang op de agenda. De stemming was: eerst zien dan geloven.

“Waar blijft toch die koffiesjop in Lelystad”, vraagt Djyourgofromlelystad zich af in een zelf geknutselde clip die hij in 2009 op YouTube plaatste. In een met dubmuziek begeleid commentaar lezen we: “(...) En ik ging er voor de gein een track voor maken (drie jaar geleden). Maar nu is die koffiesjop er nog steeds niet. Dus bij deze mijn (protest/rap/whatever this track called) voor mijn mede-Lelystedelingen!!!!” Hopen dat die sjop nou ‘s gauw geopend word (het liefst vier natuurlijk). Zijn wens lijkt twee jaar later in vervulling te gaan, want de komst van de eerste coffeeshop in Lelystad is op handen.

Maar coffeeshop of (nog) niet, tijdens de nulmeting verzekerden blowers ons dat het regelen van wiet of hasj ook zonder coffeeshop een koud kunstje was in Lelystad. De vraagkant van de cannabismarkt bestaat ruwweg uit twee circuits, namelijk minderjarige en (jong)volwassen blowers. Deze beide circuits overlappen elkaar enigszins, maar bestaan grotendeels los van elkaar. De komst van een coffeeshop, zo was de algemene verwachting van blowers die we tijdens de nulmeting spraken, zou voor

minderjarige blowers niets veranderen. Want wie geen 18 is, mag immers niet naar de coffeeshop. En veel (jong)volwassen blowers zeggen dat ze hun eerste joint al rookten toen ze nog minderjarig waren.

Onder de 18

Hoewel sommigen zich 'gediscrimineerd' voelen, tilt de doorsnee minderjarige blower er niet zo zwaar aan dat de coffeeshop voor hem of haar verboden terrein is. In de praktijk is het redelijk eenvoudig om ook buiten de coffeeshop cannabis te regelen. Ten tijde van de nulmeting kwam de cannabis die minderjarigen rookten slechts voor een deel uit een coffeeshop elders in het land. Daarbij waren minderjarigen aangewezen op meerderjarigen die hen een gunst wilden verlenen. Soms waren het oudere coffeeshopbezoekers die iets extra meenamen uit de coffeeshop. De meeste cannabis kwam echter uit het circuit waar minderjarigen het meeste contact mee hadden: de vriendengroep. Omdat blowen bij minderjarigen voornamelijk een groepsactiviteit is in de vrije tijd, hadden jonge blowers belang bij goede contacten met andere blowers, verkopers, kwekers of een bekende die hen matste. Dat kon ook een oudere broer, zus of familielid zijn die niet direct deel uitmaakt van de vriendengroep.

Bij de nulmeting kwam de meeste cannabis die minderjarigen roken van buiten het reguliere circuit. Wie het lokale cannabismilieu goed kende, kon daar zijn voordeel mee doen. Soms gaf het je meer status in je vriendengroep. Kennis en mores van het lokale wietmilieu werden binnen minderjarige blowgroepjes gedeeld en zo up-to-date gehouden. Erover praten hoe je eraan bent gekomen, dat was een deel van de pret wanneer je met je maatjes blowde. Blowen bekrachtigde ook de groep waarmee je samen stoned wordt. Informatie en kennis over kwaliteit, prijs en verkrijgbaarheid werden gedeeld met vrienden. Goede en betrouwbare contacten in het lokale cannabismilieu waren waardevol voor de groep. Er ontstonden nieuwe relaties tijdens het rondhangen op straat. Je kon ook nieuwe contacten opdoen bij vrienden thuis, op feestjes, op school of in het buurthuis. Vrienden met andere cannabisconnecties waren ook vaak leeftijdsgenoten. Minderjarige *streetwise* blowers wisten al vrij snel waar zij terecht moesten in Lelystad. Deelsegmenten binnen de lokale illegale cannabismarkt waren sociaal vaak met elkaar verknoopt.

Het was tijdens de nulmeting zeker niet zo dat jonge blowers allemaal nummers van 06-dealers hadden. Ze waren er ook lang niet altijd naar op zoek. Je deed wel of niet mee als je een joint werd aangeboden. Wie zelf cannabis wilde gaan kopen, maar geen 06-connectie had, ging op zoek naar blowers die meer weten. Soms mochten blowers het nummer van de verkoper aan anderen geven. Dan introduceerde de blower een vriend bij de verkoper. Maar niet elke verkoper stelde dat op prijs. Soms kwam de cannabis in de groep van iemand die een bevriende hobbykweker kende met wiet, gekweekt onder lampen of in de tuin. Minderjarige blowers zaten vaak in een deelcultuur, juist omdat niemand veel geld had. De een regelde wiettoppen, de ander frisdrank, bier, vloeit etc.

Het illegale cannabiscircuit bij minderjarigen is na de komst van de coffeeshop (tussen- en eindmeting) grotendeels onveranderd gebleven. Wat wel veranderde is dat door de komst van een nieuwe jeugdagent (Boswijk en Waterwijk) medio 2012, de politie middels speciale spreekuren op school een beter beeld heeft van de activiteiten van jonge wietdealers en loopjongens in wijken en op sommige scholen. Zoals jongeren ons eerder al vertelden, bevestigt nu ook de politie dat sommige minderjarigen wiet verkopen aan medeleerlingen.

Het inwijdingsritueel van novieten verloopt overigens nog steeds op dezelfde wijze. Wie veel buiten hangt, met (oudere) blowers optrekt en nieuwsgierig van aard is, loopt een gerede kans vroeg of laat gevraagd te worden of hij of zij ook een trekje van een joint wil. En wanneer daar ook volwassenen bij zijn, is de kans groter dat die cannabis van een 06-dealer komt. Hoewel de informatie niet robuust is, horen we bij de eindmeting dat in de loop van 2012 (dus niet in de eerste maanden na de opening van de coffeeshop, maar later) wat vaker dat jonge blowers actiever benaderd worden door 06-verkopers. Dit zou indiceren dat sommige 06-bezorgers hun verloren marktdeel willen compenseren door actiever het segment van jonge blowers aan te boren. Het is echter zeker niet zo dat dit een algemene trend is; daarvoor is dit marktsegment ook niet lucratief genoeg.

18-plussers

Ook voor cannabisgebruikers van 18 jaar en ouder gold tot op zekere hoogte, in elk geval voor degenen die we op straat spraken, dat blowen een band schiep en dat er werd geruild, gedeeld en voor elkaar ingekocht. Zij beschouwden het als een vriendendienst om elkaar te tippen over 06-nummers en over wie goede en goedkope wiet of hasj had. In zekere zin verschilde de blowcultuur van volwassenen bij de nulmeting niet zoveel van die van minderjarigen. Een belangrijk verschil was echter dat meerderjarige blowers wel in coffeeshops terecht kunnen en dat deden ze vooral in Amsterdam, Almere, Harderwijk en Zwolle. Niettemin kochten de regelmatige blowers (ook) vaak op de illegale bezorgmarkt in Lelystad. Sommigen hadden een paar nummers in hun telefoonregister, anderen meer, oplopend tot soms wel een stuk of tien. Uit gesprekken met blowers bleek dat dit eigenlijk automatisch gebeurt als je van jongs af aan met elkaar optrekt. Een Nederlandse blower (19 jaar): *"Blowen scheidt een band. Je helpt iemand die een lekker wietje zoekt. Zo ben ik er zelf ook aan gekomen toen ik 14 was. Zie het als een vriendendienst."* Kopers betaalden vaak met ronde bedragen aan koeriers. Je had zakjes van 10, 20 of 50 euro, al naar gelang de service van de dealer.

Bezoekers van de nieuwe coffeeshop

Wanneer Lelystad ten tijde van de tussenmeting officieel een eigen coffeeshop heeft, zijn veel blowers daar blij mee. Ze hoeven nu niet meer per se Lelystad uit voor cannabis, wat tijd en reisgeld bespaart. Je bent ook niet meer automatisch veroordeeld tot een '06-lijtje', een goedwillende hobbykweker of een bevriende blower die altijd wiet of hasj bij zich heeft. De komst van de coffeeshop wordt door sommigen als een

officiële erkenning van de blowcultuur gezien. Een 'eigen coffeeshop' in Lelystad. Dat is even wennen. Gebruikers realiseren zich opeens dat er nog veel meer blowers in Lelystad wonen. Oudere soloblowers zien 'jonkies' maar ook generatiegenoten. De jongvolwassenen op hun beurt zijn verbaasd over de groep 'ouwe knarren' van dertig, veertig jaar en soms nog ouder. De bezoekers van de nieuwe coffeeshop behoren tot uiteenlopende etnische groepen, zowel autochtoon als allochtoon, maar mannen zijn veruit in de meerderheid. Bezoekers van boven de dertig komen vaak in hun eentje, terwijl jongere bezoekers veelal in groepjes komen. Vrouwen zijn zelden alleen.

Direct na openingstijd stroomt de coffeeshop snel vol. De portier is goedgemutst en verwelkomt elke bezoeker met een joviale glimlach. Vaak maken ze zich na de aanschaf van wiet of hasj direct weer uit de voeten. De meeste bezoekers dragen sneakers en ruim zittende straat- en sportmode overheerst. Het publiek vormt een bonte mix van bouwvakkers, schilders, stratenmakers, studenten, oudere scholieren en eenzame mannen. Vanavond is het drukker dan normaal. Buiten regent het pijpenstelen. Een groep jonge knullen met gemillimeterd haar beraamt plannen voor een party het komende weekend. Drie Marokkaanse dertigers zitten gezellig keuvelend met een vers gedraaide joint voor het raam. Wat verderop zitten een paar blowers alleen op een kruk een beetje weg te dromen. Soms mompelen ze wat. Maar het grootste deel van de tijd staren ze voor zich uit, knikkend op reggae en oude soul (woensdag 5 oktober 2011, 18:00 uur).

Blowers over 06-bezorgers

Hoe hebben de 06-bezorgers gereageerd op de nieuwe concurrentie? We vragen dit tijdens de tussenmeting eerst aan blowers die nog contact met ze hebben. Een deel zegt dat 06-bezorgers zich niet zoveel zorgen maken. De markt is volgens deze blowers nauwelijks veranderd. Er zouden nog evenveel 06-lijnen zijn. Dit kan volgens hen onder andere verklaard worden doordat de prijsbewuste blowers de coffeeshop te duur vonden. Deels ook omdat 06-bezorgers de concurrentie zijn aangegaan en meer wiet voor minder geld zijn gaan aanbieden. Ook de kwaliteit van bekende soorten als *Dynamite* bij de 'lijntjeskoerier' (een benaming voor de 06-dealer, afgeleid van telefoonlijn, niet van lijntjes cocaïne) zou op de zwarte markt zeker niet slechter zijn dan in de coffeeshop. Zo beschouwd vindt dit deel dat het ten tijde van de tussenmeting nog wel meevalt met de tanende invloed van bezorgers. Genoeg klanten zouden trouw blijven aan hun dealer. Coffeeshop of niet. Zo zegt een blower die al acht jaar bij 'lijntjeskoeriers' bestelt, hen niet zomaar in de steek te laten. Blowers brengen in dit verband naar voren dat de coffeeshop jaren te laat is gekomen. Nu zijn de contacten tussen gebruikers en 06-dealers inmiddels stevig ingeburgerd.

Een groter deel meent een paar maanden na de opening van de coffeeshop echter dat de illegale handel toch wel een flinke knauw heeft gekregen. Deze blowers wijzen op de forse groep die de coffeeshop dagelijks trekt. Of zoals een twintiger zegt: *"Hoe je het ook wendt of keert, telkens als ik hier koop, voelt de koerier dat in zijn portemonnee."* Over koeriers die zeggen dat ze geen centje pijn lijden, is men wan-

trouwig. Koeriers zullen volgens hen niet zo snel toegeven dat het minder gaat met de zaken. Liever blijven ze pochen over hun status van succesvolle dealer.

Voordelen van de coffeeshop boven de 06-bezorger

Maar als koeriers voor dezelfde prijs meer wiet aanbieden dan in de coffeeshop, waarom gaan gebruikers dan toch naar de coffeeshop? Een belangrijke reden is, zo horen we tijdens de tussenmeting, dat blowers zich voorheen al irriteerden aan de lange wachttijden bij 06-bezorgers. Twee Nederlandse jongens die we tegenkomen op weg van hun werk naar de coffeeshop, vinden het een zegen dat ze niet meer een uur hoeven te wachten. Dergelijke geluiden horen we vaker. Een meisje zegt met enig leedvermaak: *“Door hun uitgedunde klantenkring zullen ze nu wel sneller komen.”*

Een andere belangrijke reden is dat de coffeeshop ook gelegenheid geeft om te blowen. De ruimte is schoon en veilig. Ook de spanning van het onverwachte en het onbekende bij een 06-bezorgdienst was soms een drempel die bij de coffeeshop niet meer hoeft te worden genomen. Een Marokkaanse man: *“Ik vond het nooit echt relaxed om zomaar bij een vreemde in de auto te gaan zitten voor een beetje wiet.”*

Ook de kwaliteit en prijs van de cannabis zijn redenen om de coffeeshop te prefereren boven de 06-dealer. De geregelde bezoekers vinden de kwaliteit van de wiet en hasj betrouwbaarder. Bovendien valt er meer te kiezen. Een Surinaamse jongen: *“Ik haalde altijd bij een koerier, maar hier weet je wat je krijgt en word je nooit belazerd.”* Kopers zijn ook niet verplicht, zoals op de zwarte markt vaak het geval, tot het kopen van een minimumbedrag. In de coffeeshop kun je ook voor 5 euro hasj of wiet kopen. Bij 06-bezorgers is dat bedrag minimaal 10 euro.

Twijfels over de coffeeshop en voordelen van 06-bezorgers

Een deel van de blowers is in de tussenmeting (nog) niet naar de coffeeshop geweest. Ze zijn achterdochtig of in principe tegen legitimatie en de verplichting om persoonlijke gegevens te moeten overhandigen aan het loket. De controle van persoonsgegevens is het meest controversieel. Worden deze na elke werkdag wel gewist, zoals beweerd? Heeft de politie geen inzage in het adressenbestand? Wat als je baas erachter komt? Een paar Antilliaanse mannen mijden de coffeeshop omdat ze weigeren naar de pijpen van de portier te dansen. Een van hen zegt hierover: *“Toen ik hoorde dat je niet eens met een koptelefoon op naar binnen mag wist ik genoeg. De coffeeshop wordt miljonair terwijl ik mijn naam, adres, ja alles moet laten zien. De klant is geen koning. De dealer vraagt nooit naar mijn naam.”*

Ook een jongerenwerker kent de kritiek. Marokkaanse jongvolwassen blowers lopen niet echt warm voor de shop. Enerzijds uit gemakzucht. De coffeeshop zou te ver zijn. Waarom naar het centrum van Lelystad gaan als je ook dealers in de buurt kent? Maar er is ook angst om in het vizier van ouders, school of de politie te komen. De open ligging van de coffeeshop is soms een struikelblok. Te veel zichtbaarheid schrikt af, vindt een Marokkaanse jongen: *“Iedereen ziet je naar binnen gaan. Er hangen came-*

ra's. Je moet een hek door, dan langs de portier en aan het loket vragen ze naar je persoonlijke gegevens. En dat voor een paar gram? Het lijkt wel een gevangenis!”

Sommige oudere blowers zeggen de coffeeshop te mijden omdat ze niet door collega's herkend willen worden. Dat Lelystad een coffeeshop heeft is een vooruitgang, maar bestellen via een 06-koerier valt minder op.

Tussen de oliebollenkraam en de visboer leunen drie jongens tegen een dicht rolluik op het Stadhuisplein. Het begint te schemeren. Gedachteloos turen ze naar de hoge zuil waarop ingenieur Lely naar de einder tuurt. De jongste is 15, de middelste 19 en de oudste 22 jaar. Ze dragen petjes en zwarte en blauwe opgeblazen bombers. De jongste zegt weleens 06-wiet te blowen, de oudste koopt alleen in de coffeeshop en de middelste doet allebei. We willen weten of er wat veranderd is sinds de coffeeshop. De middelste wil zijn '06-gappie' (= 'gabber' met 06-lijn) niet laten stikken. De 16-jarige knikt. Hij zit er niet zo mee waar het vandaan komt en een nummer heb je zo. Ook als je onder de 18 bent. De oudste raakt geïrriteerd. Iedereen zit te zeiken welke wiet beter is: de shop of de 06-lijn. Maar stoned is toch stoned. Of het nou ge-doogd is of illegaal. *“Zal mij een worst wezen.”* Ze vinden het top dat er nu een shop in het centrum ligt. De oudste is stellig. *“Lapzwansen die het te ver vinden hou je altijd. Die hebben het liefst een shop in hun achtertuin.”* (Veldnotitie 14 november 16.00 uur).

06-dealers en overlast in de omgeving van de coffeeshop

Medewerkers van de nieuwe coffeeshop hadden er op voorhand al rekening mee gehouden dat de opening bij 06-bezorgers mogelijk kwaad bloed zou zetten. Hun ervaring in Almere (waar dezelfde eigenaar ook een coffeeshop heeft) leerde dat dealers na de opening aldaar buiten potentiële klanten probeerden af te vangen. Hun vermoedens blijken te kloppen. Op de tweede dag na de opening wordt als 'visitekaartje' een brandbom tegen de gevel van de coffeeshop gegooid. Zonder veel schade overigens. In de eerste week trekt een groepje 06-bezorgers aan de overkant van de straat de aandacht van portiers. Er worden een paar dealers herkend. Enkele durfals komen in de coffeeshop om een kijkje te nemen en de prijzen van hasj en wiet te bekijken.

Ten tijde van de tussenmeting laat de bedrijfsleider van de coffeeshop ons foto's zien die in een kamertje hangen, achter de loketten en buiten het zicht van de bezoekers. Van hieruit kunnen medewerkers door een geblindeerd raam een oogje in het zeil houden op de loketten. Aan de wand zien we een achttal foto's van bezoekers die volgens de bedrijfsleider in de eerste maanden na de opening onbeleefd of agressief zijn geweest jegens het personeel of andere bezoekers. Daartussen zitten een paar cannabisdealers. Een van hen heeft een verbod gekregen toen hij bij een akkevietje dreigde de tent in de fik te steken.

Het voorkómen van overlast in en rond de coffeeshop heeft vanaf dag één hoge prioriteit. De strategie is om de huisregels meteen duidelijk te communiceren naar de bezoekers toe, om zo vanaf het begin de boel onder controle te houden. Iedereen weet meteen wat de regels zijn en hier is ook niet aan getornd. Een portier: *“Je moet een professionele uitstraling hebben, want alle ogen zijn op je gericht.”* Vanaf de eerste

dag geldt voor alle bezoeker dat zij niet met een capuchon of petje op naar binnen mogen. Dit in verband met herkenbaarheid. Vóór binnenkomst moet de bezoeker een geldig document tonen aan de toezichhouder. Bij het loket wordt de naam en geboortedatum genoteerd en aan het eind van de dag wordt dit weer vernietigd.

Omdat er aanvankelijk geen zitplekken in de coffeeshop zijn om een joint te draaien, kijken groepjes blowers soms uit naar de overkant van de straat. De portiers treden hiertegen op omdat men ook wil voorkomen dat 06-bezorgers contact met gebruikers zoeken. Hetzelfde is gedaan bij de aangrenzende parkeerplaats. Later zijn er ook nog een paar bloembakken aan de overkant van de straat verwijderd. Om tegemoet te komen aan blowers die na aankoop nog even willen blijven, besluit de bedrijfsleiding na een paar weken om een paar tafelbladen met krukken langs de wanden te installeren.

Een politieman, werkzaam in het centrum van Lelystad, blikt tevreden terug op het eerste kwartaal na de opening en meldt dat de samenwerking met de coffeeshop vanaf het begin goed verloopt. *“De verwachting dat er enige overlast zou ontstaan, is tot op heden niet juist gebleken”*. Van hun kant benadrukken de bedrijfsleider en de portiers de goede verstandhouding met de politie. Om het ijs te breken bood de bedrijfsleiding bewoners een rondleiding in de coffeeshop aan.

In de eindmeting zijn de standpunten van blowers om cannabis bij 06-koeriers te kopen of voortaan in de coffeeshop inhoudelijk grotendeels onveranderd gebleven. Maar de groep die moeite heeft met de voorwaarden van de coffeeshop (legitimatie, geen petje etc.) is kleiner geworden. Na ruim een jaar zijn er geen incidenten rond privacy geweest die tegenstanders in de kaart zouden kunnen spelen.

Conclusies vraagkant

De bevindingen in de tussenmeting zijn een jaar later in de eindmeting verder uitgekristalliseerd. Op de illegale cannabismarkt van Lelystad blijven op gebruikersniveau de 06-dealers de belangrijkste spelers, maar hun rol is wel beduidend kleiner dan voor de komst van de coffeeshop.

Lelystad kent grofweg drie klantengroepen van cannabisgebruikers. De eerste groep zweert bij de coffeeshop en zegt nooit (meer) 06-bezorgers te bellen. Een deel deed dat overigens daarvoor ook al niet. En deze groep is bij de eindmeting groter geworden. De tweede groep bestaat uit ‘pragmatici’, die van beide markten (de coffeeshop en de illegale markt) gebruikmaken. Deze groep vindt het een uitkomst dat er meer valt te kiezen. De derde groep, ten slotte, zegt de 06-bezorger of hobbykweker trouw zullen blijven. Ze mijden zoveel mogelijk de coffeeshop of gaan er uit principe niet naar toe.

Lelystadse blowers zien voor- en nadelen aan 06-bezorgers. De pragmatische en de meer ideologisch ingestelde blowers die (ook) kiezen voor de 06-bezorgers, hebben hiervoor uiteenlopende redenen. Hierbij geldt overigens dat het soms om slechts één bezorgcontact gaat waar men tevreden over is. Blowers die niet tevreden zijn, bellen een ander nummer of gaan naar de coffeeshop. Soms gaat het om een 06-bezorger

waar de klant gewoon geen klik mee heeft. En soms heeft een klant geen andere nummers van 06-bezorgers.

Voordelen 06-dealers	Nadelen 06-dealers
Financieel. Meer ruimte om te onderhandelen over de prijs en hoeveelheid (meestal als je wat meer koopt). Acties met voordeelkorting. Je krijgt meer wiet voor minder geld. Soms word je gematst of krijg je wat extra. Ook kun je bij sommigen poffen. Ze weten dat je aan het eind van de maand betaalt.	Je bent verplicht om een minimale hoeveelheid af te nemen. Veel bezorgers rijden niet onder een tientje.
Sociaal contact is belangrijk. Met sommige dealers heb je al jarenlang een band. De coffeeshopverkopers zitten in een loket achter glas.	Kopen via een 06-nummer of bij een bezorger geeft te veel stress. Geen relaxte manier om cannabis te kopen.
Ruimere 'openingstijden'. Ze komen ook bezorgen voor de coffeeshop opengaat en nadat die sluit.	Je moet veel te lang wachten voordat ze bij je langs komen.
Gemak. De afstand naar de coffeeshop is overbrugbaar, maar bellen is soms erg handig. Je wilt er niet uit, je hebt bezoek, jonge kinderen, geen tijd, zin, vanwege het slechte weer etc.	De keuze van de doorsneebezorgers is beperkt. Soms wil je wel eens wat anders roken. De kwaliteit is niet altijd goed.
Anonimiteit is gewaarborgd. 06-bezorgers vragen niet naar je documenten. (Bij de coffeeshop ziet men dat je er in of uit gaat; hier niet.)	

Voor de groep die de voorkeur geeft aan de coffeeshop wegen de voordelen hiervan zwaarder dan de nadelen. De pragmatische blowers houden meer een slag om de arm en kiezen al naar gelang er geld is, of niet.

Een blower (23 jaar) zegt te zweren bij de *Master Kush* van de coffeeshop. Niemand van de bezorgers die hij kent kan tippen aan deze kwaliteit. Laat staan dat ze hem al hebben. Als hij in de buurt van de coffeeshop is, koopt hij daar een paar gram. Maar goede kwaliteit is duur. Hij weet dat hij met dat geld beduidend meer andere wiet kan kopen bij een 06-bezorger, wat hij dan ook doet als hij halverwege de maand de tering naar de nering moet zetten en moet overstappen op goedkopere wiet.

Cannabisgebruikers in Lelystad hebben vaak kritiek op het interieur van de coffeeshop. Het is er 'ongezellig' en 'klinisch'. Blowers associëren de coffeeshop met een wachtkamer, gemeenteloket, afhaalchinees of bank, met al die camera's. De weinig sfeervolle inrichting nodigt volgens velen niet bepaald uit om te blijven. De harde krukken noemen sommigen een straf om op te zitten. Maar al deze kritiek weerhoudt veel blowers er kennelijk niet van om naar de coffeeshop te komen.

Een andere blower (28 jaar) is eveneens kritisch: *"De openingstijden zijn waardeloos, het heeft de gezelligheid van een gemeenteloket en je krijgt te weinig kwaliteit voor je geld."* En toch gaat hij ernaar toe. Uit gemakzucht en omdat de 06-dealers hem ook teleurstellen. *"Het is wachten, wachten en wachten op een klojo die er na een uur nog niet is. Die twijfel. Daar heb ik echt pas een hekel aan."*

De legitimatieplicht, die in het begin een heikel punt was, lijkt steeds minder op onoverkomelijke bezwaren te stuiten. Meer of minder enthousiast, veel Lelystadse cannabisgebruikers gaan bij de eindmeting naar de coffeeshop.

Voordelen coffeeshop	Nadelen coffeeshop
De ligging is centraal, bij het station.	Door de transparante uitstraling kan 'heel Lelystad' je zien.
Variatie in prijs en kwaliteit. Er valt wat te kiezen.	Coffeeshop is 'niet van ons'. Personeel is zakelijk, je moet altijd langs een portier. Te veel regels.
Je kunt ook kopen voor een minimumbedrag (vanaf 5 euro).	Je wordt nooit eens gematst met de prijs.
Je kunt ook binnen blowen. Niet iedereen kan of mag thuis blowen en wil dat ook niet op straat doen. Kopen en roken gebeuren hier in de anonimiteit.	Het tonen van je legitimatie blijft een deel van de gebruikers irriteren. Ook vaste bezoekers moeten zich elke keer weer legitimeren.
Legaliteit. Coffeeshops zijn gedoogd door de overheid.	De openingstijden zijn ongunstig.

Ondanks de komst van de coffeeshop blijft er een groep blowers die (ook) nog bij 06-dealers koopt. Bij de tussenmeting was er veel aanloop van blowers naar de nieuwe coffeeshop. Bij de eindmeting, als de nieuwigheid er wat van af is, blijken sommigen toch (ook) weer terug te keren naar de 06-bezorgers. Dat heeft niet in de laatste plaats te maken met de prijs. Klanten van 06-bezorgers die ook in de coffeeshop kopen of hebben gekocht, zeggen dat de kwaliteit bij 06-bezorgers vergelijkbaar is met die van de coffeeshop, maar de prijs iets lager (of je krijgt nu wat grotere zakjes wiet voor dezelfde prijs).

Dit laat onverlet dat steeds meer blowers weten of vermoeden dat een aanzienlijk deel van de 06-bezorgers in hun omzet heeft gemerkt dat er een coffeeshop is bijgekomen op de Lelystadse cannabismarkt. Blowers ervaren dat meerdere 06-dealers sindsdien meer samenwerken en/of hun tijden drastisch hebben uitgebreid, of er nu ook andere drugs bij doen (o.a. ecstasypillen en amfetamine). Niettemin blijven de markten van hard- en softdrugs grotendeels gescheiden en hebben de meeste 06-bezorgers wiet als corebusiness. Toch opperen sommige bezorgers bij hun eerste contacten met klanten dat ze ook andere drugs kunnen leveren, maar omdat dit slechts terloops gebeurt, beschouwen blowers hen niet als 'pusher'.

De aanbodkant

Ook volgens de politie zijn de markten van hard- en softdrugs in Lelystad op consumentenniveau (de *retail*) behoorlijk gescheiden. Op het middenniveau is het meer diffuus. In de praktijk zien professionals een waterscheiding tussen 06-bezorgers van cannabis en partydrugs. Dit laat onverlet dat sommige 06-dealers verschillende, van elkaar gescheiden gebruikersmarkten bedienen.⁶ We laten de harddrugsmarkt verder

⁶ Een agent vertelt over een recente aanhouding van een 06-bezorger. Na het afluisteren en traceren van gesprekken van een inbeslaggenomen mobieltje bleek de bezorger op meerdere fronten actief.

buiten beschouwing en focussen op de niet-gedoogde cannabisverkoop in Lelystad, met als doel ontwikkelingen in de aanbodkant na de komst van de coffeeshop te kunnen volgen en duiden. Aan de hand van gesprekken met blowers, (ex)verkopers en professionals (o.a. politie, jongerenwerk) kregen we bij de nulmeting een eerste beeld van de illegale cannabismarkt. Dit beeld leek sterk op dat wat we in een eerder onderzoek naar de niet-gedoogde cannabisverkoop deden en waarin ook Lelystad onder de loep werd genomen.

Tussen 2003 en 2005 deden we onderzoek in tien Nederlandse gemeenten, waaronder Lelystad.⁷ Een rondgang langs experts (preventie, politie, jongerenwerk), aangevuld met etnografisch veldonderzoek, leverde destijds het volgende beeld op: De experts vermoedden dat weliswaar enige vaste aanbieders (huisdealers en thuishelers) actief waren, maar niemand zei goed zicht op deze markt te hebben. Volgens de politie waren er hooguit een handvol dealadressen (waar het aanbod vooral uit cannabis bestond) verspreid over verschillende wijken. Het fenomeen onder-de-toonbank-dealer was vrijwel onbekend. Maar over mobiele aanbieders wist men des te meer. Volgens een jongerenwerker reden er 'tig' bezorgers rond die voor een van de 'wiellijnen' werkten. Ze bezorgden per fiets, brommer of auto. Een 06-dealer schatte dat er vier grote en tien kleine bezorgdiensten actief waren. Actieve blowers hadden meestal een paar nummers achter de hand. De politie zei op de hoogte te zijn van enkele 06-bezorgers, waaronder zowel 'prutsers' als 'pro's' en zowel jonge (18-25 jaar) als oudere (25-40 jaar) dealers. Sommigen opereerden alleen, anderen reden in dienst van een 'grotere jongen'. De experts dachten dat de markten grotendeels gescheiden waren. De politie meldde dat ze elke maand twee á drie kwekers en thuishelers (grote partijen) opvonden.

In de maanden voordat de coffeeshop in Lelystad openging, was het beeld niet veel anders. Het grootste lokale segment van de illegale cannabishandel werd nog immer bestierd door de mobiele 06-bezorgers. Dat blijft ook zo na de opening van de coffeeshop, ook al is het segment kleiner bij de tussenmeting en nog kleiner bij de eindmeting. Net als enkele jaren geleden zijn vaste aanbieders als huisdealers en thuishelers schaars in Lelystad, evenals onder-de-toonbank-dealers.

Twee circuits in de illegale cannabishandel: minderjarigen en (jong)volwassenen

Naar schatting van de politie waren er in Lelystad in de maanden voordat de coffeeshop openging een handvol vaste verkoopadressen van softdrugs. In de periode 2008-2010 waren 15-20 adressen opgerold waar vooral harddrugs (snuifcocaïne en

Aan de straatscene leverde hij gekookte coke (crack). De klanten voor snuifcocaïne woonden in de betere buurten in Lelystad. Op grond van rechercheonderzoeken, observaties, telefoontaps en tips schat de politie dat er 25-30 bezorgdiensten zijn van straatdrugs en/of partydrugs. Snuifcocaïne zou de grootste markt beslaan in het (recreatieve) bezorgsegment.

⁷ Korf, D.J., Wouters, M., Nabben, T. & van Ginkel, P. (2005) *Cannabis zonder coffeeshop. Niet-gedoogde cannabisverkoop in tien Nederlandse gemeenten*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

heroïne) werden verkocht. Er was een beetje straathandel (cannabis) maar dit segment opereerde vaak los van de bezorgdiensten. Een insider vertelde tijdens de nulmeting dat er wel de nodige adressen waren met kleine netwerken van oudere blowers die, buiten alle 06-dealers en coffeeshops om, hun eigen boontjes dopten. De ons-kent-ons sfeer. Ouwe-jongens-krentenbrood met de wiettrommel op tafel. Eigen oogst. Of je kreeg een ‘mazzeltje’ van een bevriende kweker in Lelystad die je nog kende uit die tijd.

De schattingen van het aantal actieve bezorgdiensten en bezorgers in Lelystad liepen bij de nulmeting uiteen van een handvol tot enkele tientallen verkopers. Met als kanttekening dat het aantal actieve 06-nummers niet meteen iets zei over het aantal koeriers. Sommigen waren zelfstandig, terwijl anderen in dienst waren van een ‘bezorgcentrale’ met meerdere koeriers. Volgens insiders was het beslist niet zo dat alles in Lelystad vanuit de top geregeld werd. Er waren netwerken die lang meedraaiden en lijnen die spontaan oppopten en na verloop van tijd weer verdwenen.

Hoewel minderjarige blowers soms oudere blowers kenden en nummers hadden van professionele 06-dealers, bestond het grootste deel van hun netwerk uit leeftijdsgenoten.

“Ik heb zelf ook gedeald aan jonge blowers. Voor achten verkocht ik al aan scholieren onderweg naar school. Ik verdiende ongeveer 500-750 euro per week, waar ik ook weer nieuwe voorraad van kocht. Toen ik stopte verkocht ik mijn sim-card aan een ander door voor 500 euro. Ik kan altijd weer beginnen als ik wil. Vooral de groep 15-17 jarigen is lucratief.” (ex-dealer, 21 jaar).

In buurten met minderjarige blowers op straat, waren er ook altijd wel een paar die ‘iets met wiet’ deden. Een 06-dealer die we spraken op een hangplek vertelde dat hij in 2010 met een vriend spontaan het idee had opgevat om een ‘lijntje’ op te zetten. Ze blowden allebei en hadden geen zin meer om de coffeeshops te spekken, toen ze hoorden hoe laag de inkoopprijs was. Ze wisten waar de ‘chillspots’ zijn in elke wijk. Toch zag hij zichzelf niet als een professional. Alleen al vanwege het feit dat hij soms dagenlang de telefoon niet opnam omdat hij het geld niet nodig had.

Wanneer jongeren over dealers praatte, deed het profiel en de status eerder denken aan wat in de vakliteratuur *social dealers*⁸ genoemd worden: bekenden of vrienden die ook contacten hebben in de ‘wietwereld’ en bereid zijn om wat te regelen. De vriendengroepen troffen elkaar op straat of op school, op pleintjes of bij

⁸ Coomber, R. & Turnbull, P. (2007) Arenas of drug transactions. Adolescent cannabis transactions in Engeland. *Journal of Drug Issues*, 37(4): 845-865.

Potter, G. (2009) Exploring retail-level drug distribution; Social supply, “real” dealers and the user/dealer interface. In: Z. Demetrovics, J. Fountain & L. Kraus (Eds.), *Old and new policies, theories, research methods and drug users across Europe*. Lengerich: Pabst Science.

Werse, B. (2008) Retail markets for cannabis users, sharers, go-betweens and stash dealers. In: D.J. Korf (Ed.), *Cannabis in Europe; dynamics in perception, policy and markets*. Lengerich: Pabst Science.

iemand thuis. De sociale dealer is meer een gelegenheidsdealer, die niet meteen vanuit een winstoogmerk handelt, maar er ook niet voor schroomt om bij sommige dealtjes iets voor zichzelf over te houden. Al was het maar dat hij gratis kan blowen. Ook kennissen en vrienden met een hobbymatige interesse en een paar planten thuis worden hiertoe gerekend. De sociale dealers hebben vaak een wat grotere actieradius dan de andere blowers in hun kring. Ze zijn meer *streetwise* en kennen behalve de vriendengroep ook andere groepen. De scooter is een niet te onderschatten voertuig waarmee je je snel over grotere afstanden kunt verplaatsen. Sociale dealers blowen vaak zelf ook. Een reden soms waarom ze erin zijn gerold. Een paar keer hoorden we, vanuit verschillende hoeken, dat ze op jonge leeftijd door oudere dealers benaderd werden of ze misschien een centje bij wilden verdienen met het verkopen van wiet. Al-lebei hadden ze er profijt van. De jonge blower verdiende wat bij met wietverkoop aan zijn blowende vrienden. De professional pakte wat winst en brak indirect een nieuwe markt open. Maar het kwam ook voor dat alternatief uitzijnde jongeren door een (oudere) bezorger werden aangesproken of ze interesse hadden in zijn nummer. De verkoopcarrière van veel sociale dealers verloopt rommelig, gaat met horten en stoten en duurt doorgaans niet heel lang. Ze worden betrap, krijgen genoeg van hun dealerrol of ze blowen de winst op, waardoor ze niks extra's overhouden; behalve stress.

Bezorgers en bezorgdiensten

Er is ook een professioneler circuit van bezorgers en bezorgdiensten, dat enigszins overlapt met de markt van jonge blowers, maar vooral is georiënteerd op de (jong)volwassen blowersgroep. De bezorgers, vaak wonend in Lelystad en man, zijn in meerderheid allochtoon (Marokkaans, Surinaams en Antilliaans). Hun cannabishandel vindt 'stadsbreed' plaats. Ze zijn minder buurtgebonden dan de sociale dealers. De meeste transacties verlopen soepel en snel. Koeriers zijn er vaak huiverig voor dat hun wiethandel opvalt en bezorgen het liefst bij iemand thuis. Het zingt al snel rond onder bezorgers wanneer iemand op straat gesnapt is door de politie. Sommigen besluiten dan om de telefoon voor een paar dagen niet op te nemen. Volgens de politie lopen koeriers het risico dat ze door klanten van hun geld worden geript. Maar in de bezorgpraktijk horen we vaker dat bezorgers elkaar nog wel eens de loef willen afsteken. Soms wordt iemands *stash* (voorraad) gepikt, of de telefoon van een andere bezorger met daarin diens cliëntenbestand.

Hoeveel bezorgers en wietlijnen?

De schattingen van het aantal bezorgers volgens de professionals, blowers en bezorgers liepen nogal uiteen, ook omdat niet altijd duidelijk was of de 06-nummers die blowers opsomden van een (zelfstandige) bezorger zijn dan wel van een bezorgcentrale met meerdere koeriers. Wanneer we dit verdisconteren, kwamen we op naar schatting 40-50 bezorgers in Lelystad ten tijde van de nulmeting. Deze waren niet allemaal tegelijkertijd aan het werk. Binnen de georganiseerde markt waren twee typen bezorgers actief: de solobezorgers (10-15) en de bezorgers (25-30) die in toerbeur-

ten voor een 'wietlijn' reden, waarvan er naar schatting 10-12 waren in Lelystad. De wietlijnen dekten ongeveer twee derde van de illegale cannabismarkt. De dekking graad varieerde, net als de openingstijden. Ook de klantenbestanden varieerden van 25 tot ruim 100 klanten. Daar zaten regelmatige bellers tussen, maar ook veel klanten die af en toe belden. De politie achtte het op grond van telefoontaps mogelijk dat één bezorger een stuk of 30-40 klanten in twaalf uur kon doen.

Een autochtoon Nederlandse jongen (19 jaar) vertelt dat hij een jaar geleden (in 2010) een 'wietlijntje' opzette met een vriend. Omdat hij baalde van de slechte kwaliteit van bezorgers, besloot hij om zelf te gaan verkopen. Een familielid in Amsterdam met een bescheiden huisplantage leverde zijn toppen. De zaken gingen voortvarend met gemiddeld 25 klanten in het weekend. Ze verkochten 2 gram Haze voor 10 euro. De helft was winst. Er waren echter twee problemen, waardoor ze besloten te stoppen. Het familielid kon niet genoeg leveren, waardoor hij soms te weinig voorraad had en zijn klanten moest teleurstellen. Bovendien voelde hij de hete adem van politie in zijn nek, toen een andere bezorger, die van straat was gepikt, hem vertelde dat de politie ook zijn signalement had.

De solobezorger

Wie eigen baas is, heeft vaak variabele openingstijden. De solobezorger doet een beetje denken aan een ZZP'er, maar dan actief in de clandestiene wiet-business. Een Marokkaanse dealer (45 jaar) met wie wij het meest uitvoerig hebben gepraat, legt uit waarom hij twaalf jaar geleden een eigen wietlijn is begonnen: *"Waarom zou je pizza's gaan bezorgen, als je ze zelf kunt maken."* Hij had meer geld nodig om van te leven en kende jongens met connecties bij kwekers. Een snelle toegang tot de markt maakt de verkoop eenvoudiger. Sommige kweken erbij, maar vaker zijn ze afhankelijk van hun inkoper(s). Ze werken deeltijd wegens ander werk of bezorgen 's avonds of alleen in het weekend. De echte *diehards* draaien diensten van twaalf uur per dag. De ochtendblowers worden eerst bediend. Het merendeel levert alleen aan klanten op thuisadressen. Transacties in het openbaar vallen te veel in het oog. Bij drukte of afwezigheid krijgen ze soms assistentie van een kompaan. Sommige blowers zijn in de ogen van bezorgers echte zeurpieten, die klagen over de kwaliteit, te trage bezorging en meer willen voor minder geld. Er zitten notoire poffers tussen die stoned willen worden zonder geld op zak. Bij sommige koeriers mag dit. Als ze aan het eind van de maand maar betalen. Ze zien het als klantenbinding. Toegewijde bezorgers, soms al jarenlang actief, proberen hun klanten zo goed mogelijk van dienst te zijn. Concurrentie van andere c.q. nieuwe bezorgers vinden ze geen probleem, wetende dat nieuwelingen zich eerst moeten bewijzen. Prutsers haken vaak snel weer af. De markt is niet alleen maar een kwestie van vraag en aanbod, maar ook van wederzijds vertrouwen, relaxte bezorgers en snelle service. Een solobezorger hierover: *"De professionals houden het langste vol. Het is toch marktwerking. De klantbeleving is belangrijk. Je wilt loyale klanten. Eigenlijk is het simpel. Gewoon je afspraken nakomen, op tijd zijn, geen smoesjes, goeie kwaliteit leveren en af en toe een mazzeltje geven."*

Degenen die langer in het bezorgvak zitten, wisten bij de nulmeting als geen ander dat de coffeeshop een geduchte concurrent zou worden en mogelijk klanten zou afsnoepen. Zo vertelde een 06-bezorger dat hij er niet helemaal gerust op was dat zijn klanten hem allemaal zouden blijven bellen. Van een ander hoorden we dat hij al voor de komst van de coffeeshop was gestopt.

“Vrienden klaagden wel eens over slechte shit die ze van 06-dealers kochten. Dat kon beter, vond ik. Toevallig kon ik aan goede wiet komen via een thuiskweker. Vrienden belazer je niet en ze konden poffen. Daarom werd ik ook niet meteen als een échte dealer gezien. Ik verkocht vooral in het weekend aan vrienden die in dezelfde buurt als ik woonden. Toen mijn vrienden ook andere blowers gingen tippen omdat ik goede wiet had, werd mijn gebied groter. Ik verdiende ongeveer 400 tot 500 euro per maand. Dat deed ik naast mijn andere werk. Sommige klanten belden vaak, maar er waren genoeg blowers die maar eens per maand een paar gram kochten. Toen de een na de andere vriend stopte met blowen, ging er voor mij de lol er ook een beetje af. Per slot van rekening was ik begonnen om mijn vrienden een plezier te doen. Dat ik er een leuk centje mee verdiende, was mooi meegenomen. De opening van de coffeeshop komt mij eigenlijk wel goed uit. Mijn taak zit erop. Tijd om te stoppen.” (Autochtoon Nederlandse ex-bezorger, 22 jaar)

Met een ‘klantenlijntje’ valt ook geld te verdienen. De prijs voor een sim-kaart met klantenbestand varieert. We horen bedragen van een paar honderd tot meer dan duizend euro.

De wietlijnen

Het tweede type 06-dealer werkt voor een ‘wietlijn’. De organisatie doet qua werkwijze denken aan het ‘pizzamodel’. Via een ingangsnummer wordt de bezorger op de hoogte gebracht door iemand die de binnengekomen telefoontjes van klanten aanneemt. De bezorger krijgt te horen waar de bestelling naartoe moet. Sommige ‘grote jongens’ zijn al jaren bekend bij de politie. Vaak houden zij zich ook met andere activiteiten bezig. Net als bij de solobezorgers werken volgens de politie in deze branche naast ‘slimmeriken’ ook ‘sukkels’. In 2010 heeft de politie een vijftiental bezorgers weten te onderscheppen en een proces-verbaal tegen hen opgemaakt. Ook ‘slimmeriken’ kunnen tegen de lamp lopen, maar ze hebben vaak niet meer dan een ruime gebruikershoeveelheid (maximaal 30 gram) bij zich. In heel Lelystad lopen de fietspaden separaat van de weg. Bezorgers kunnen zo tijdens hun bezorgdjes langer onder de radar van de politie opereren.

De coffeeshop als concurrent?

Welke gevolgen heeft de komst van de coffeeshop voor de illegale cannabismarkt? In de tussenmeting spreken we hierover met professionals, blowers en (ex-)dealers. Terwijl veel blowers zijn overgestapt naar de coffeeshop, bellen anderen soms ook nog 06-nummers. De coffeeshop krijgt in de beginperiode ‘types’ over de vloer die cannabis willen aanbieden. Of dit een eerste indicatie is van overschot op de bezorgmarkt

kan de bedrijfsleider niet met zekerheid zeggen. Het zou net zo goed een strategische manoeuvre kunnen zijn: *“Wie eenmaal verkoopt aan een shop heeft contact met binnen.”* Na een hernieuwde rondhang door Lelystad blijkt alras dat de coffeeshop wel dege-lijk tot beweging heeft geleid binnen het blowmilieu. Twee meningen overheersen. De grootste groep zegt er stellig van overtuigd te zijn dat 06-bezorgers een deel van hun klandizie zijn kwijtgeraakt. Een kleiner deel is eveneens van mening dat de coffeeshop een geduchte concurrent is, maar stelt dit nog niet meteen het einde van de clandestie-
ne handel betekent. Daarvoor is de markt te groot, te flexibel en nog steeds rendabel. Bezorgers worden nog steeds gebeld. Een jongerenwerker met connecties in deze we-
reld zegt dat koeriers zich pas echt beginnen te knijpen als er ook in de buurt van Lelycentre een coffeeshop geopend zou worden, waardoor de afstand geen extra
barrière meer is voor luie blowers.

De dikke dealer op zijn brommertje zegt zich niet gek te laten maken door de coffee-shop. Oké, hij is een paar klantjes kwijt, maar klantjes die op de centjes moet passen zijn nog steeds blij met hem. *“Stel je voor, je bent werkloos, en ik ken er aardig wat van; tientallen. Uitvallers, spijbelaars en jongens die geen contract krijgen van hun baas etc. Wie blowt en geen werk heeft gaat meer blowen om de saaiheid te verdrijven. Ik ken jongens die de hele dag door stoned zijn. Als je werkloos bent, let je ook meer op je cen-ten. Ik ben nog nooit in die shop geweest. Wat moet ik daar? Die gasten komen niet eens uit Lelystad. Wist je dat?! Maar wat ik wel weet, is dat je bij mij voor 10 euro bijna het dubbele krijgt als in de shop. Voor jongeren die elk dubbeltje om moeten is de keuze snel gemaakt. Daarvoor hoeft je niet eens goed te kunnen rekenen. Toch?”* (veldnotitie 14 no-
vember 2011, 17:00 uur)

De illegale cannabismarkt onder druk

De verhalen van verkopers over de illegale cannabismarkt komen grotendeels overeen met die van de blowers – en kleuren het beeld verder in. Het nieuws over de coffee-shop verspreidde zich rap, aldus een verkoper: *“De pingping tamtam gaat snel hoor.”* De coffeeshop snoept zeker klanten af – volgens een insider soms oplopend tot de helft – maar dat heeft ten tijde van de tussenmeting nog niet meteen geleid tot de on-
dergang van de ‘06-lijntjes’. Eentje moet schoorvoetend toegeven dat hij vooral in de late middag en vroege avond – met andere woorden: tijdens de openingsuren van de coffeeshop – minder oproepen krijgt. Blowers die in de buurt van de coffeeshop wo-
nen, bellen minder of helemaal niet meer. Hij zegt dit wel te begrijpen: *“Lelystadse blowers komen van hun werk of school en gaan onderweg naar huis nog even langs de coffeeshop.”* Toch is het niet overal kommer en kwel. Zo vertelt een Marokkaanse ver-
koper vol trots dat zijn hasjiesj uit de Rif de beste is die er in Lelystad te krijgen is. Zijn klanten willen niks anders. En al helemaal niet bij die *“kaaskoppen tegenover het poli-
tiebureau”*, waarmee hij doelt op de coffeeshop. De vraag is In hoeverre dit in bredere zin geldt, want in de coffeeshopenquête (hoofdstuk 2) valt op dat relatief
weinig bezoekers de voorkeur geven aan hasj boven wiet.

Zoveel is zeker: de bezorgsector als geheel wordt in het defensief gedwongen en moet inspelen op de marktverandering. Sommigen zijn nadat de coffeeshop is opengestaan voor dezelfde prijs als voorheen grotere porties gaan verkopen. Dit sluit aan bij wat blowers hierover eerder in dit hoofdstuk vertelden. Anderen hebben hun bezorgtijden verruimd omdat er ook klanten zijn die buiten de openingstijden van de coffeeshop (doordeweeks van 16:00 tot 22:00 uur; zaterdag en zondag van 12:00 tot 22:00 uur) willen blowen en bestellen. Een bezorger vertelt dat hij nu meer kilometers maakt. Voorheen verzamelde hij eerst een paar 'nummers' (bestellingen) en ging dan pas rijden. Een verkoper hoopt op scholen een nieuwe afzetmarkt te krijgen, door jongere blowers aan te sturen die voor hem willen werven.

Over de hele linie doemt onvermijdelijk het beeld op van een krimpende 06-markt. Een insider, met contacten bij verkopers, verwoordt het als volgt:

“Er zitten professionals tussen die het al jarenlang doen. Ons kent ons, zullen we maar zeggen. Ze kennen elkaar uit de buurt. Ze laten niet zo snel merken wat de gevolgen zijn, maar ik weet zeker dat sommigen ‘m knijpen. Minder klanten is ook verlies van inkomsten en status. Maar de slimmeriken zien het als een uitdaging om beter te presteren. Cannabis is voor hen nog steeds het goud van deze tijd.”

Over de opsporingsactiviteiten van de politie vangen we uiteenlopende berichten op. De politie zegt niet voldoende capaciteit te hebben om bezorgers harder aan te pakken. Tegelijkertijd vermoedt de politie dat de bezorgdiensten met de komst van de coffeeshop vanzelf enige schade is toegebracht. Van blowers en bezorgers horen we dat na de opening van de coffeeshop verschillende verkopers zijn opgepakt. Een jongen heeft gehoord dat er in zijn wijk binnen een week drie bezorgers door de politie betrappt zijn. Een bezorger beaamt dit en zegt dat de spanning is toegenomen bij 06-dealers.

Prijzen van cannabis

De wietlijnen zijn goed ingeburgerd in de illegale distributienetwerken. Een ingewijde zegt dat een goedlopende wietlijn met een paar ons afzet per week vaak inkoop bij een 'pakhuis'. De kleinere, c.q. solistische lijndiensten betalen een hogere inkoopprijs omdat ze minder afnemen. De prijs ligt rond 3.500 euro per kilo voor doorsneewiet (zoals *White Widow* en *powerplant*), maar bedraagt 400-500 euro per ons. Duurdere soorten zoals *Haze* kosten rond de 600 euro per ons. De prijzen die 06-bezorgers vragen aan hun klanten komen overeen met wat de blowers daarover melden. Bezorgers zeggen dat ze goedkoper zijn dan de coffeeshop. Maar voor een gram komen de meesten niet. Grofweg krijg je voor 20 euro zo'n tweeënhalve gram doorsneewiet, ongeveer een halve gram meer dan in de coffeeshop.

06-bezorgers maken op 20 euro krap een tientje 'winst' (bezorgkosten e.d. niet verdisconteerd). Afgezet tegen het gemiddeld aantal klanten kan de winst op een drukke dag oplopen tot 150-250 euro. Daar moeten sommigen wel 10-12 uur voor werken. De prijzen van 10 en 20 euro zijn standaard, ter bespoediging van de transactie. Het

laatste wat een 06-bezorger zonder pizzadoos wil, is stunten met munten aan de deur. Sommige 06-bezorgers bieden een voordeelpak van 50 euro bij een bestelling van tweemaal 20 euro. Er zijn ook groepjes die gezamenlijk inkopen en korting krijgen. De bezorgers weten dat veel blowers kritisch zijn over de kwaliteit. Een 06-bezorger: *“Als ze vinden dat je baggerwiet verkoopt, lig je eruit. Voor jou tien anderen.”* Tenzij de klant knipselgruis wil hebben waar hij ook weer minder voor hoeft te betalen.

Plantages en rooidagen

Ten tijde van de nulmeting schatte de politie dat in Lelystad er op zo'n 30 locaties wiet werd geteeld. Zowel autochtone Nederlanders als allochtonen onderhielden banden met kwekerijen. Eén keer in de zes weken hield de politie een zogeheten rooidag. De panden waar plantages werden ontruimd waren verschillend, net als het aantal wietplanten. Zo werden in een leeg winkelpand in het centrum zo'n 1.000 planten geroid, maar ook in een kamer van een huurwoning werden wietplanten ontdekt. De politieke aanpak van hennepcultuur is sinds de opening van de coffeeshop niet wezenlijk veranderd. De meeste tips over hennepplantages krijgt de politie via Meld Misdaad Anoniem. Daarnaast komt ze ook op het spoor van illegale teelt door water- of stankoverlast. Het beleid in Lelystad is dat je een tweede kans krijgt voordat je definitief het huis wordt uitgezet.

De thuisteelt vertoont volgens de politie sinds de kredietcrisis meer activiteit. Mensen besluiten om eerder een plantage toe te laten in hun woonruimte. Sommigen kunnen hun huis niet verkopen, terwijl zij al verhuisd zijn. Anderen hebben schulden. Ontslag, scheiding of een onverkoopbare woning zijn koren op de molen van personen die zich laten inhuren om de nood te lenigen met het aanbod om een thuishuwekerij te beginnen. Uit verschillende bronnen van blowers, kwekers en 06-bezorgers horen we dat er een circuit van technici is die een extra centje bijverdienen. Ze maken zelf reclame of worden voor een klus ingeschakeld. Ze hebben weinig te duchten van de politie, omdat ze het minste risico lopen. Zodra de boel is geïnstalleerd zijn ze weg. Sommige bezorgdiensten runnen (thuis)kwekerijen. In dat geval is er al meer sprake van een groep mensen met verschillende klussen: telers, technici, inkopers en verkopers. Er zijn ook verkenners actief die constant hun ogen en oren open houden op zoek naar nieuwe locaties. De politie bevestigt de trend dat dit niet alleen in het goedkopere huursegment gebeurt, maar evengoed in de duurdere koopwoningen. Volgens een bewoner (40 jaar) die goed is ingevoerd in het thuishuwekerijcircuit is er meer animo om een kwekerij te beginnen. Maar omdat de opsporing verhevigd is door het natrekken van anonieme tips, wordt er minder over gepraat.

Continuïteit en verandering aan de aanbodkant

Enkele maanden na de opening van de coffeeshop, in de tussenmeting, constateren we veel dynamiek op de illegale cannabismarkt in Lelystad, in het bijzonder bij de 06-bezorgdiensten. De verhalen van verkopers sluiten grotendeels aan bij wat blowers hierover vertellen, maar ze kleuren het beeld ook verder in.

De komst van de coffeeshop leidt in de maanden daarna tot een krimpende O6-markt. Vooral tijdens de openingstijden van de coffeeshop hebben O6-bezorgers minder klanten. Ook gebruikers die relatief dicht bij de coffeeshop wonen of er onderweg langskomen, bestellen minder bij O6-bezorgers. De coffeeshop is voor O6-bezorgers een *wake up call*. De status quo wordt doorbroken. Sommigen verlagen hun prijzen, bellers worden sneller bezocht en de bezorgtijden worden verruimd. Anderen stoppen ermee.

Ruim een jaar na de opening van de coffeeshops, bij de eindmeting, blijkt voor een deel van de O6-bezorgers de markt nog financieel aantrekkelijk genoeg te zijn. Vooral de professionals geven niet zo gauw op. Zij hebben in een reeks van jaren (het vertrouwen bij) een klantenkring opgebouwd. De ervaring dat er ook blowers zijn die weer (gedeeltelijk) terugkeren naar de O6-bezorgers, sterkt hen in het idee dat de soep nog niet zo heet gegeten wordt als in eerste instantie gedacht werd. Een van de O6-bezorgers die de komst van coffeeshop heeft overleefd, vertelt hoe het hem eind 2012 vergaat.

“Ik doe het nog steeds met plezier en ken de spelers in Lelystad. Respect voor elkaar is de sleutel om het lang vol te houden. Openheid en eerlijkheid duren immers het langst in deze business. Wie anderen dwars gaat zitten komt vroeg of laat in de problemen. De meeste wiet die ik verkoop groeit in Lelystad. Er wordt in beslag genomen, maar de aanvoer blijft redelijk constant. Ik ken kwekers in allerlei soorten en maten. Maar een groot deel van de markt komt uit de thuisteelt. Ik betaal tussen de 4.000 en 4.200 per kilo als ik minder afneem. Anders is het 3.500 voor een White Widow. Haze is nog duurder. De hasjmarkt is klein. Daarvoor moet ik naar Rotterdam of Utrecht om iets speciaals te vinden. Ik bezorg bij de mensen thuis. In de ochtend en de middag neem ik een korte break. Ik ben trots op wat ik doe. Ik run geen kinderlijntje, die wisselvallig draaien en dan weer weg zijn. Ik zie een doorsnee van Lelystad: nette mensen in werkpak, ouderen, gezinnen met jonge kinderen, alleenstaanden. De handel is een lucratieve bijverdiensite. Toen de coffeeshop openging, raakte ik een deel van mijn klandizie kwijt. Nu, een jaar later, is een deel weer terug. Sommigen beginnen spontaan over de coffeeshop. Ik begin daar zelf nooit over. ‘Een Febo met matige kwaliteit’ hoor ik wel eens. Ook mijn andere contacten in de business hebben weinig te duchten. Vergeet niet dat veel jongens het parttime erbij doen en er ook nog iets ernaast aan inkomsten hebben. Het is een goede bijverdiensite. Ik ben goedkoper dan de shop met mijn White Widow. Ik geef 3,2 gram voor 20 euro. Sommige klanten bellen elke dag. Vooral de stevige blowers die er drie uit een gram halen. Poffen komt ook voor. De meesten betalen mij dan als het geld weer binnen is. Af en toe doe ik wat speciaals, zoals met Kerst, voor de trouwe klanten. Ondanks dat er een coffeeshop bij is gekomen, blijft er vraag. Voor blowers is de coffeeshop een aanwinst. Want hoe je het wendt of keert; er valt meer te kiezen.”

Hoewel de schattingen (gevraagd bij blowers, bezorgers, politie en professionals) van het aantal O6-bezorgers uiteenlopen, rechtvaardigen ze met elkaar de conclusie dat deze illegale cannabismarkt ongeveer een kwart tot een derde kleiner is geworden.

Maar ondanks de krimp is er dus kennelijk in Lelystad nog steeds een markt voor 06-dealers. De politie vermoedt dat er nog steeds rond de 20-25 bezorglijnen actief zijn.

Ook wat betreft de hennepkwekerijen ziet de politie in de eindmeting veel beweging. Het aantal anonieme meldingen van kwekerijen is weer opgelopen. Maar eind 2012 heeft de politie de indruk dat er meer bij komen dan er af gaan. In het voorjaar van 2012 werden twee rooidagen gedaan met drie teams. *“We waren toen leeg maar nu weer vol.”* Sindsdien liep het aantal meldingen (vooral van buurtbewoners en via kliklijnen) weer op. In de praktijk blijkt het in driekwart van de gevallen ook daadwerkelijk te gaan om een kwekerij. Het gemiddeld aantal planten in een perceel bedraagt ongeveer 250 stuks. De thuiskwekerijen zitten voor de helft in huurwoningen en voor de andere helft in luxe koopappartementen. In Zilverwijk ontdekte de politie een grote kwekerij toen de verhuurder van een luxe appartement door de huurder in contanten en een halfjaar vooruit werd betaald. De politie vermoedt dat de sluipende economische crisis hier debet aan is, waardoor een deel van de bewoners die te kampen hebben met hoge woonlasten of schulden het erop waagt. Soms is er ook sprake van grootschalige hennepcultuur. Ten slotte zegt de politie bij de eindmeting steeds meer aanwijzingen te hebben dat meer jonge Marokkanen (18-20 jaar) geïnvolveerd zijn. Ze zouden buurtbewoners intimideren, om zo te voorkomen dat ze aangifte doen.

Los hiervan zegt een jongerenwerker bij de eindmeting over informatie te beschikken dat kleine huiskamerachtige ontmoetingsplekken (in Kamp en Wold) zijn ontstaan, waar je biertjes kunt drinken en jointjes roken. Er wordt op kleine schaal geheeld en je kunt er voor 5 euro wiet kopen. Hier treffen minderjarige en wat oudere jongeren elkaar.

Samenvatting en conclusies

- Voor de komst van de coffeeshop vormden de 06-dealers, die vooral bij mensen thuis wiet of hasj bezorgen, de belangrijkste illegale cannabismarkt in Lelystad.
- Al snel na de opening van de coffeeshop hebben 06-dealers hun prijs verlaagd en hun bezorgtijd is minder lang geworden. Ze bezorgen ook buiten de openingstijden van de coffeeshop en overal. Klanten hoeven niet minstens 18 jaar te zijn en kunnen anoniem blijven.
- Eveneens al snel na de komst van coffeeshop stopte een deel van de 06-bezorgers ermee. Hoewel ruim een jaar later ook weer klanten (deels) terugkeren naar de 06-markt, is uiteindelijk het aantal 06-bezorgers met ongeveer een kwart tot een derde gekrompen. Dat komt ook doordat de prijsverlaging en snellere bezorgtijd niet overal stand hielden.
- Voor een deel van de 06-bezorgers blijft de markt echter financieel aantrekkelijk. Vooral oudere bezorgers geven niet zo gauw op. Zij hebben in een reeks van jaren (het vertrouwen bij) een klantenkring opgebouwd.

5 Het stationsgebied

Op welke tijden en waar in het stationsgebied concentreert zich de overlast, waaruit bestaat de overlast precies en zijn na opening van de coffeeshop de overlastveroorzakers al dan niet bezoekers van de coffeeshop, of andere ‘rondhangers’? Over dergelijke vragen gaat dit hoofdstuk. Dat doen we vanuit twee invalshoeken. Het eerste deel van dit hoofdstuk heeft een kwalitatieve insteek. Om een scherper en meer gedetailleerd beeld te vormen van de overlastsituatie in het stationsgebied is tijdens de drie meetmomenten ter plekke gedurende enkele weken veldwerk verricht op verschillende dagen en tijdstippen. Aan de hand van observaties en informele gesprekken met ondernemers en andere personen die beroepsmatig in dit gebied actief zijn, is meer specifiek ingezoomd op de nabije omgeving waar de coffeeshop zal worden gevestigd (nulmeting), respectievelijk gevestigd is (tussenmeting en eindmeting). Het tweede deel is kwantitatief van aard en behelst een enquête onder het publiek in het stationsgebied. Daarnaast zijn politiegegevens opgevraagd van geregistreerde incidenten in het stationsgebied. Aan het eind van dit hoofdstuk worden de bevindingen van beide delen samengevat.

Kwalitatief veldonderzoek in het stationsgebied

Tijdens de nulmeting stonden af en toe een paar blowers voor het station te wachten op de bus en hing er soms een wietlucht. Bij de tussen- en de eindmeting kwam dit nauwelijks meer voor. Op de donderdagavond hingen toen nog wel wat jongeren op bankjes, maar zij blowden niet. Veel van de mensen die uit de coffeeshop kwamen, liepen rechtstreeks naar de trein of de bus, of fietsten naar hun volgende bestemming of naar huis.

Ook in het nabijgelegen Zilverpark hingen tijdens de nulmeting af en toe jongeren of jongvolwassenen rond, maar dat kwam bij de vervolgmetingen nauwelijks meer voor. Weliswaar was het toen een kouder seizoen (herfst in plaats van voorjaar), maar ook als het zonnetje scheen was het opvallend rustig in het Zilverpark. In de parkeergarage, waar we heen gingen na een tip van bewakers, lagen tijdens de nulmeting wat filtertips en wietzakjes. Dat was minder ten tijde van de tussenmeting en nog minder bij de eindmeting.

Tijdens zowel de tussenmeting als de eindmeting stonden, kort voor de coffeeshop opening, meestal wel een paar klanten te wachten voor de deur. Meer klanten kwamen vlak na openingstijd aangelopen vanuit het station. Zij werden een voor een toegelaten. Wie een petje droeg, moest dat af zetten. Binnen stond iedereen netjes in de rij voor het loket. Sommigen zaten op de krukken binnen, maar de meeste bezoekers deden hun aankoop en verdwenen daarna snel uit het zicht. Af en toe stonden voor de deur een paar mensen onder het afdakje met elkaar te praten, soms in afwachting van een vriend die binnen wat ging halen. Lang duurde dat niet; de doorstroom was vrij hoog en niemand stond langer dan een paar minuten voor de

deur. Bij de ingang stonden steeds twee heren van de beveiliging en dat ontmoedigde ook het lang voor de deur hangen, al maakten bezoekers ook met deze mannen wel een babbeltje.

In het stationsgebied hebben we ook tijdens alle drie de metingen met tientallen ondernemers, winkelpersoneel, buitengewoon opsporingsambtenaren en werknemers in de publieke en vervoerssector gesproken over de overlast. We beginnen met een schets van de bevindingen van de nulmeting, bespreken daarna de overeenkomsten en verschillen met de tussenmeting (een paar maanden na opening van de coffeeshop) en vervolgens met de eindmeting (een jaar later).

Enkele maanden voordat de coffeeshop geopend werd (nulmeting)

In de spontane reacties van mensen die in het stationsgebied werken, valt op dat overlast breed gedefinieerd wordt. Het betreft niet alleen (jonge) mensen, maar wordt ook vaak in verband gebracht met (vracht)verkeer, verbouwingen, drukte, geluid, vuil, geur en tijdstip. Niet zelden worden verschillende vormen van overlast tegelijkertijd ervaren, op een specifiek tijdstip, of op een bepaalde plek.

Stadhuisplein

De overlast op met name het Stadhuisplein werd vooral op donderdagavond ervaren. Een aantal factoren speelde hierbij een rol. Ten eerste had de verbouwing van het stadhuis ertoe geleid dat er onbedoeld enkele hangplekken waren ontstaan waar 'zwerfers' en jongeren gebruik van maakten. De nieuwe hangplekken waren bovendien onoverzichtelijk. Sommigen wezen erop dat dit beeld ook al vóór de verbouwing bestond. Er waren een paar plekken die nu eenmaal meer uitnodigden om elkaar te treffen, zoals in het straatje tegenover het Chinese restaurant. Er was hier beperkt toezicht, het lag wat uit de loop van het winkelpubliek en je stond er enigszins beschermd tegen de wind en regen. Ten tweede bevond zich hier ook een café met bezoekers die, vooral rond sluitingstijd, nog wel eens voor overlast zorgden en soms ook aanleiding gaven tot gevoelens van onveiligheid. Ten derde werden de bankjes, die onlangs op het plein waren gezet, soms door hangjongeren geannexeerd. Aangezien ze op een centrale plaats op het plein stonden, pal voor de ingang van de Hema, dachten sommige winkeliers dat dit bezoekers afschrikte. Ten vierde vond menigeen dat het Stadhuisplein op donderdagavond ongezellig was, waardoor de ervaren overlast mogelijk versterkt werd. De straatverlichting was gebrekkig en vergrootte het onbestemde gevoel bij bezoekers. Liever meden ze het Stadhuisplein als het donker was. Ook enkele leegstaande winkelpanden droegen niet positief bij aan de sfeer. Sommige ondernemers vonden dat de leegstaande panden een doorn in het oog waren en meer tot onveiligheidsgevoelens leidden dan de overlast van groepjes bankzitters. We vingen op dat er doordeweeks een enkele keer wel eens drugs werden aangeboden op het plein. Toch zeiden ondernemers en personeel meer hinder te ondervinden van

'rare' en 'onbeschofte' individuen, 'types die erop uit zijn om iets te stelen' of middelbare scholieren die als groep de winkel binnen kwamen stuiven.

Stationsplein

Ook voor en achter het station werd overlast gesignaleerd, maar minder dan op het Stadhuisplein. In dit gebied hielden zich vaker groepjes jongeren op die een poos moeten wachten op de bus of de trein. Niet elke passant ziet het verschil tussen 'doelloos rondhangen' en 'wachten op'.

Problematisch was voorheen vooral de zaterdagnacht wanneer jongeren de Mystic verlieten. Door de sluiting van de discotheek was dit probleem inmiddels verleden tijd. Blowende jongeren voor de ingang van het station werden wel opgemerkt. Toch werd dit doorgaans niet ervaren als (zeer) overlast gevend. Als NS-medewerkers aan blowers die voor de deur stonden vriendelijk vroegen om dat ergens anders te doen in verband met stankoverlast, dan werd dat verzoek doorgaans zonder morren ingewilligd. Niemand repte over volhardende groepjes blowers die stug bleven staan of provoceeden. Personeel met uniform werkte volgens sommigen preventief. De 'zwerfers' waren bekend en hadden allen een bijnaam bij het personeel.

De achterkant van het station ligt wat meer in de luwte en daarom werd hier volgens sommigen wel eens gedeald, hoewel het vaak bij een vermoeden bleef. Er waren weinig klachten. De bewoners van de woningen pal aan het spoor ondervonden vooral in de avonduren geluidsoverlast, als langslopende jongeren schreeuwden of met glas smeten. Er werd sporadisch een 'verdachte' auto gezien, waaruit mogelijk werd gedeald. Slechts een enkeling voelde zich 's avonds bij het station onveilig en meed dit gebied liever.

Oostkant Silverpark

Aan de oostkant van het Silverpark zeiden winkeliers 's zomers wel eens overlast te ervaren van mensen die aan het water zaten, of hoorden dit van burens of klanten. Het ging dan met name om geluidsoverlast en de geur van wiet of hasj. Vooral bij mooi weer wilde het geluid en de geur nog wel eens richting de openstaande deuren van de huizen en winkels waaien. Overigens zeiden winkeliers over het algemeen er wel begrip voor te hebben dat mensen bij mooi weer daar willen zitten. Maar hier was mogelijk wel een toekomstig probleem na het openen van de coffeeshop; het zou een perfecte plek zijn om er direct uit de coffeeshop heen te wandelen en er samen een joint te roken, met name voor jongvolwassenen die nog bij hun ouders wonen en nergens anders heen kunnen om te blowen.

Trage doorstroom van verkeer

Meerdere personen noemden ten slotte de gebrekkige verkeersdoorstroom. Het ging dan met name om de Ziekenhuisweg en de Middenweg, waar tijdens de spits filevorming plaatsvond. Tijdens de nulmeting was het probleem erger dan voorheen vanwege wegwerkzaamheden, maar iedereen vertelde dat het probleem al heel lang bestond. Sommigen waren van mening dat het kwam door 'domme' automobilisten die

er zelf voor kozen om niet om te rijden en daarmee files te vermijden. De plaats waar de coffeeshop zich ging vestigen lag echter precies bij deze twee wegen. De angst bestond dat na opening van de coffeeshop de verkeersdoorstroom nog trager zou verlopen.

Stadshart en de komst van de coffeeshop

Behalve de ervaren overlast, vond menig ondernemer en bezoeker overigens dat het Stadshart van Lelystad wel wat levendiger mocht. Het Stadshart moest naar hun mening vooral op donderdagavond en op zaterdag aantrekkelijker worden voor bezoekers. Omdat er in Lelystad volgens hen te weinig te beleven viel, waren de bewoners onvoldoende gericht op hun eigen gemeente. Sommigen vermoedden dat mensen uit Lelystad hun geld daarom ook in andere gemeenten (o.a. Almere, Amsterdam en Zwolle) uitgaven. Een deel zag dan ook voordelen in de vestiging van de coffeeshop; hiermee konden bewoners uit de hele stad naar het centrum getrokken worden, en daar dan gaan winkelen of iets drinken of eten. Anderen dachten dat het coffeeshoppubliek juist niet het gedrag zou vertonen dat de middenstanders graag zouden zien.

Veranderingen na komst coffeeshop (tussenmeting)

Bij de tweede ronde gesprekken (de tussenmeting in november/december 2011) met winkeliers, toezichthouders en andere professionals in de openbare ruimte, zijn voor het overgrote deel dezelfde personen gesproken als bij de nulmeting. Steeds is begonnen met de vraag of er in het afgelopen jaar nog iets veranderd is. Wanneer bij deze eerste vraag de coffeeshop niet spontaan aan bod kwam, werd hier specifiek op ingegaan, maar altijd als laatste onderwerp. Verder werd gesproken over rondhangende jongeren of ouderen, verkeersoverlast, (on)veiligheidsgevoelens en andere vormen van overlast.

In het algemeen zagen de ondernemers weinig veranderingen in de afgelopen periode. Een enkeling begon over de verbouwingen, die in een deel van het centrum net klaar waren, en in een ander deel juist begonnen waren. Voor de ondernemers aan het plein was het prettig dat hier nu een open ruimte was ontstaan; daarover waren zij over het algemeen wel te spreken. Ondernemers in een ander deel van het centrum ervoeren nu juist meer overlast dan voorheen.

Over verkeersoverlast zei iedereen hetzelfde: het was niet echt minder geworden, maar ook niet echt meer. Het ging nog steeds om dezelfde locaties en dezelfde tijdstippen waarop het vastliep. Dit betekent dat de coffeeshop kennelijk geen extra belasting vormde binnen een situatie die toch al onder druk stond.

Over hangjongeren waren de meningen enigszins verdeeld. Sommigen spraken van een afname, anderen ervoeren hier juist meer overlast van. Deze verschillen in perceptie van overlast leken vooral te maken te hebben met het feit dat hangjongeren bij tijd en wijle verplaatsten. Verreweg de meesten vonden echter dat ook in dit opzicht niets was veranderd, ten goede noch ten kwade.

Twee nieuwe thema's kwamen spontaan ter sprake bij de tussenmeting: een toename in het aantal winkeldiefstallen en twijfels over de kundigheid van toezichthouders. De toename in winkeldiefstallen werd door sommigen toegeschreven aan de algemene economische recessie; anderen noemden Polen en Roemenen als de grote boosdoeners. Niemand legde een verband met de komst van de coffeeshop. Van de toezichthouders hadden verschillende ondernemers meer last dan gemak. Regelmatig hoorden we dat de toezichthouders het helemaal niet in de gaten hadden wanneer er diefstal gepleegd werd of er lastige mensen in de winkel waren. Zij zouden drukker zijn met zelf winkelen en met elkaar praten, dan dat zij de veiligheid in de openbare ruimte in de gaten hielden.

Het viel tijdens de gesprekken op dat vrijwel niemand spontaan over de coffeeshop begon. Tot de weinige uitzonderingen behoorde een winkelier aan het Zilverpark, die uit zichzelf vertelde dat sinds de komst van de coffeeshop de overlast van blowende jongeren in het park was verminderd. Voor het overgrote deel van de winkeliers gold, net als voor de toezichthouders, dat zij nauwelijks of geen verschil zagen met de situatie eerder. Een ondernemer zei hierover: *“Je weet toch wel wie de gebruikers zijn. En die zijn hetzelfde gebleven”*. Een fastfoodrestaurant zag juist voordelen van de komst van de coffeeshop, het was er in de avonduren wat drukker, en *“ze zijn lekker rustig”*. Hiermee vergeleken werden de dronken mensen op het stationsplein als veel lastiger ervaren. Over een toename van blowers die rondhangen op het stationsplein repte niemand.

Ruim een jaar na opening van de coffeeshop (eindmeting)

In november 2012 vond de eindmeting plaats en is met veel van de mensen uit de nul- en tussenmeting gesproken. We hanteerden dezelfde werkwijze als bij de tussenmeting: allereerst werd de vraag gesteld of er in het afgelopen jaar iets was veranderd wat betreft overlast, waarna dieper ingegaan werd op thema's als rondhangende jongeren of volwassenen, verkeersoverlast en (on)veiligheidsgevoelens, gevolgd door de coffeeshop in het bijzonder, wanneer deze al niet door de geïnterviewden zelf ter sprake was gebracht.

Ook deze keer wordt in de gesprekken met name duidelijk dat er in het tussenliggende jaar niet veel veranderd is. Sommigen menen dat de situatie in het algemeen beter geworden is, en dat door meer politieaanwezigheid het Stadshart veiliger is geworden. Een nieuw thema met betrekking tot overlast in het algemeen is de fietsenstalling op het station; iemand vindt dat het rommelig oogt, een ander dat er onvoldoende plaatsen zijn. De doorstroom van het verkeer is nog steeds een algemene klacht. Daar lijkt weinig verandering in te zijn. Verder noemen verschillende personen de leegstand van een aantal panden; hierdoor oogt het centrum in hun ogen wat verloederd. Terwijl volgens de meeste respondenten het aantal personen dat rondhangt gelijk is gebleven of is afgenomen, spreekt één geïnterviewde van een toename van het aantal rondhangende personen vlak voor de winkel, in een overdekt gebied. Verschillende taxichauffeurs vinden dat het aantal hangjongeren rond het station afgenomen is. Zij

zouden zich nu ook als vrouw 's avonds wel op het station durven begeven. Enkele personen spreken van een toename in het aantal winkeldiefstallen in het afgelopen jaar.

Slechts twee personen vertellen uit zichzelf dat er iets veranderd is na de komst van de coffeeshop. Een winkelier aan het Zilverpark, die bij de tussenmeting al aangaf dat er sindsdien minder jongeren in het park blowden, zegt ook nu dat sinds de komst van "*dat drugsding om de hoek*" jongeren vaker in de coffeeshop gaan blowen, waardoor zij minder in het park te vinden zijn. En een jongedame ziet rond het station sinds de komst van de coffeeshop minder zakjes wiet van handen wisselen.

Wanneer we expliciet vragen naar veranderingen na de komst van de coffeeshop, zegt één winkelmedewerkster dat sinds een halfjaar meer 'vage types' de zaak binnenkomen die zich raar gedragen en waarvan zij denkt dat die uit de coffeeshop komen. En een medewerkster van een boekenwinkel in het station zegt dat ze sinds de komst van de coffeeshop meer lange vloei (typisch voor het draaien van joints) verkopen, maar dat zij verder weinig merken. Alle anderen die we spreken, zeggen geen verschil gemerkt te hebben. Ze zien wel regelmatig blowers in de stad, maar zeggen er meteen bij dat dit altijd al zo was. De geur ruiken ze wel – deze waait winkels binnen, of wordt in het voorbijgaan op straat opgemerkt – maar zij storen zich er over het algemeen niet aan. Het hoort voor hen bij de stad. Bij het fastfoodrestaurant spreken we een andere persoon dan bij de tussenmeting maar zij zeggen vrijwel hetzelfde: coffeeshopbezoekers vormen een relatief nieuwe klantenkring, zorgen niet voor heel veel omzet omdat zij met name goedkope menu's kopen, maar zijn wel 'lekker rustig'. Ze hebben liever blowers over de vloer dan de dronken gasten van het café nabij.

De publieksenquête

Voor de publieksenquête zijn tijdens de drie metingen in het stationsgebied voorbijgangers geïnterviewd aan de hand van een korte vragenlijst. Dat gebeurde op verschillende dagen en tijdstippen: op drukke en rustige dagen, in de middag en de avond, en zowel doordeweeks als in het weekend. Om een zo goed mogelijke afspiegeling van het publiek in het stationsgebied te krijgen, werden mensen op straat willekeurig aangesproken. Indien nodig werd benadrukt dat men zelf geen overlast hoefde te ervaren om mee te doen, om te voorkomen dat alleen mensen die wel overlast ervaren meededen. De interviews werden ter plekke afgenomen door getrainde enquêteurs en duurden circa vijf minuten per persoon.

Aan de nulmeting (februari-maart 2011) deden 204 personen mee. Bij de tussenmeting (november-december 2012) waren dit er 123 personen en bij de eindmeting (oktober-december 2012) 139. Gedetailleerde gegevens van de publieksenquête zijn te vinden in de tabellen in bijlage II.

Algemeen

Alle drie de metingen leverden een gevarieerde groep respondenten op, met een over het geheel genomen vergelijkbaar demografisch profiel. In totaal bestond ruim

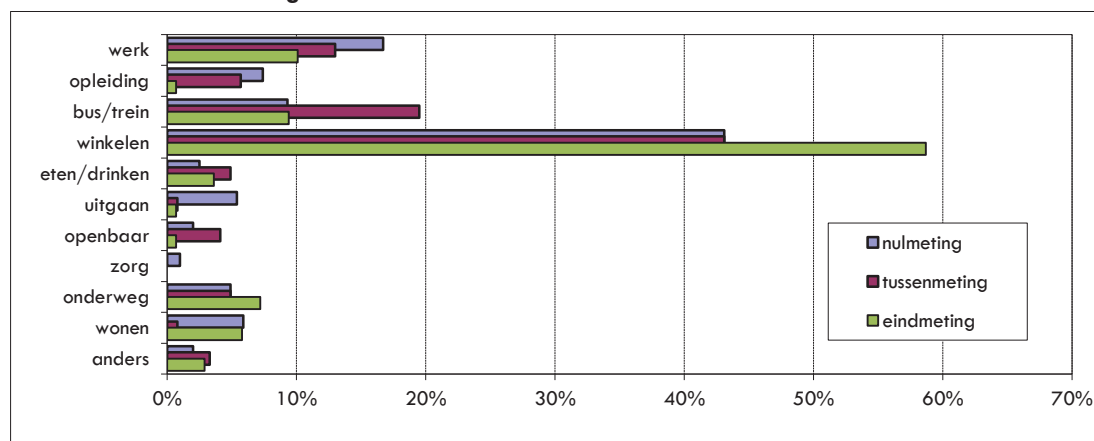
driekwart uit autochtone Nederlanders (77%). De meeste anderen waren niet-westers allochtoon (13%, waaronder 5% van Surinaamse afkomst) en de rest westers allochtoon (10%). De gemiddelde leeftijd was 40 jaar (38 jaar bij de nul- en tussenmeting, 44 jaar bij de eindmeting).

Het overgrote deel woonde in Lelystad (94%), 2% woonde er niet maar werkte er wel of ging er naar school en voor de rest (4%) gold geen van beide. Ongeveer een op de vijf had geen opleiding of alleen de basisschool afgerond (19%), tegenover bijna een kwart dat hbo of universiteit had afgerond (23%). De rest zat er wat betreft opleidingsniveau tussenin (37% vmbo-, havo- of vwo-diploma; 21% mbo-diploma).

Bij de nulmeting en de tussenmeting was bijna de helft in de drie maanden voorafgaand aan de enquête zeer vaak in het stationsgebied geweest (beide keren 48%). Bij de eindmeting was dat minder het geval (28%), maar kwam toch ook de meerderheid vaak of zeer vaak (61%, tegenover 68% bij de nulmeting en 81% bij de tussenmeting). Als belangrijkste reden om naar het stationsgebied te gaan, noemde ongeveer de helft winkelen (met 59% bij de eindmeting vaker dan de 43% bij zowel de nul- als de tussenmeting). Op flinke afstand volgden werk en trein/bus (incl. forenzen). Andere redenen werden minder vaak genoemd (school of stage, uitgaan, wonen, horecabezoek, openbare voorzieningen, alleen passeren).

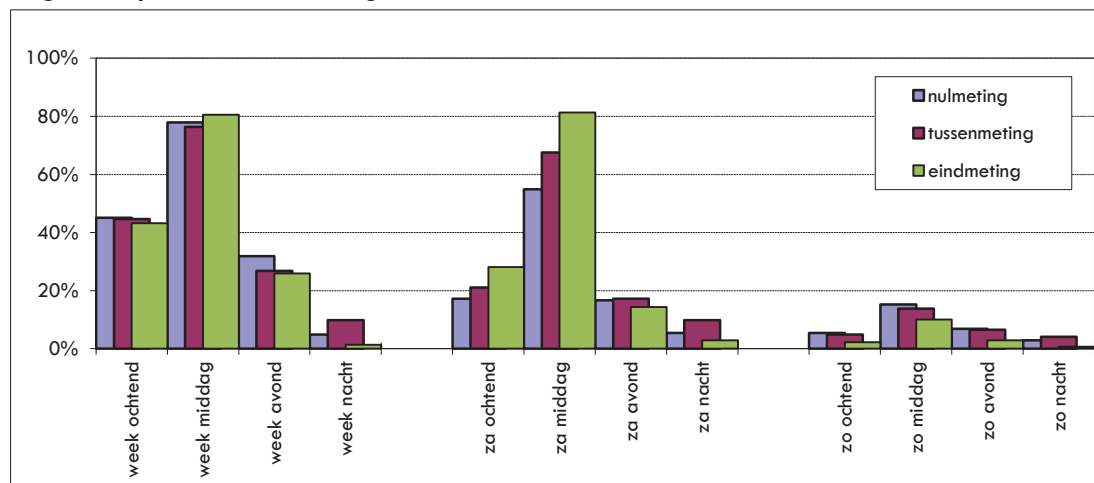
Al met al waren de deelnemers aan de publieksenquête dus vooral, maar niet uitsluitend, regelmatige bezoekers van het stationsgebied. Zij woonden in overgrote meerderheid in Lelystad en kwamen vooral naar het stationsgebied om te winkelen, vanwege hun werk of om te reizen met het openbaar vervoer. Hoewel het profiel van de respondenten bij alle drie de metingen gevarieerd was en tegelijkertijd veel overeenkomsten liet zien tussen de drie metingen, namen aan de eindmeting gemiddeld genomen iets oudere en meer op winkelen gerichte respondenten deel. Waarschijnlijk kwam dit doordat als gevolg van de uitzonderlijk regenachtige en koude novembermaand bij de eindmeting veel in de decembermaand geïnterviewd moest worden, wanneer vanwege de feestdagen verhoudingsgewijs meer winkelend publiek in het stationsgebied aanwezig is.

Redenen bezoek stationsgebied

Dit laatste kan ook verklaren waarom de respondenten bij de eindmeting wat meer dan die van de nul- en tussenmeting op zaterdagen, vooral zaterdagmiddag, het stationsgebied bezochten. Overigens lag de hoogste piek over het geheel genomen in de middag, zowel doordeweeks als op zaterdag. 's Zondags bleef het veel rustiger en 's nachts kwam slechts een enkeling in het stationsgebied.

Dagen en tijden bezoek stationsgebied

Veiligheid en overlast in het stationsgebied

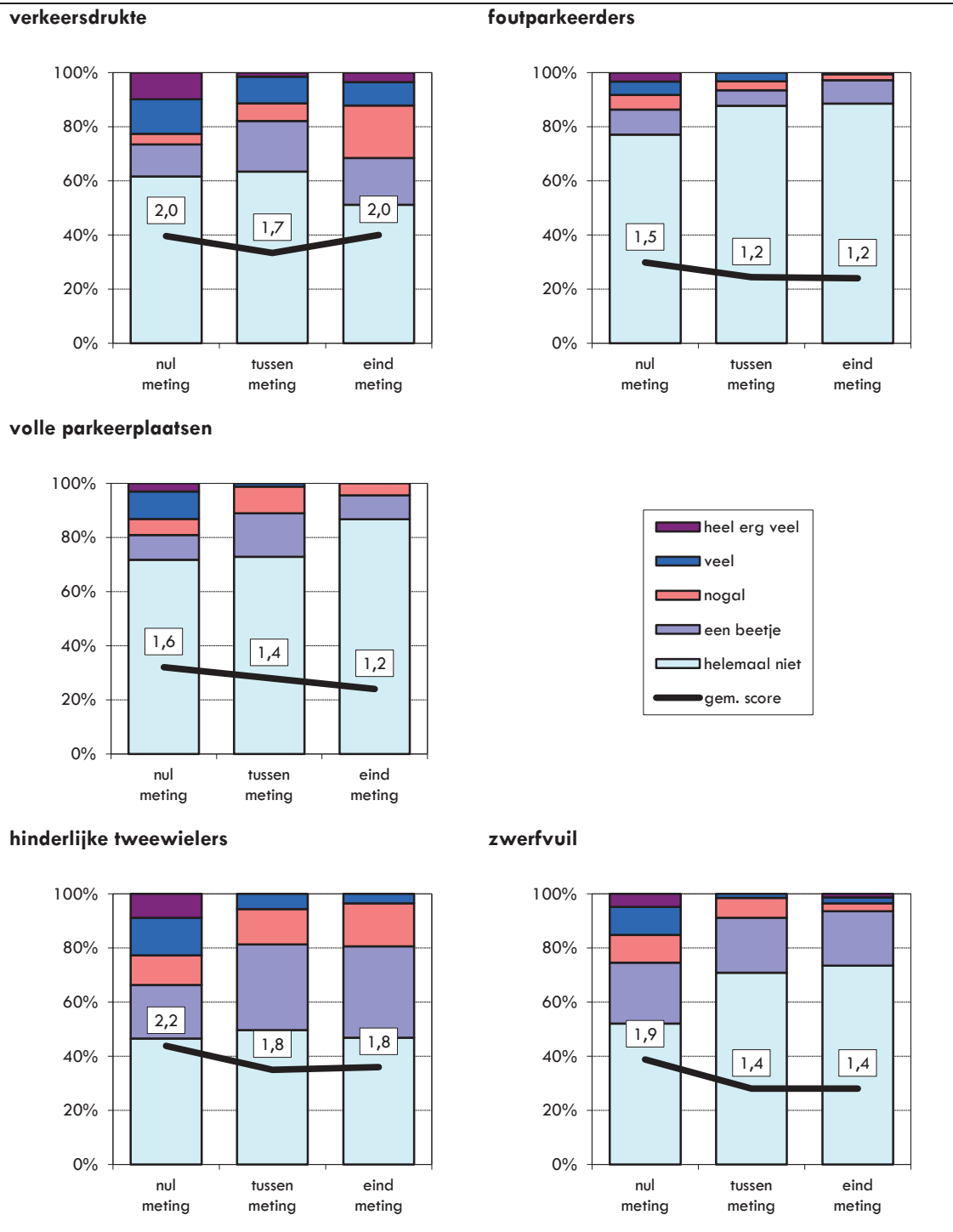
Op de vraag of zij zich in de drie maanden voorafgaand aan de enquête onveilig hadden gevoeld in het stationsgebied, antwoordde bij de nulmeting 79% dat dit toen nooit het geval was geweest. Dit liep gestaag, maar niet significant, op naar 84% bij de tussen- en 86% bij de eindmeting. Tegelijkertijd was er een dalende (niet significante) tendens in het percentage dat zich (zeer) vaak onveilig voelde (respectievelijk 6%, 3% en 2%).

Bovenaan het lijstje van zaken waar respondenten de afgelopen drie maanden in het stationsgebied overlast van hadden ervaren, stonden bij de nulmeting: fietsers, brommers of scooters die in de weg stonden of gevaarlijk reden. Toen had 14% hier veel en 9% zelfs heel veel overlast van, maar bij de tussenmeting en de eindmeting was dit veel minder het geval. Op de tweede plaats stonden bij de nulmeting overlast van verkeersdrukte (filevorming, slechte doorstroming); 13% zei hier veel en 10% heel erg veel overlast van te hebben. (Tijdens het enquêteren hoorden we nogal eens van respondenten dat zij vooral de verbouwingen in het stationsgebied als hinderlijk zagen voor de doorstroom van het verkeer). Bij de tussenmeting was dit wat minder, maar bij de eindmeting was het weer terug op het niveau van de nulmeting. Iets lager wat betreft overlast scoorde bij de nulmeting zwerfvuil (10% veel en 5% heel erg veel overlast). Minder overlast werd gerapporteerd van foutgeparkeerde auto's en nog minder van overlast van gebrek aan parkeerplaatsen.⁹

⁹ We laten hierbij nog het forse deel van de respondenten dat geen auto heeft buiten beschouwing.

Onderstaande figuren laten de ervaren overlast onder het bezoekerspubliek van het stationsgebied bij de drie metingen zien, zowel in percentages als de gemiddelde score.¹⁰

Ervaren algemene overlast stationsgebied

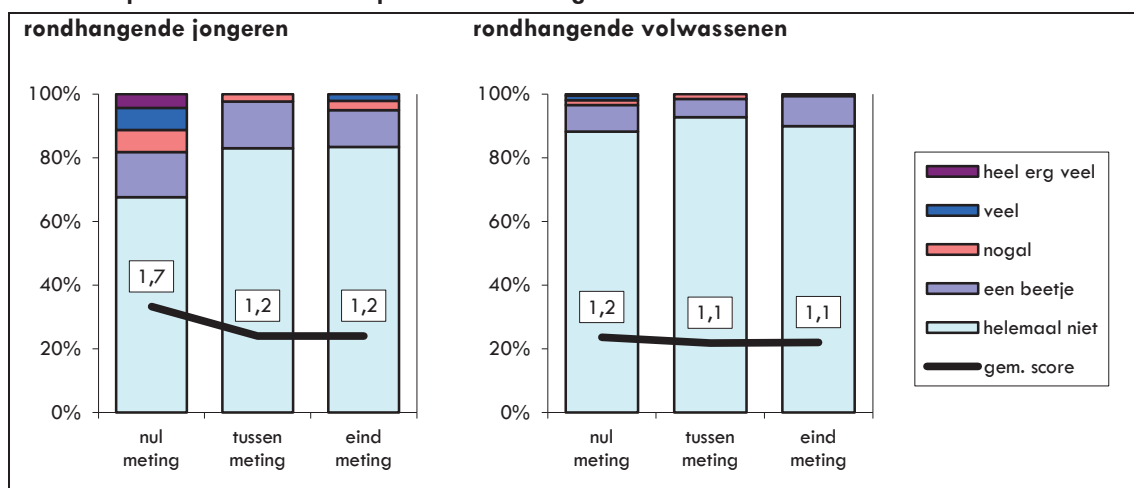

¹⁰ 1 = helemaal niet, 2 = een beetje, 3 = nogal, 4 = veel, 5 = heel erg veel.

Bij bijna alle vormen van overlast waren er bij de tussenmeting significant lagere gemiddelde scores dan bij de nulmeting, met uitzondering van het niet kunnen vinden van parkeerplaatsen (gelijk gebleven). De eindmeting liet in de meeste gevallen een stabilisering zien (met, zoals gezegd, uitzondering van verkeersdrukke).

Overlast van 'rondhangers' scoorde bij de nulmeting lager dan bijvoorbeeld overlast van verkeersdrukke en zwerfvuil. Ruim een op de tien respondenten zei toen de afgelopen drie maanden in het stationsgebied veel (7%) of heel erg veel (4%) overlast te hebben ervaren van jongeren die rondhangen of voorbijgangers lastigvallen. Van volwassenen die rondhangen of voorbijgangers lastigvallen zei slechts 2% veel of heel erg veel overlast te hebben ervaren. Zoals in onderstaande figuur valt te zien, was de overlast die werd ervaren van rondhangende jongeren bij de tussenmeting gedaald, om daarna stabiel te blijven op een lager niveau dan bij de nulmeting. De ervaren overlast van rondhangende volwassenen bleef de gehele onderzoeksperiode vrij stabiel, maar nam in elk geval niet toe.

Ervaren specifieke overlast van personen stationsgebied

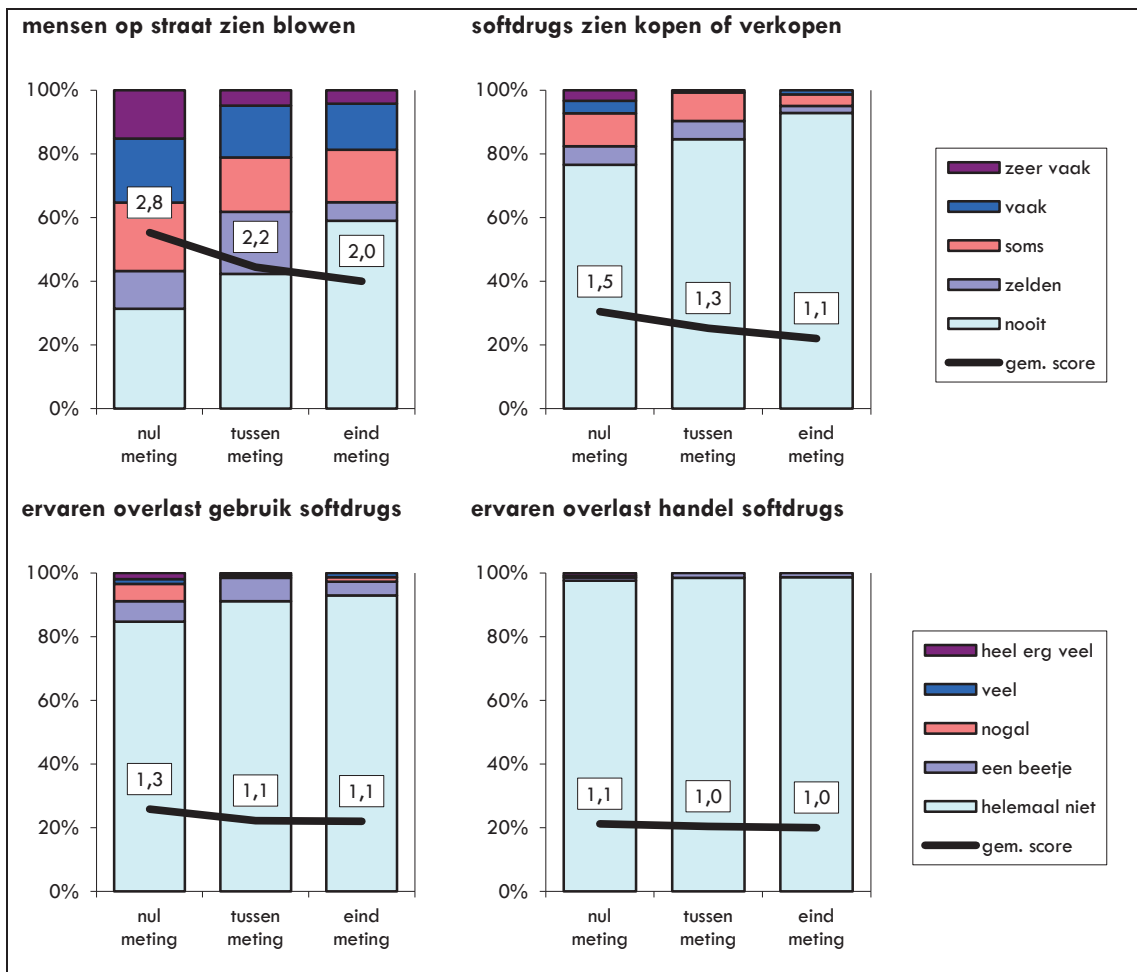
Wat betreft meer specifiek aan cannabis gerelateerde overlast zei bij de nulmeting ruim een op de drie respondenten de afgelopen drie maanden in het stationsgebied vaak (20%) of zeer vaak (15%) mensen op straat te hebben zien blowen. Daarentegen had bijna de helft (43%) dit zelden of nooit gezien. De overgrote meerderheid zei van dit blowen op straat helemaal geen last te hebben gehad (85%), tegenover slechts 4% die zei er (heel erg) veel overlast van te hebben gehad. Bij de tussenmeting hadden minder respondenten mensen zien blowen in het stationsgebied; ook ervoeren zij hier – logischerwijs – minder overlast van dan bij de nulmeting. De eindmeting laat een stabilisering zien op het niveau van de tussenmeting.

Op de vraag of zij in de afgelopen drie maanden in het stationsgebied mensen in het openbaar wel eens wiet of hasj hadden zien kopen of verkopen, antwoordde bij de nulmeting ruim driekwart dit toen nooit gezien te hebben (77%), tegenover 7% vaak

of zeer vaak. Op nog geen drie procent na zeiden de respondenten hiervan helemaal geen overlast te hebben ervaren. Bij de tussenmeting hadden minder respondenten de afgelopen drie maanden cannabiskoop of -verkoop gezien; de overlast die zij hiervan ervoeren, bleef onverminderd laag. Deze daling in het zien van cannabisverkoop in het openbaar zet bij de eindmeting verder door.

Opvallend was dat ook de respondenten die dit wel (zeer) vaak hadden gezien er meestal geen last van hadden, terwijl degenen die er wel overlast van ervoeren, het niet allemaal vaak zagen gebeuren.

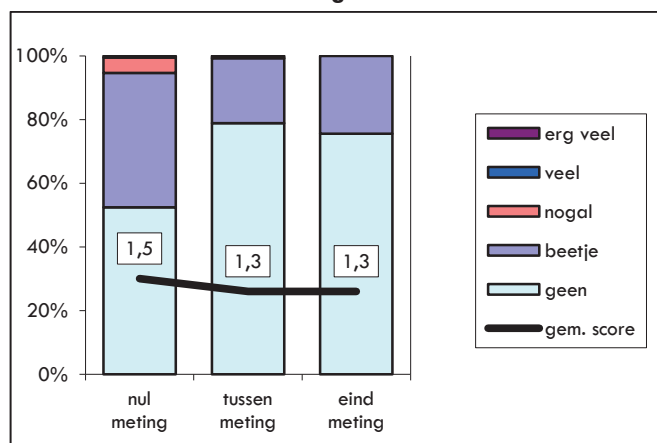
Signalering en ervaren overlast van softdruggebruik en -handel stationsgebied

De gemiddelde score op alle vragen over overlast ervaren van verkeer, personen, drugs en onveiligheid schetst een algemeen beeld van (veranderingen in) de overlast-

situatie in het stationsgebied.¹¹ Tijdens de nulmeting ondervond de helft van de respondenten (53%) over het algemeen geen overlast in het stationsgebied. Tussen de nulmeting en de tussenmeting was sprake van een duidelijke daling, gevolgd door een stabilisering bij de eindmeting. Toen zei driekwart (76%) in de afgelopen drie maanden helemaal geen overlast te hebben ervaren.

Totale score overlast stationsgebied

Tot slot meldde bij de nulmeting 12% de laatste drie maanden in het stationsgebied slachtoffer te zijn geweest van criminaliteit (diefstal, vernieling, bedreiging of geweld). Bij de tussen- en eindmeting was niet significant anders, maar in elk geval niet toegenomen (7% bij zowel tussen- als eindmeting). Telkens hadden de meesten van hen naar eigen zeggen ook aangifte gedaan.

Eigen gebruik

Bij de nulmeting zei ruim een op de drie respondenten (37%) zelf wel eens hasj of wiet te hebben gebruikt, waaronder 12% (ook) in de afgelopen drie maanden. Dit was beduidend meer dan in de bevolkingssurvey (respectievelijk 17% ooit en 2% de laatste drie maanden softdrugs gebruikt, zie hoofdstuk 6). De tussenmeting liet een vergelijkbaar beeld zien wat betreft eigen cannabisgebruik. Bij de eindmeting had een groter deel nooit cannabis gebruikt – en dit zou (mede) verklaard kunnen worden door de gemiddeld wat oudere leeftijd. Er waren echter ongeveer evenveel respondenten die de laatste drie maanden nog geblowd hadden (10%).

De nooit-blowers uit de publieksenquête rapporteerden minder vaak overlast van hangjongeren en zagen minder vaak dat er wiet of hasj verkocht of gekocht werd dan

¹¹ Per respondent zijn de scores van de afzonderlijke vragen opgeteld en gedeeld door het totaal aantal vragen (10). Wanneer respondenten 1 tot en met 4 vragen hadden overgeslagen (1.1%), is de somscore gedeeld door 9 t/m 6. Respondenten die meer dan 4 vragen hadden overgeslagen (0.5%) zijn buiten beschouwing gelaten. Optellen van afzonderlijke scores mag alleen als deze samen een schaal vormen. Een speciale statistische analyse wees uit dat dat het geval was (Cronbach's alpha = .65). De afgeronde gemiddelde score bepaalt in welke 'overlast- en onveiligheidscategorie' (1 = geen t/m 5 = erg veel) iemand zich bevindt.

degenen die weleens geblowd hadden. Op andere aspecten van overlast waren er geen verschillen tussen blowers en niet-blowers.

De coffeeshop

In tegenstelling tot de nulmeting, toen er nog geen coffeeshop in Lelystad was, werd respondenten bij de tussenmeting gevraagd of zij wisten dat er een coffeeshop in Lelystad gekomen was, en waar deze dan lag. Een op de tien dacht toen dat er geen coffeeshop in Lelystad was. Bijna evenveel zeiden dat er wel een is, maar hadden geen idee van waar deze gevestigd was. Van de overige respondenten wist het overgrote deel precies te vertellen waar de coffeeshop lag; een op de vijf wist het ongeveer (maar niet exact) of alleen heel globaal. Bij de eindmeting leek men nog wat beter op de hoogte (5% wist niet dat Lelystad een coffeeshop heeft), maar er was geen significant verschil met de tussenmeting.

Of deelnemers aan de publieksenquête al dan niet ooit of in de afgelopen drie maanden hebben geblowd, maakte bij de tussenmeting weinig verschil wat betreft de bekendheid met het feit dat er een coffeeshop is. Maar de precieze locatie van de coffeeshop was beter bekend bij respondenten die zelf (ooit) wel eens cannabis hebben gebruikt ($p = .022$). Dit verschil is bij de eindmeting niet meer terug te zien; dan weet bijna iedereen dat er een coffeeshop is en in overgrote meerderheid ook waar deze gevestigd is.

Politiecijfers

De politie heeft op verzoek overzichten aangeleverd van alle geregistreerde incidenten die in de periode van drie maanden voor elk meetmoment hadden plaatsgevonden (nulmeting: 1 november 2010 - 1 februari 2011, tussenmeting: 16 augustus 2011 - 16 november 2011, eindmeting: 16 aug 2012 - 16 nov 2012).

Bij de nulmeting voor de opening van de coffeeshop waren in totaal 390 incidenten geregistreerd, onderverdeeld in de categorieën veiligheid, leefbaarheid, maatschappelijke integriteit en dienstverlening. Bij de tussenmeting na de opening waren dat 432 incidenten en bij de eindmeting 402.

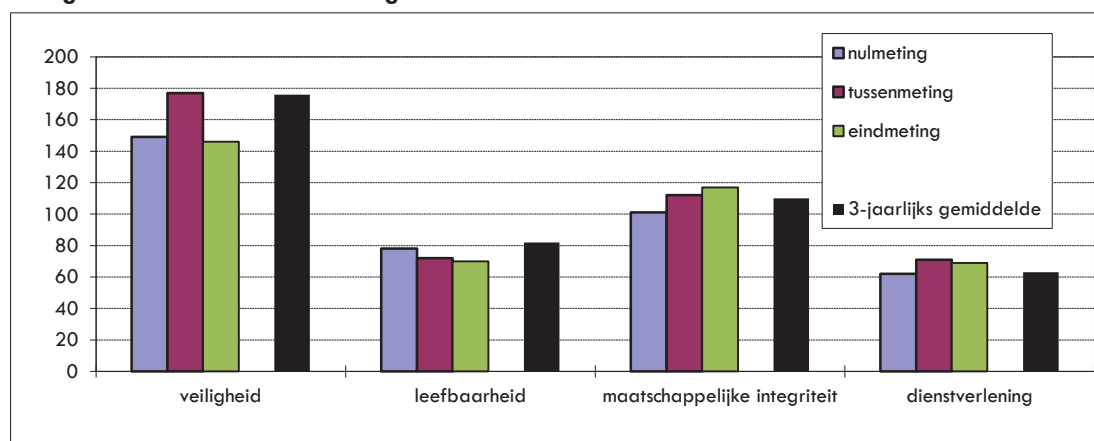
Het aantal geregistreerde incidenten in de categorie veiligheid steeg van 149 in de nulmeting naar 177 in de tussenmeting; in de eindmeting daalde het aantal weer naar 146. Bij veiligheid gaat het vaak om vermogensdelicten (diefstal) en geweldsdelicten (mishandeling). De stijging in de tussenmeting was vooral te wijten aan een toename van fietsendiefstal (van 45 naar 65) en zakkenrollerij (van 6 naar 16). Bij de eindmeting was het aantal fietsendiefstallen nog ongeveer gelijk (60), maar daalde het aantal auto-inbraken (van 11 naar 6), zakkenrollerijen (van 16 naar 6) en mishandelingen (van 27 naar 20).

Bij leefbaarheid scoren vernieling, winkeldiefstal en overlast door personen het hoogst.¹² Het totaal aantal bij de politie geregistreerde incidenten in deze categorie is weinig veranderd gedurende de drie metingen (resp. 78, 72 en 70). Vernielingen namen geleidelijk af (van 21 naar 15 naar 6). Overtredingen van de geluidsnormen namen eerst toe, maar daarna weer af (5, 16 en 3). Het aantal winkeldiefstallen is tussen de tussenmeting en eindmeting echter toegenomen (van 13 naar 18). Drank- en drugsoverlast, die ook tot de categorie leefbaarheid behoort, is binnen het stationsgebied gedurende de gehele onderzoeksperiode slechts 1 keer door de politie geregistreerd.

Bij maatschappelijke integriteit is het totaal aantal incidenten gestegen van 101 tijdens de nulmeting naar 117 tijdens de eindmeting, maar dat is grotendeels te wijten aan een toename in een restcategorie waar van alles onder valt. Openbare incidenten namen toe tussen de nulmeting en tussenmeting, maar vervolgens weer af (2, 13 en 2). Ook drugshandel behoort tot deze categorie. Hierin heeft een geringe toename plaatsgevonden (van 0 naar 5).

Tot slot laat de categorie dienstverlening weinig opvallende veranderingen zien.

Geregistreerde incidenten stationsgebied

Veranderingen en seizoensinvloeden

Sommige vormen van overlast en criminaliteit zijn min of meer seizoensgebonden. Verschillen in politiecijfers tussen de nulmeting enerzijds en de tussenmeting en eindmeting anderzijds kunnen daarom niet zomaar worden toegeschreven aan de komst van de coffeeshop, maar kunnen ook komen doordat de nulmeting de winterperiode (nov-jan) besloeg en de tussenmeting en eindmeting de nazomer en herfst (aug-nov). Daarom zetten, daar waar we verschillen vonden, de cijfers af tegen het 3-jaarlijks gemiddelde (het gemiddeld aantal incidenten per drie maanden over de drie jaar voorafgaand aan de nulmeting).

¹² Het is niet bekend of het bij overlast door personen ging om overlast door jeugd of volwassenen, noch of er al dan niet softdrugs in het spel was.

De stijging in het aantal geregistreerde incidenten van fietsendiefstal en zakkenrollerij in het stationsgebied tussen de nul- en de tussenmeting lijkt deels wel een seizoenseffect te zijn, omdat deze cijfers bij de tussenmeting niet echt duidelijk boven het 3-jaarlijks gemiddelde uitstijgen. Bij aangenamer weer zijn er meer mensen op de fiets en meer mensen op straat, dus hebben fietsendieven en zakkenrollers meer gelegenheid. Een seizoenseffect is hierbij dus ook te verwachten. Aan de andere kant zou dezelfde redenering ook moeten gelden voor overlast door personen, omdat bij aangenamer weer meer mensen de openbare ruimte delen. In het stationsgebied was overlast door personen bij de tussenmeting echter gedaald. Bovendien was zakkenrollerij (maar niet fietsendiefstal) bij de eindmeting weer gedaald. Wel waren er bij de tussenmeting meer openbare orde incidenten en waren het er ook meer dan het 3-jaarlijks gemiddelde. Dit was waarschijnlijk geen seizoenseffect en mogelijk was er een verband met de coffeeshop. Het aantal openbare orde incidenten daalde vervolgens echter weer, dus het ging om een tijdelijk fenomeen. De tussen- en eindmeting vonden beide in dezelfde periode van het jaar plaats; een seizoenseffect is daar dus uitgesloten.

Samenvatting en conclusie

In dit hoofdstuk is op twee manieren het stationsgebied onder de loep genomen: kwalitatief veldonderzoek (met name gesprekken met personen die in dit gebied werken) en een (kwantitatieve) enquête onder het publiek.

De belangrijkste bevindingen van het kwalitatieve veldonderzoek zijn als volgt:

- Enkele maanden na de komst van de coffeeshop (tussenmeting) is er volgens ondernemers en werknemers in het stationsgebied nauwelijks iets veranderd en dat is ruim een jaar later (eindmeting) nog steeds zo.
- Vrijwel niemand begint spontaan over de coffeeshop, niet bij de tussenmeting en ook niet bij de eindmeting. Wanneer zij dit wel doen, refereren zij aan een afname in overlast. De algehele indruk is dat de coffeeshop niet echt een issue is voor de ondernemers en werknemers in het stationsgebied.
- Bij de tussenmeting is de overlast enigszins verschoven, doordat nu in een ander deel van het gebied verbouwingen plaatsvinden. Bij de eindmeting zijn er geen klachten meer over de verbouwingen. Een nieuw thema is dan de fietsenstalling op het station.
- Zowel bij de tussen- als de eindmeting klagen sommigen over meer winkeldiefstallen, maar ze brengen dit niet in verband met de coffeeshop of met cannabisgebruikers.
- Bij de eindmeting wordt gesproken van minder onveiligheid door meer inzet van de politie.

De politie registreerde een jaar na de opening van de coffeeshop meer winkel- en fietsendiefstallen in het stationsgebied dan voor de opening. Bij dat laatste kan er echter sprake zijn van een seizoenseffect.

De deelnemers aan de publieksenquête waren veelal, maar niet uitsluitend, regelmatige bezoekers van het stationsgebied. Zij woonden in overgrote meerderheid in Lelystad en kwamen vooral naar het stationsgebied om te winkelen, vanwege hun werk of om te reizen met het openbaar vervoer. Hoewel het profiel van de respondenten bij alle drie de metingen gevarieerd was en veel overeenkomsten liet zien tussen de opeenvolgende metingen, namen aan de eindmeting gemiddeld genomen iets oudere en meer op winkelen gerichte respondenten deel.

- Reeds bij de tussenmeting – enkele maanden na opening – wist de overgrote meerderheid van de deelnemers aan de publieksenquête dat Lelystad inmiddels een coffeeshop had en meestal ook waar die gevestigd was. Bij de eindmeting leek men nog beter op de hoogte.
- Het gevoel van (on)veiligheid in het stationsgebied is gelijk gebleven; nog steeds voelt de overgrote meerderheid zich er veilig en een hele kleine minderheid (erg) vaak onveilig (geen effect).
- Slachtofferschap van criminaliteit in het stationsgebied is niet significant veranderd, maar in elk geval niet gestegen.
- Vrijwel alle vormen van verkeersoverlast waren bij de tussenmeting lager dan bij de nulmeting; alleen overlast vanwege volle parkeerplaatsen bleef gelijk. Bij de eindmeting was de verkeersoverlast gestabiliseerd, behalve verkeersdrukte, die weer terug was op het niveau van de nulmeting. Over het geheel genomen is sprake van een snel en blijvend effect.
- De overlast van rondhangende jongeren nam snel af en bleef na de tussenmeting stabiel op een lager niveau dan bij de nulmeting (snel en blijvend effect). De overlast van rondhangende volwassenen bleef gelijk (geen effect).
- Bij de tussenmeting (na de opening van de coffeeshop) zag het publiek minder cannabiskoop en -verkoop op straat dan bij de nulmeting. Deze daling zette na de tussenmeting verder door (voortschrijdend effect). De ervaren overlast in het stationsgebied bleef onverminderd laag.

6 Algemene bevolking van Lelystad

Om de ervaren coffeeshopoverlast onder de algemene bevolking van Lelystad te peilen, is voor dit onderzoek een bevolkingssurvey uitgevoerd. Daarnaast gezocht naar cijfers uit andere beschikbare registratiebronnen en rapportages. Gedetailleerde gegevens van de bevolkingssurvey zijn te vinden in de tabellen in bijlage III; die uit overige bronnen in bijlage IV.

Bevolkingssurvey

In samenwerking met de afdeling Onderzoek en Statistiek (O&S) van de gemeente Lelystad is driemaal een survey uitgevoerd onder de algemene bevolking van Lelystad.¹³ O&S heeft hierbij gebruikgemaakt van het LelyStadsPanel. Dit panel bestaat uit een min of meer vaste groep inwoners van 18 tot 80 jaar, die zichzelf hiervoor hebben aangemeld. Het panel is relatief makkelijk bereikbaar en kent doorgaans een hoge respons. O&S benadert het LelyStadsPanel regelmatig voor onderzoeken waarin de mening van de inwoners van Lelystad centraal staat (onder andere de monitor “Wonen, leefbaarheid en veiligheid”). Het LelyStadsPanel kent ruim 1.600 leden.

In januari/februari 2011 (nulmeting), in november/december 2011 (tussenmeting) en in november/december 2012 (eindmeting) is het LelyStadsPanel gevraagd een online (of indien gewenst een per post toegestuurde) vragenlijst in te vullen over ‘sociale overlast’ in Lelystad.¹⁴ In totaal hebben per meting respectievelijk 1.391, 1.226 en 1.088 bewoners aan dit verzoek gehoor gegeven (respons 84%, 78% en 73%). Omdat het LelyStadsPanel niet geheel representatief is voor de totale bevolking van de gemeente Lelystad, zijn de verzamelde gegevens gewogen voor geslacht, leeftijd en woningklasse (o.b.v. WOZ-waarde).¹⁵ In dit hoofdstuk worden uitsluitend gewogen gegevens gepresenteerd. De weging garandeert overigens niet dat deze gegevens volledig representatief zijn voor alle Lelystedelingen.

De vragenlijst die in deze survey werd gebruikt bevatte vragen over gebruik van de openbare ruimte in het stationsgebied, ervaren overlast in zowel het stationsgebied als de eigen buurt, (vermoedens van) dealactiviteiten in de eigen buurt en eigen gebruik en aanschaf van cannabis. Voor het in kaart brengen van de ervaren overlast werden grotendeels dezelfde vragen gesteld als in de publieksenquête (hoofdstuk 5), zodat de verkregen gegevens elkaar aanvulden, maar ook onderling vergeleken konden worden. Alle vragen hadden betrekking op de laatste drie maanden. De belangrijkste

¹³ Met speciale dank aan Peter Reinsch, senior-onderzoeker.

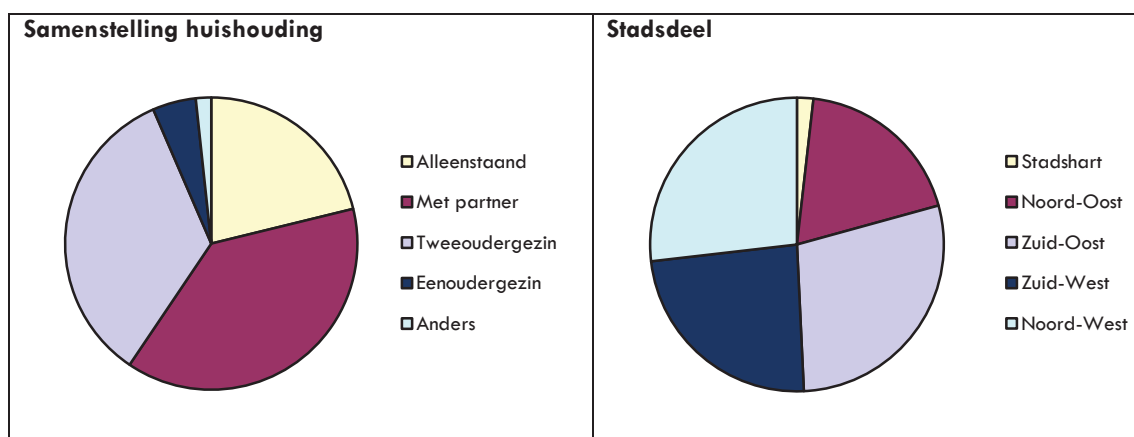
¹⁴ Om respondenten zo min mogelijk te sturen in hun antwoorden is de term ‘coffeeshopgerelateerde overlast’ bewust niet gebruikt.

¹⁵ Vooral de jongste leeftijdscategorie is ondervetegenwoordigd in het panel; inwoners van 18 t/m 29 jaar kregen bij de nulmeting een gemiddelde weegfactor van 3.9; bij de tussenmeting was dat 3.8 en bij de eindmeting 6.3. Net als in alle andere onderzoeken onder het LelyStadsPanel, zijn weegfactoren na berekening gemaximeerd op 4.0.

resultaten zullen hier in tekst en figuren worden weergegeven; percentages en gemiddelden zijn daarbij afgerond. Meer gedetailleerde cijfers zijn te vinden in de tabellen in bijlage III.

Algemeen

Er zijn ongeveer evenveel mannen als vrouwen in het LelyStadsPanel. De gemiddelde leeftijd is 48 jaar. Een kleine één op de zes is jongvolwassen (18-29 jaar) en ruim één op de drie is 55-plusser. Autochtone Nederlanders vormen de overgrote meerderheid (86%); 7% is Surinaams, Antilliaans, Turks, Marokkaans of van overige niet-westerse afkomst en 7% is westers allochtoon.¹⁶ Bijna de helft (43%) heeft een hogere beroepsopleiding of universitaire studie afgerond, ruim een derde (37%) heeft hoger voortgezet onderwijs of een middelbare beroepsopleiding gevolgd en een vijfde (20%) is lager opgeleid (maximaal vmbo-niveau). Het soort huishouden en de spreiding over de stadsdelen zijn in onderstaande figuren weergegeven.

De demografische samenstelling van het LelyStadsPanel is tussen de nulmeting en de eindmeting vrijwel ongewijzigd gebleven. Eventuele veranderingen in ervaren overlast die uit deze survey naar voren komen kunnen dus niet worden toegeschreven aan veranderingen in de panelsamenstelling, maar reflecteren (binnen de grenzen van representativiteit) veranderende gevoelens binnen de algemene bevolking in Lelystad.

Bezoek aan en overlast in het stationsgebied

De meeste panelleden kwamen ten tijde van de nulmeting regelmatig in het stationsgebied. Slechts 2% was er de drie maanden voorafgaand aan de survey niet geweest.¹⁷ Tweederde (66%) was daarentegen vaak tot zeer vaak in het stationsgebied. Bij de tussenmeting in 2011 was de gemiddelde bezoekfrequentie licht gedaald,

¹⁶ Op dit punt wijkt het LelyStadsPanel (ook na weging) sterk af van de algemene bevolking van Lelystad van 18 tot 80 jaar (72% autochtoon, 19% niet-westers allochtoon en 9% westers allochtoon). Bron: GBA / O&S (1 jan. 2012).

¹⁷ Deze respondenten worden in de analyses van overlast in het stationsgebied buiten beschouwing gelaten.

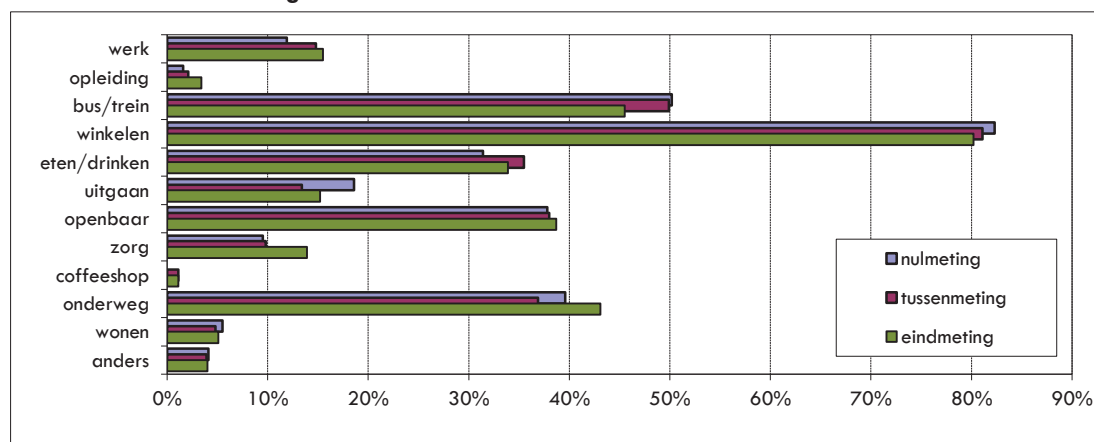
maar bij de eindmeting in 2012 is deze weer terug op het oude niveau. Er is dus geen verschil (meer) met de situatie vóór de komst van de coffeeshop.

De belangrijkste reden om het stationsgebied te bezoeken was winkelen of boodschappen doen (82%), gevolgd door reizen (forenzen of anderszins) met bus of trein (50%). Het laagst scoorden: bezoek aan zorgvoorzieningen (huisarts, tandarts, apotheek, fysiotherapeut, etc.), wonen en opleiding/stage (scholengemeenschap Arcus en ROC Flevoland vallen ook net buiten het stationsgebied). Over de periode van de drie metingen van dit onderzoek zijn enkele, deels tijdelijke, verschuivingen waar te nemen in de redenen om het stationsgebied te bezoeken. De belangrijkste reden voor een bezoek aan het stationsgebied blijven echter de winkels.

Het aandeel bezoekers van het stationsgebied dat daar komt wegens werk, steeg tussen de nulmeting en de tussenmeting om daarna tussen de tussenmeting en eindmeting stabiel te blijven.¹⁸ Ook het aandeel horecabezoekers (café, restaurant, lunchroom) steeg tussen de nulmeting en tussenmeting, maar daalde weer licht tussen de tussenmeting en eindmeting. Het aandeel bezoekers van zorgvoorzieningen en het aandeel passanten lieten juist tussen de tussenmeting en eindmeting een stijging zien. De toename van passantenpubliek volgde echter op een lichte daling, zodat er uiteindelijk weinig verschil is tussen de nulmeting en eindmeting. Over de hele periode van drie metingen zijn er geleidelijk meer bezoekers voor school of stage naar het stationsgebied gekomen.¹⁸ Duidelijke dalingen zijn te zien in uitgaanders tussen de nulmeting en tussenmeting en in reizigers en forenzen tussen de tussenmeting en eindmeting.

Wanneer we de situatie voor de opening van de coffeeshop (nulmeting) en ruim een jaar na de opening ervan (eindmeting) vergelijken, dan is het aantal bezoekers voor werk, school en zorgvoorzieningen in het stationsgebied toegenomen en het aantal reizigers en uitgaanders afgenomen. Daarnaast is er sinds de tussenmeting ook een klein aantal (1%) dat speciaal voor de coffeeshop het stationsgebied bezoekt.

Redenen bezoek stationsgebied

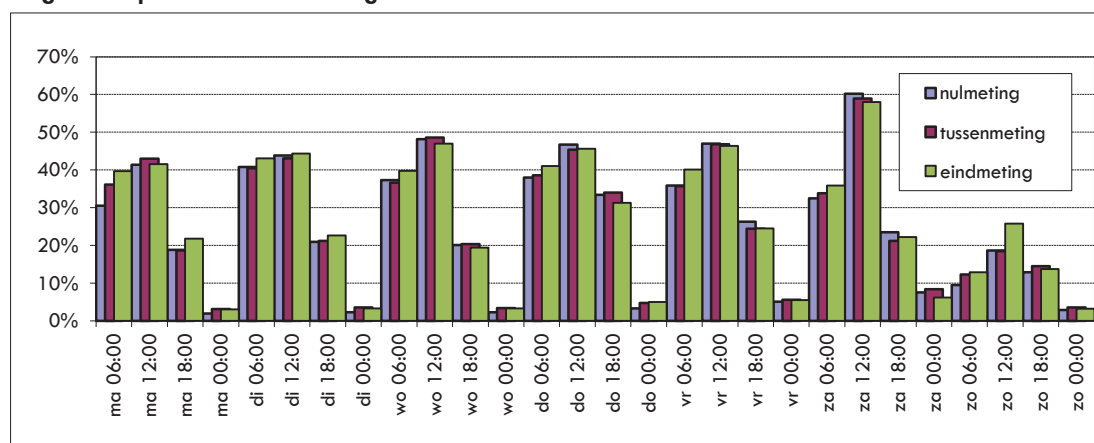
¹⁸ Het gaat hier om mensen waarvan het bedrijf, werkplek, school of stageplek zijn gelokaliseerd in het stationsgebied, dus exclusief forenzen.

Het is zeer onwaarschijnlijk dat de coffeeshop heeft gezorgd voor forse uitbreiding van werkgelegenheid (afgezien van het eigen personeel), opleidingsplekken of zorgvoorzieningen in het stationsgebied en het lijkt ook niet erg waarschijnlijk dat de coffeeshop uitgaanders en forenzen of andere reizigers weert uit het gebied. De sluiting van discotheek Mystic in januari 2011 (vlak voor de nulmeting) zal eerder de afname van uitgaanspubliek verklaren. Voor de (overigens beperkte) daling van het aantal reizigers en forenzen is niet direct een verklaring te vinden.¹⁹

De dagen en tijden waarop het stationsgebied wordt bezocht reflecteren de belangrijkste reden voor bezoek: winkelen. De middagen worden het meest genoemd, met een piek op zaterdagmiddag. Daarna volgen de doordeweekse ochtenden. De meesten komen niet op zondag in het stationsgebied. En ongeacht de dag komt er nauwelijks iemand na middernacht.

Het algemene beeld is gedurende het onderzoek hetzelfde gebleven, maar ten opzichte van de nulmeting bezoeken bij de eindmeting meer mensen het stationsgebied op maandag-, vrijdag- en zondagmorgen en op zaterdagmiddag. Ook donderdagnacht laat een lichte stijging zien, maar het gaat dan nog steeds om een klein aantal bezoekers.

Dagen en tijden bezoek stationsgebied

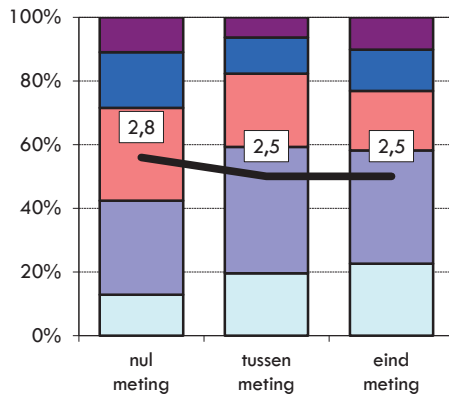
Meer dan de helft van de bezoekers van het stationsgebied had in de drie maanden voor de nulmeting overlast ervaren van algemene zaken als verkeersdrukke, volle parkeerplaatsen, hinderlijke tweewielers en/of zwerfvuil. In onderstaande figuren is zowel het percentage dat overlast ondervindt, als de gemiddelde score weergegeven.²⁰

¹⁹ De Hanzelijn, een treinverbinding tussen Lelystad en Zwolle die naar verwachting juist meer reizigers zou trekken, werd op 6 december 2012 geopend. Op dat moment was de dataverzameling van de eindmeting al grotendeels voltooid.

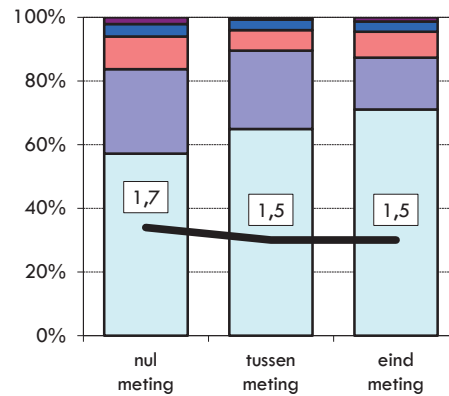
²⁰ 1 = helemaal niet, 2 = een beetje, 3 = nogal, 4 = veel, 5 = heel erg veel.

Ervaren algemene overlast stationsgebied

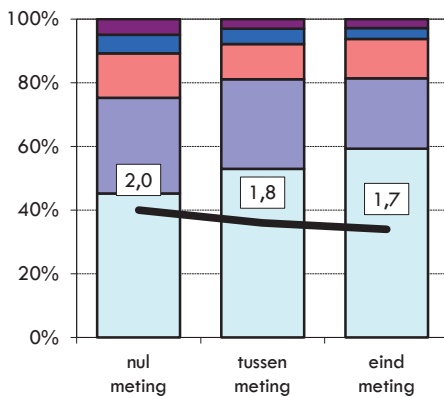
verkeersdrukte

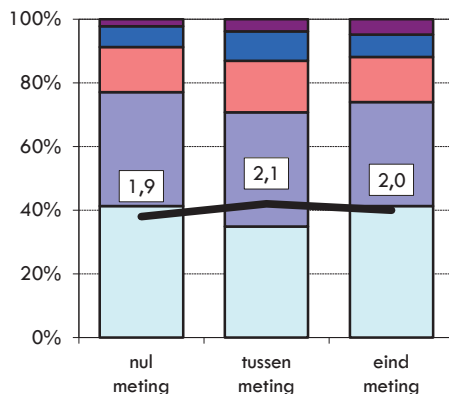
foutparkeerders

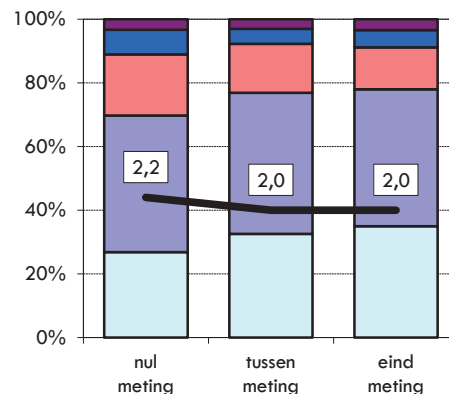
volle parkeerplaatsen

hinderlijke tweewielers

zwerfvuil

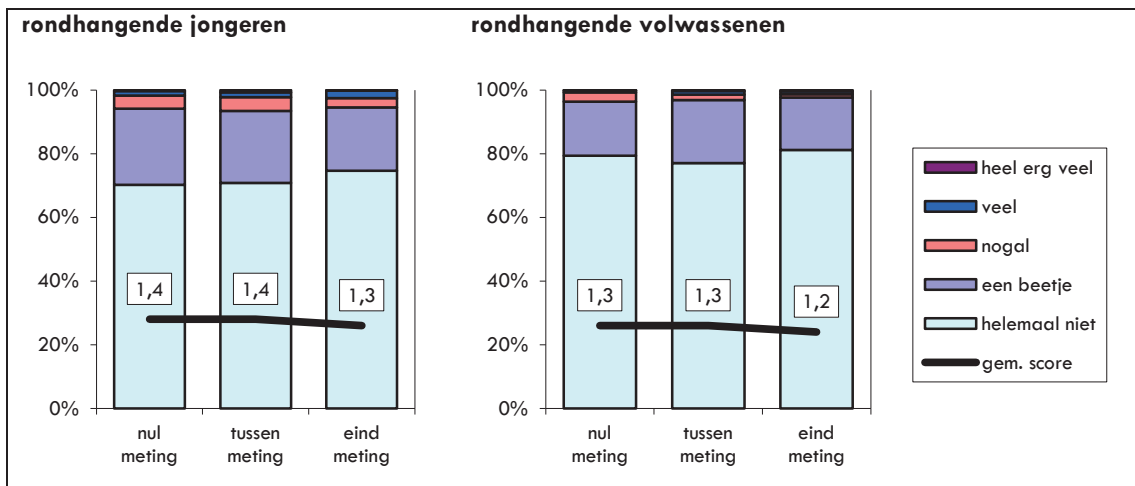

Verkeersdrukte leverde de meeste overlast, maar op de andere punten ging het over het algemeen om 'een beetje' overlast en zelden om 'heel erg veel'. De meerderheid had géén overlast ondervonden van foutgeparkeerde auto's. Ook bij de tussenmeting en eindmeting blijft verkeersdrukte het hoogst scoren en foutgeparkeerde auto's het laagst. Beide vormen van overlast, alsmede overlast van volle parkeerplaatsen en zwerfvuil namen echter af tussen de nulmeting en tussenmeting. Tussen de tussenmeting en eindmeting liet deze overlast een verdere daling of stabilisering zien. Overlast van

fietsen, brommers en scooters nam tussen de nulmeting en tussenmeting juist toe, maar tussen de tussenmeting en eindmeting daalde de overlast weer. Uiteindelijk is er bij de eindmeting, ruim een jaar na de opening van de coffeeshop, minder overlast van auto's en zwerfvuil dan voor de komst van de coffeeshop, terwijl overlast van tweewielers per saldo gelijk bleef.

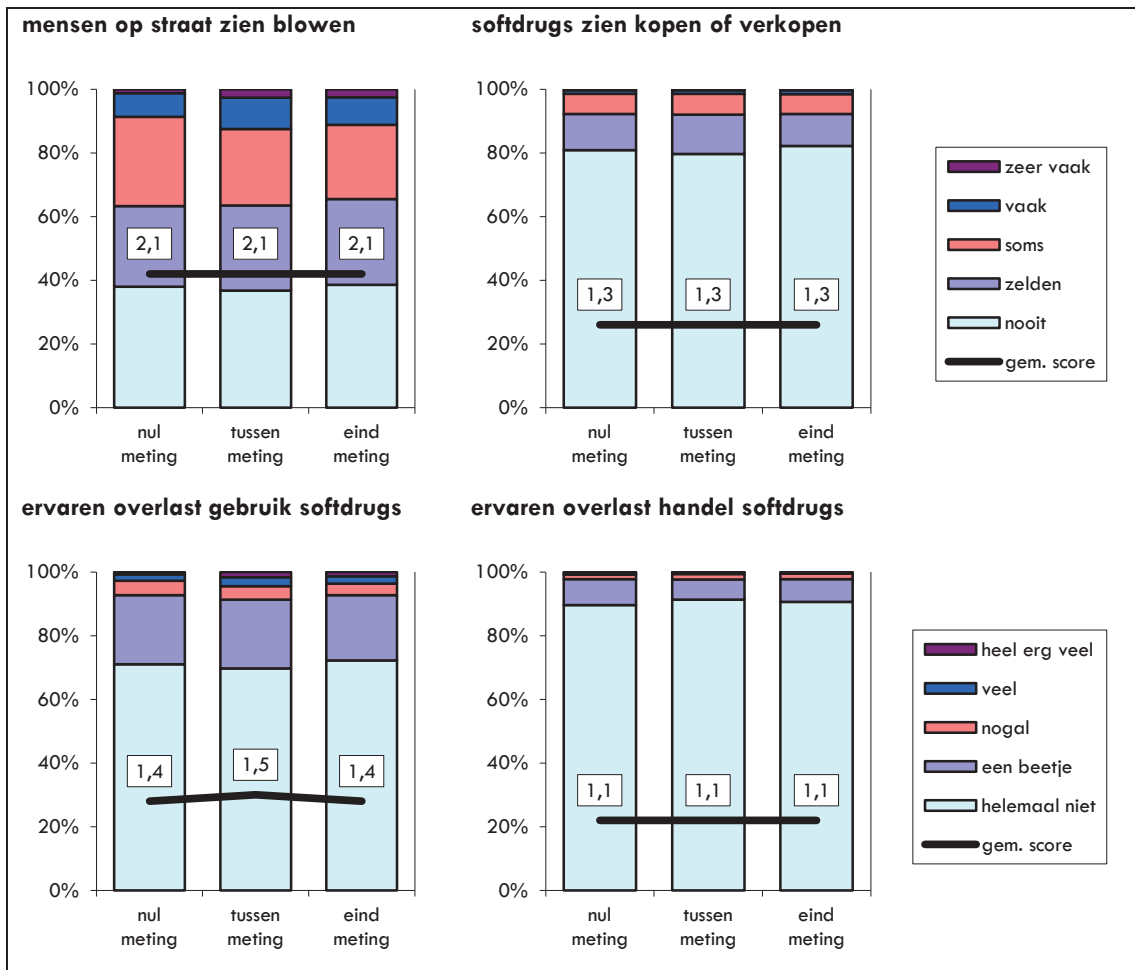
Vergeleken met algemene verkeersoverlast, wordt in veel mindere mate meer specifieke overlast ervaren van personen die rondhangen of voorbijgangers lastigvallen. In alle drie de metingen zegt een ruime meerderheid van de panelleden dergelijke overlast in het stationsgebied helemaal niet te hebben ondervonden. Tussen de tussenmeting en eindmeting is er bovendien sprake van een lichte afname van de ervaren overlast. Toch is er netto geen significant verschil tussen de situatie voor en een jaar na de opening van de coffeeshop.

Ervaren specifieke overlast van personen stationsgebied

Tijdens de nulmeting, voor de komst van de coffeeshop, werden mensen die in het openbaar softdrugs (ver)kopen door de meesten niet gesignaleerd (81%) en het leeuwendeel ondervond daar (dus) geen overlast van (91%). Blowers op straat werden wel gesignaleerd (62%), hoewel over het algemeen niet (heel) vaak, maar ook hier zeiden de meesten helemaal geen overlast van te ondervinden (70%). Na de komst van de coffeeshop is hierin geen verandering gekomen: er is in het stationsgebied niet meer – maar ook niet minder – (overlast van) softdrughandel en -gebruik.

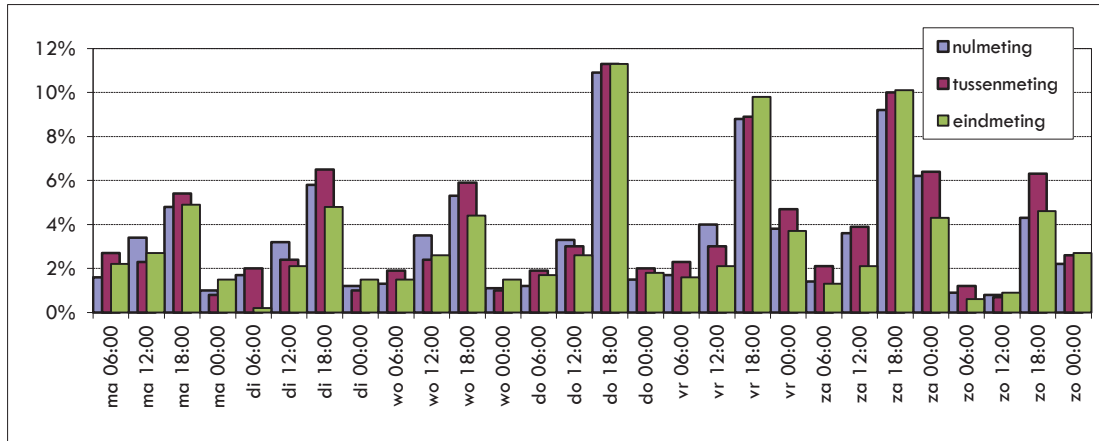
Signalering en ervaren overlast van softdruggebruik en -handel stationsgebied

Een minderheid, maar toch een fors deel (44%) voelde zich de laatste drie maanden voor de nulmeting wel eens onveilig in het stationsgebied, hoewel dat niet vaak voorkwam. Tussen de nulmeting en tussenmeting en tussen de tussenmeting en eindmeting trad hierin een kleine, niet significante verbetering op - en uiteindelijk daalde het percentage bezoekers dat zich wel eens onveilig voelt naar 37%.

Gevoelens van onveiligheid worden voornamelijk gemeld in de avonduren en dan vooral op donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond. Ook vrijdag en zaterdag na middernacht voelt een deel zich wel eens onveilig. Tussen de nulmeting en tussenmeting namen gevoelens van onveiligheid op zondagavond toe, maar in de eindmeting is dat weer afgenomen naar het niveau van voor de opening van de coffeeshop. Daarentegen zien we tussen de tussenmeting en eindmeting een duidelijke afname van onveiligheid op zaterdagmiddag en zaterdagnacht.

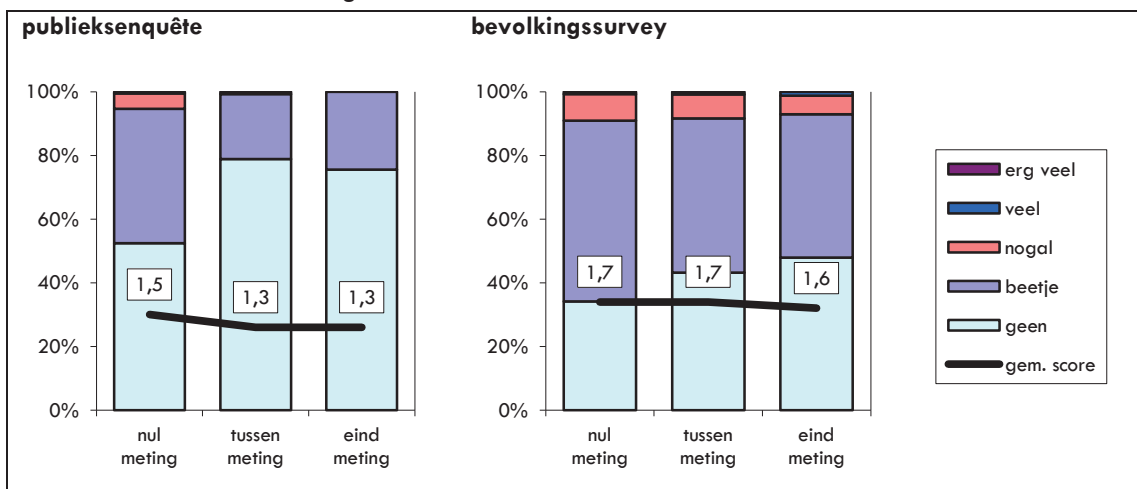
Gevoelens van onveiligheid stationsgebied

Net als bij de publieksenquête is voor de bevolkingsurvey een gemiddelde score op alle vragen over ervaren verkeers-, personen- en drugsoverlast berekend om een algemeen beeld van (veranderingen in) de overlastsituatie in het stationsgebied te verkrijgen.²¹ Gemiddeld gesproken wordt hooguit een beetje overlast ervaren. Tijdens de nulmeting ondervond 34% van de bezoekers over het algemeen geen overlast in het stationsgebied. Gedurende het onderzoek nam dat toe tot bijna de helft (48%) tijdens de eindmeting. Er is sprake van een geleidelijke verbetering van de overlastsituatie in het stationsgebied.

Ter vergelijking is in onderstaande figuur ook de (verandering in) de totale overlastscore uit de publieksenquête weergegeven. Het in het stationsgebied op straat geënuquêteerde publiek meldt telkens minder overlast dan de algemene bevolking van Lelystad. Daarnaast laat de publieksenquête een snel en blijvend effect en de bevolkingsurvey een geleidelijke afname (vertraagd effect) zien.

Totale score overlast stationsgebied

²¹ Zie pag. 65 voor de berekening. Cronbach's alpha = .80 voor de bevolkingsurvey.

Tot slot was bij de nulmeting tot en met de eindmeting circa 4% de afgelopen drie maanden in het stationsgebied slachtoffer geworden van criminaliteit (diefstal, vernieling, bedreiging of geweld). Hierin is dus geen verandering opgetreden. Een derde van deze slachtoffers (1% van de totale groep) heeft aangifte gedaan bij de politie.

Overlast in de eigen buurt

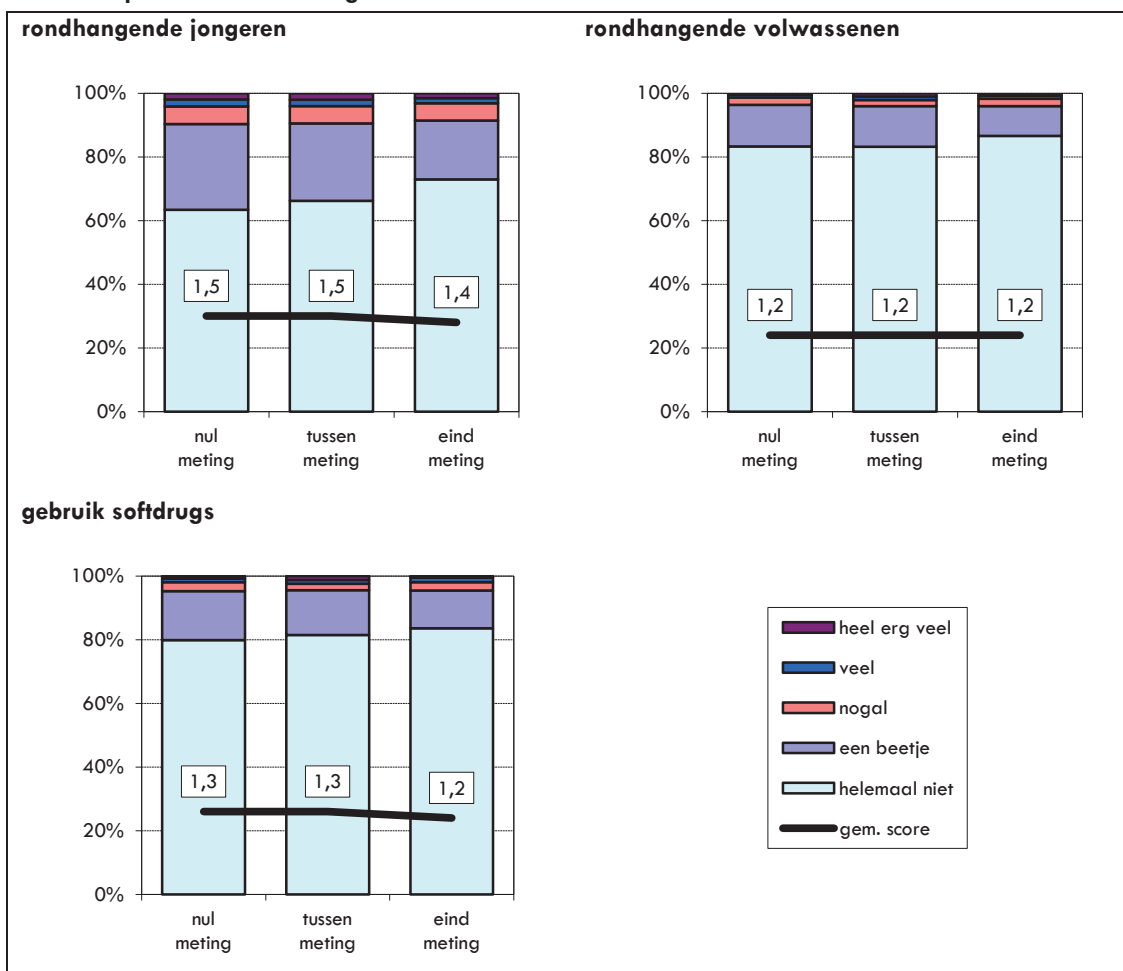
In de eigen buurt voelen mensen zich over het algemeen veiliger dan in het stationsgebied, maar toch rapporteert ongeveer een derde zich wel eens onveilig te voelen in zijn of haar buurt.²² Geleidelijk is hier een lichte verbetering in opgetreden. Onveiligheidsgevoelens in de eigen buurt daalde van 37% naar 32%.

De overlast van hangjongeren is in de buurten iets groter dan in het stationsgebied, maar er is minder overlast van volwassenen die rondhangen en voorbijgangers lastig vallen. Tijdens de nulmeting ondervond 37% van de buurtbewoners wel eens overlast van hangjongeren en 17% ondervond overlast van volwassenen (tegenover respectievelijk 30% en 21% in het stationsgebied). Tussen de nulmeting en tussenmeting was nauwelijks verandering te bespeuren, maar tussen de tussenmeting en eindmeting is overlast van hangjongeren duidelijk afgenomen. Het percentage dat deze vorm van overlast in de buurt meldt daalde naar 27%. Overlast van volwassenen nam ook een klein beetje af naar 13%.

Openbaar gebruik van softdrugs wordt in de buurten beduidend minder gesignaleerd dan in het stationsgebied. Tijdens de nulmeting meldde 41% wel eens mensen op straat te zien blowen (tegenover 62% in het stationsgebied). De overlast van mensen die op straat blowen was ook iets minder (20% in de buurt, 29% in het stationsgebied). Tussen de nulmeting en tussenmeting werd hierin geen verandering gemeten, maar tussen de tussenmeting en eindmeting daalde zowel de frequentie waarmee blowers op straat worden gesignaleerd als de overlast die daarvan werd ervaren. Tijdens de eindmeting zegt 34% wel eens blowers op straat te zien en 16% ondervindt daar (meestal een beetje) overlast van.

²² Dit percentage ligt opvallend hoger dan dat uit de O&S Veiligheidsmonitor 2011, waarin 18% rapporteerde zich wel eens onveilig te voelen in de eigen buurt (zie pag. 87).

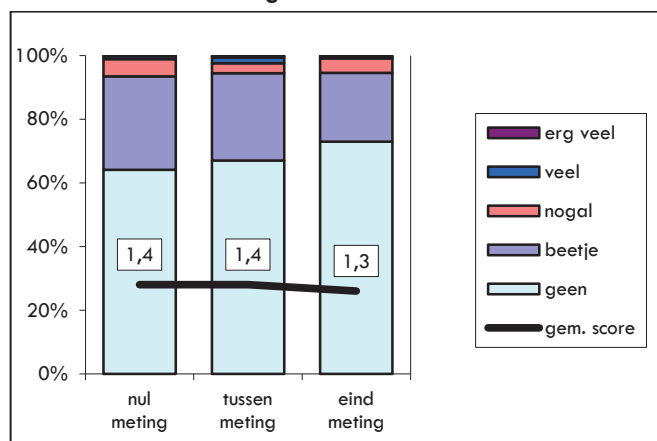
Ervaren specifieke overlast eigen buurt

Net als bij de overlast in het stationsgebied, is ook voor de overlast in de buurt een totale score berekend.²³ Tijdens de nulmeting ervoer 64% van de buurtbewoners over het algemeen gesproken geen overlast in de eigen buurt. Bij de tussenmeting was dat nauwelijks veranderd, maar de eindmeting laat duidelijk een verbetering zien. Het percentage dat gemiddeld genomen geen overlast in de buurt ervaart is toegenomen naar 73%.

²³ Zie pag. 65 voor de berekening. In plaats van 10 vragen, beslaat de overlast in de buurt slechts 4 vragen. Respondenten die meer dan één van deze vragen hebben overslagen, zijn buiten beschouwing gelaten (0.7%). Ook hier wees statistische analyse uit dat de afzonderlijke vragen samen een schaal vormen (Cronbach's alpha = .80).

Totale score overlast eigen buurt

Wanneer we specifiek kijken naar de wijken/buurtten waar ook het etnografisch veldonderzoek is uitgevoerd (zie hoofdstuk 3 en 4), dan zien we nergens een duidelijke verandering in de ervaren overlast tussen de nulmeting en de tussenmeting. Ook bij andere buurten in Lelystad zijn er nauwelijks meetbare veranderingen, maar in geen enkele buurt is de overlast toegenomen en voor het totaal van de gemeente Lelystad is er dus sprake van afname van overlast in de buurt.

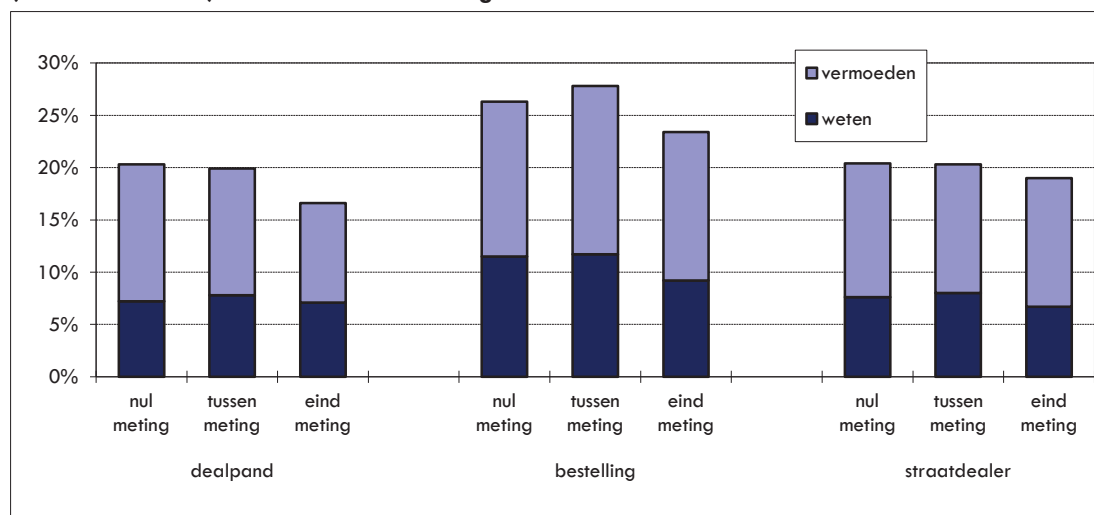
Drugshandel in de eigen buurt

Overlast van handel in softdrugs is voor wat betreft de eigen buurt meer gedetailleerd onderzocht. De panelleden is gevraagd naar (vermoedens van) verschillende vormen van illegale verkoop van drugs in hun eigen buurt en of het daarbij gaat om softdrugs en/of harddrugs.

Tijdens de nulmeting had een kwart (26%) weet of vermoeden van verkoop van drugs op bestelling in de eigen buurt, een op de vijf (20%) dacht dat er op straat werd gedeald en eveneens een op de vijf (20%) meldde een (vermoedelijk) dealpand in de buurt. Verkoop van drugs onder de toonbank vanuit bijvoorbeeld een snackbar, café of winkel in de buurt werd veel minder vaak gerapporteerd (4%). In totaal rapporteerde 36% (vermoedens van) dealactiviteiten in de buurt.

Tussen de nulmeting en tussenmeting bleven deze percentages vrijwel gelijk, maar tussen de tussenmeting en eindmeting namen (vermoedelijke) dealactiviteiten vanuit dealpanden en op bestelling af. Uiteindelijk is het percentage buurtbewoners dat dealactiviteiten rapporteert afgenomen naar 32%. Wanneer we de panelleden vragen welke drugs (softdrugs en/of harddrugs) zij denken dat er verhandeld worden, dan zeggen ze in de meeste gevallen dat niet te weten.

(Vermoedens van) dealactiviteiten in de eigen buurt

Op buurtniveau hebben gedurende het onderzoek meestal geen meetbare veranderingen in (vermoedelijke) dealactiviteiten plaatsgevonden. Specifiek kijkend naar de wijken en buurten van het etnografisch veldwerk (hoofdstuk 3 en 4), dan was in Boswijk tussen de nul- en tussenmeting sprake van een daling in dealpanden (van 41% naar 24%) en straathandel (van 42% naar 23%). Omdat er tussen de tussen- en eindmeting echter weer sprake was van een stijging in dealactiviteiten is er uiteindelijk geen netto effect. In Jol steeg het totaal aan dealactiviteiten aanvankelijk en daalde vervolgens weer (achtereenvolgens 21%, 39% en 15%) zodat ook hier geen netto effect is. Ook bij de meeste andere buurten was het percentage bewoners dat (vermoedelijke) dealactiviteiten signaleert in nulmeting en eindmeting vergelijkbaar. Bovendien is het netto-effect voor Lelystad als geheel dus nogmaals een afname van 36% naar 32%.

Eigen gebruik

Zelf hebben de meeste panelleden nooit hasj of wiet gebruikt. Ongeveer 15% heeft ooit geblowd en circa 2% heeft de afgelopen drie maanden geblowd.²⁴ Gedurende het onderzoek is het gebruik onder de panelleden niet veranderd.

Panelleden die de laatste drie maanden hebben geblowd, kochten hun softdrugs tijdens de nulmeting meestal in een coffeeshop in Almere of een andere stad (buiten Flevoland) of kregen het van anderen. Sinds de tussenmeting is de coffeeshop in Almere ingeruild voor de coffeeshop in Lelystad. Het aandeel blowers dat softdrugs

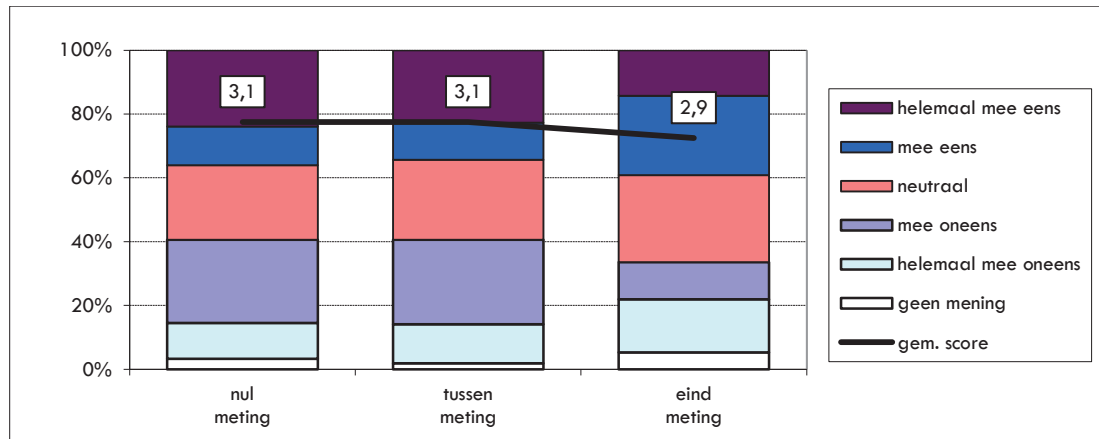
²⁴ Deze percentages komen overeen met die uit de GGD Volwassenenenquête van 2009 (zie pag. 129), maar liggen beduidend lager dan het cannabisgebruik onder de algemene bevolking in Nederland. Volgens de laatste peiling van het Nationaal Prevalentie Onderzoek (NPO) in 2009 heeft namelijk 25.7% van de Nederlanders tussen de 15 en 64 jaar ooit softdrugs gebruikt en 4.2% gebruikte het de laatste maand. Zie: AJ van Rooij, TM Schoenmakers & D van de Mheen (2011) *Nationaal Prevalentie Onderzoek Middelengebruik 2009: kerncijfers 2009*. Rotterdam: IVO. De prevalentie van gebruik ligt onder de panelleden dus ongeveer de helft lager. Dit zou kunnen betekenen dat wat betreft softdruggebruik het LelyStadsPanel niet representatief is voor de algemene bevolking van Lelystad.

aanschaf in een Almeerse coffeeshop daalde van 33% tijdens de nulmeting naar 0% in de eindmeting; het aandeel dat aanschaf in de Lelystadse coffeeshop ging van 0% naar 42%. Er was bij de eindmeting niemand die zijn/haar hasj of wiet (illegaal) buiten de coffeeshop in Lelystad kocht of zelf kweekte.

Attitude

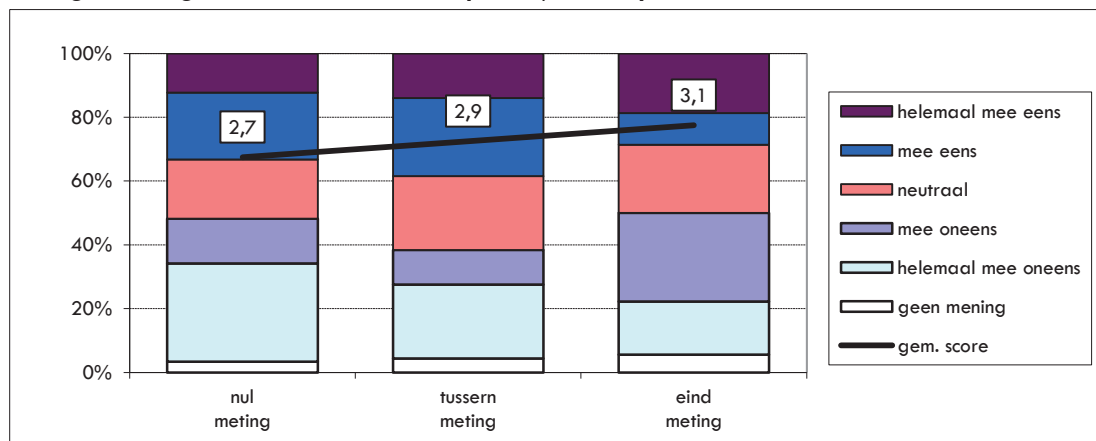
De meningen over softdrugs in het algemeen in het LelyStadsPanel waren bij de nulmeting zeer verdeeld. Er waren net zoveel panelleden die wél vonden dat gebruik van hasj en wiet verboden moest worden (36%) als panelleden die dat níet vonden (37%). Bij de tussenmeting was dat vergelijkbaar, bij de eindmeting zijn er meer voorstanders (39%) dan tegenstanders (28%) van dat verbod, maar de voorstanders zijn een wat minder uitgesproken voor en de tegenstanders zijn juist meer uitgesproken tegen. Daardoor is men gemiddeld genomen bij de eindmeting wat minder voor het verbod dan bij de nulmeting.

Stelling: "Gebruik van hasj en wiet zou verboden moeten worden"

Bij de houding jegens de coffeeshop in Lelystad is sprake van een vergelijkbare ontwikkeling. Vóór de komst van de coffeeshop was een derde van de panelleden hier voorstander van (33%), maar bijna de helft was ertegen (45%). Een jaar ná de komst van de coffeeshop is een vergelijkbaar deel tegen (44%) en iets minder mensen zijn voor (29%). Echter, de 'gemiddelde mening' over de coffeeshop is in de loop van het onderzoek positiever geworden. Dit lijkt vooral te komen doordat de tegenstanders milder zijn geworden; in plaats van dat ze het 'helemaal oneens' zijn met de stelling, zijn ze het er nu 'mee oneens'.

Stelling: "Het is goed dat er een coffeeshop komt/is in Lelystad"

Tegenstand kwam in de nulmeting vooral van lageropgeleiden, eenoudergezinnen, sommige etnische groepen en uit Boswijk en Waterwijk. Verschillen tussen bevolkingsgroepen zijn bij de eindmeting echter helemaal verdwenen. De geleidelijk mildere houding jegens de coffeeshop is in vrijwel alle subgroepen (geslacht, leeftijd, etniciteit, opleiding, etc.) terug te vinden.

Tijdens de nulmeting was er nog geen coffeeshop, maar bij de tussemeting en eindmeting hebben we de respondenten ook gevraagd "Wist u eigenlijk dat er een coffeeshop is in Lelystad?" Al vanaf de tussemeting, vlak na de opening van de coffeeshop, zijn de meeste inwoners van Lelystad goed op de hoogte van het bestaan van de coffeeshop en 79% weet ook precies aan te geven waar deze zich bevindt. Bij de eindmeting is dat gestegen naar 84%. In beide metingen meldt 4% niet te weten dat Lelystad een coffeeshop heeft.

Attitude en eigen gebruik

Bij elke meting zien we een duidelijke samenhang tussen eigen gebruik van softdrugs en de houding ten opzichte van softdrugs in het algemeen en de coffeeshop in Lelystad in het bijzonder. Panelleden die nog nooit gebloed hebben staan vaker negatief tegenover de coffeeshop, ex-blowers zijn vaker positief en huidige blowers zijn bijna zonder uitzondering vóór de coffeeshop en tégen een verbod op softdruggebruik. Huidige blowers zijn ook vrijwel allemaal op de hoogte van het bestaan van de coffeeshop.

Ondanks de in vergelijking met de nulmeting positievere houding van panelleden tegenover de coffeeshop, blijft dus een fors deel van de bevolking tegenstander van de coffeeshop. Echter, wetende dat dit samenhangt met eigen gebruik van softdrugs en dat gebruikers ondervetegenwoordigd zijn in het LelyStadsPanel, zal het daadwerkelijke draagvlak onder de bevolking waarschijnlijk groter zijn.

Politieregistratie en andere cijfers

Politie

De politie registreert onder andere meldingen, aangiftes en aanhoudingen die direct verband houden met cannabishandel of -bezit, maar ook bij andere incidenten kunnen softdrugs in het spel zijn. De politie leverde op ons verzoek registratiecijfers van (mogelijk) drugsgelateerde incidenten in heel Lelystad over een periode van drie maanden. Voor de nulmeting wat dat de periode 1 november 2010 – 1 februari 2011; voor de tussenmeting 16 augustus 2011 – 16 november 2011; en voor de eindmeting 16 augustus 2012 – 16 november 2012.

Bij de nulmeting, voor de opening van de coffeeshop, registreerde de politie in Lelystad 21 incidenten waarbij sprake was van bezit, handel of vervaardiging van softdrugs; bij de tussenmeting, na de opening, waren dat er 32. Vooral bezit van softdrugs was vaker geregistreerd (3 resp. 11), handel van softdrugs bleef gelijk. Bij de *eindmeting* is het totaal aantal softdrugincidenten weer gedaald naar 19; alle drie de categorieën zijn minder vaak geregistreerd. De cijfers voor bezit en handel van harddrugs ontlopen elkaar nauwelijks bij de drie metingen (tussen de 5 en de 7 incidenten).

Bij drugsoverlast maakt het registratiesysteem van de politie geen onderscheid tussen soft- en harddrugs en ook overlast door alcohol wordt eronder geregistreerd. In totaal werden bij de nulmeting 10 gevallen van drugsoverlast geregistreerd.²⁵ Bij de tussenmeting was dat aantal vrijwel gelijk, maar de eindmeting laat een verdubbeling zien (21 incidenten). Omdat op basis van de cijfers alleen echter niet is te zien in hoeverre deze incidenten zijn gerelateerd aan softdrugs, heeft een politiemedewerker de dossiers van deze incidenten opgevraagd en bestudeerd. Hieruit kwam naar voren dat er bij de drie metingen respectievelijk 7, 4 en 6 expliciete gevallen van softdrugsoverlast waren. Een stijging in **softdrugsoverlast** lijkt dus niet aan de orde.

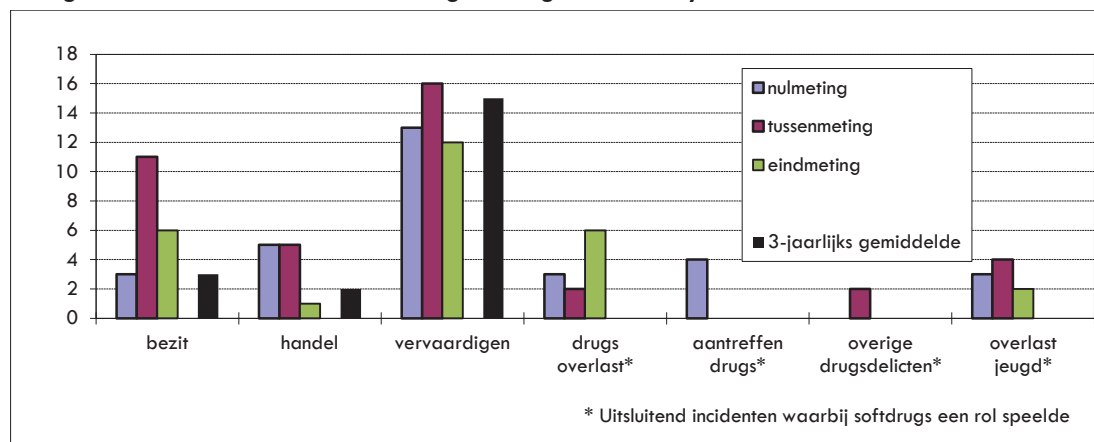
Tot slot kunnen ook bij 'overlast door personen' softdrugs een rol spelen. De politie registreerde bij de nulmeting 43 incidenten van overlast door gestoorde of overspannen personen, bij de tussenmeting was dit aantal vrijwel gelijk (42), maar bij de eindmeting zijn meer incidenten van overlast door gestoorde of overspannen personen geregistreerd (58). Of en in hoeverre bij deze incidenten softdrugs in het spel was, is echter niet bekend.²⁶ Het aantal gevallen van de overlast door jeugd is in de drie metingen vergelijkbaar (32, 30 en 27). Van deze incidenten zijn de dossiers bestudeerd

²⁵ Het gaat hierbij om overlast i.v.m. drugs, aantreffen van drugs (geen verdachte) en overige delicten in de categorie drugs/drankoverlast.

²⁶ Dit aantal dossiers was te groot om de politie te vragen ze na te gaan.

en bij slechts enkele (3, 4 en 2) waren er softdrugs in het spel. Bij de politie geregistreeerde overlast door zwervers bleef onveranderd laag gedurende het onderzoek.

Geregistreerde incidenten i.v.m. softdrugs in de gemeente Lelystad

Overige cijfers

Andere beschikbare bronnen van cijfers rond softdrugs en overlast onder de algemene bevolking zijn de Veiligheidsmonitor (algemene bevolking 18 t/m 79 jaar) en Jongerenenquête (jongeren 12 t/m 23 jaar) van O&S, de vierjaarlijkse Scholierenenquête (scholieren van 12 t/m 18 jaar) en Volwassenenenquête (algemene bevolking 19 t/m 64 jaar) van de GGD, en de door onszelf uitgevoerde jaarlijkse Flevomonitor (bij de hulpverlening geregistreerde cannabisverslaafden). De GGD enquêtes en de Flevomonitor hebben betrekking op de gehele provincie Flevoland, maar de publicaties leveren tevens cijfers per gemeente. Uiteraard zijn alleen de cijfers van de gemeente Lelystad gebruikt.

De Veiligheidsmonitor 2009, Jongerenenquête 2009, Scholierenenquête 2010/2011, Volwassenenenquête 2009 en Flevomonitor 2010 leveren cijfers die betrekking hebben op de situatie voor de opening van de coffeeshop. De enige beschikbare recentere publicaties die (ook) de periode na de opening beslaan, zijn de Veiligheidsmonitor 2011 en de Flevomonitor 2011. Daarom zullen alleen deze cijfers hier worden besproken. Gegevens uit de andere bronnen zijn te vinden in bijlage IV.

In de O&S Veiligheidsmonitor 2009 rapporteerde 22% soms en 8% vaak in de eigen buurt drugsoverlast te ondervinden en voor 3% was drugsoverlast het meest urgente probleem.²⁷ In de Veiligheidsmonitor van 2011 (uitgevoerd in oktober 2011, na de opening van de coffeeshop) kwamen vergelijkbare, maar iets lagere cijfers naar voren: 21% rapporteerde soms en 7% vaak drugsoverlast en voor 3% was dit het meest urgente probleem. Ook bij andere buurtproblemen is sprake van een (lichte) daling.

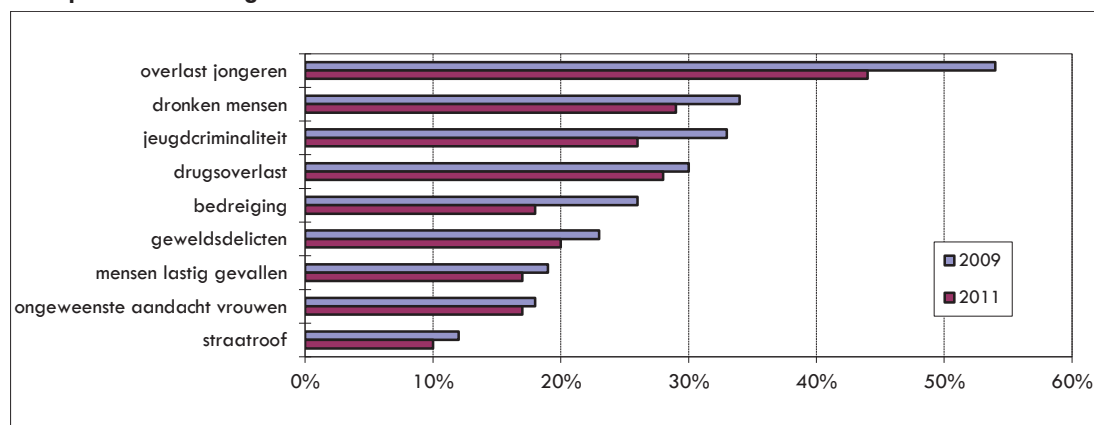
²⁷ O&S (2010) *Perceptie veiligheid 2009*. Gemeente Lelystad, Onderzoek en Statistiek. O&S (2012) *Perceptie veiligheid 2011*. Gemeente Lelystad, Onderzoek en Statistiek.

Vooral overlast van groepen jongeren (van 54% naar 44%) en bedreiging (van 27% naar 19%) nam af.²⁸

In de Veiligheidsmonitor worden antwoorden op vragen naar 25 verschillende buurtproblemen omgerekend naar schaalscores in een viertal rubrieken. Drugsoverlast wordt gerekend tot de rubrieken 'dreiging' en 'sociale overlast'. Andere problemen die in beide rubrieken vallen zijn: overlast door groepen jongeren en mensen die worden lastiggevallen (18% in 2009, 17% in 2011). De schaalscores per rubriek liggen tussen de 0 (geen problemen) en de 10 (veel problemen). De gemiddelde schaalscore voor dreiging in de buurt nam af van 1.3 in 2009 naar 1.1 in 2011. Ook de schaalscore voor sociale overlast in de buurt daalde, van 2.0 naar 1.7. Daarmee scoort Lelystad op beide gebieden gelijk aan het landelijk gemiddelde van de Integrale Veiligheids Monitor (IVM).²⁷

Gemiddeld kreeg de veiligheid in de buurt in 2009 een rapportcijfer van 7.1; in 2011 was dat een 7.2. Gevoelens van onveiligheid zijn afgenomen: zowel in de eigen buurt (van 22% naar 18%)²⁹, als (vooral) elders in Lelystad, buiten de eigen buurt (van 57% naar 49%). Dit neemt niet weg dat de helft van de Lelystedelingen zich dus wel eens onveilig voelt in de stad.³⁰

Buurtproblemen Veiligheidsmonitor

Uit de Flevomonitor blijkt dat er in 2010 in totaal 175 in Lelystad woonachtige personen met softdrugsproblematiek waren geregistreerd bij diverse instanties.³¹ Op basis

²⁸ O&S (2010) Onderzoeksverantwoording en vragenlijstfrequenties. *Leefbaarheid en veiligheid in Lelystad 2009*. Gemeente Lelystad, Onderzoek en Statistiek. O&S (2011) *Vragenlijstfrequenties. Wonen, leefbaarheid en veiligheid in Lelystad 2011*. Gemeente Lelystad, Onderzoek en Statistiek.

²⁹ In de bevolkingssurvey rapporteerde een opvallend hoger percentage van 34% zich wel eens onveilig te voelen in de eigen buurt (zie pag. 17).

³⁰ Geaggregeerde cijfers over slachtofferschap van diefstal, vernieling of geweld zijn eveneens nog niet gepubliceerd zodat vergelijking op dit punt niet mogelijk is. Bij deze vergelijking zou overigens voorzichtigheid geboden zijn omdat slachtofferschap over een periode van 12 maanden wordt gemeten. Deze periode valt bij de Veiligheidsmonitor 2011 grotendeels voor de opening van de coffeeshop.

³¹ Benschop A & Korf DJ (2011) *Flevomonitor 2010. Kwetsbare Groepen en Huiselijk Geweld*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

van de registratiegegevens van 2007 is eerder meer gedetailleerd het profiel van dergelijke 'cannabisverslaafden' bestudeerd. In Lelystad bleek 16% vrouw, 30% jonger dan 20 jaar en 29% allochtoon.³² Vergeleken met het profiel van de coffeeshopbezoekers uit onze enquête (zie pag. 19) valt daarbij vooral het grote percentage autochtonen op (71% in de Flevomonitor, 60% in de coffeeshop).

In 2011 waren er 207 personen met softdrugsproblematiek geregistreerd in Lelystad.³³ Dat komt neer op een toename van 18%, maar daarin wijkt Lelystad niet af van de rest van de provincie Flevoland, waar de laatste jaren het aantal geregistreerde verslaafden fors is toegenomen. In een verdiepende studie naar de 'nieuwe verslaafden' in de Flevomonitor zijn geen aanwijzingen gevonden dat Lelystad een ongebruikelijke instroom van softdrugs- of andere verslaafden kent.

Samenvatting en conclusies

Op drie momenten is een survey gehouden onder een groot panel van de volwassen bevolking van Lelystad: enkele maanden voordat de coffeeshop werd geopend (nulmeting), enkele maanden na de opening (tussenmeting) en een jaar later (eindmeting). Winkelen blijft voor de bevolking van Lelystad de belangrijkste reden voor bezoek aan het stationsgebied.

- In het stationsgebied zijn de verkeersoverlast en zwerfvuil al snel en blijvend afgenomen. Meer algemeen is de overlastsituatie geleidelijk verbeterd.
- Sinds de opening van de coffeeshop ziet men in het stationsgebied niet meer, maar ook niet minder mensen op straat blowen, softdrugs kopen of verkopen. Men blijft hiervan gemiddeld weinig of geen overlast van ervaren.
- Slachtofferschap van criminaliteit in het stationsgebied bleef betrekkelijk beperkt (4%) en veranderde niet. Lang niet iedereen doet aangifte.
- Wel voelt men zich in het stationsgebied bij de eindmeting minder onveilig dan bij de nulmeting (vertraagd effect).
- In de eigen buurt nam de overlast van hangjongeren en het zien van en ervaren van overlast door blowers op straat af. Dit was een vertraagd effect: tussen de nulmeting en tussenmeting was er nog geen verschil, de daling zette later in.
- In enkele buurten werden tussentijds meer vermoedelijke dealactiviteiten (vanuit dealadressen of levering door bezorgers) gerapporteerd, maar voor de gemeente Lelystad als geheel geldt een geleidelijke daling (voortschrijdend effect).
- De meningen over blowen in het algemeen blijven verdeeld, maar bij de eindmeting is men gemiddeld wat minder voor een verbod op cannabisgebruik dan bij de nulmeting en de tussenmeting (vertraagd effect).

³² Benschop A, Wouters M & Korf DJ (2008) *Flevomonitor 2007. Kwetsbare Groepen en Huiselijk Geweld*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

³³ Benschop A & Korf DJ (2012) *Flevomonitor 2011. Kwetsbare Groepen en Huiselijk Geweld*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

- Al vanaf de tussenmeting, vlak na de opening van de coffeeshop, zijn de meeste inwoners van Lelystad goed op de hoogte van het bestaan van de coffeeshop. De meesten weten ook precies waar die ligt (bij de eindmeting nog iets meer), maar bij beide metingen weet 4% niet dat Lelystad een coffeeshop heeft.
- De houding tegenover de coffeeshop blijft verdeeld, maar sinds de opening is men over het geheel genomen steeds positiever geworden (voortschrijdend effect).
- Steeds meer gebruikers zijn cannabis gaan kopen in de plaatselijke coffeeshop, maar het aantal gebruikers is gelijk gebleven.

De politiecijfers lieten een tijdelijke stijging in (meldingen, aangiftes en aanhoudingen i.v.m.) softdrugsbezit zien, maar bij de eindmeting zijn de aantallen weer terug op het oorspronkelijke niveau. Het aantal overlastmeldingen waar softdrugs in het spel was veranderde niet.

7 Experts

Bij de nulmeting is in het voorjaar van 2011 met een achttal personen die wonen en/of werken in Lelystad (wijkraad, wijkconsulent, jongerenwerk, preventiewerk, coffeeshop-branche en politie) een focusgroep-gesprek gehouden over de huidige situatie in Lelystad en de komst van de coffeeshop. Bij de tussenmeting, ruim vijf maanden na de opening van de coffeeshop, werd opnieuw een focusgroep georganiseerd, met grotendeels dezelfde deelnemers. Daarin werden de ontwikkelingen sinds de opening van de coffeeshop besproken. Bij de eindmeting, begin 2013, werd teruggeblikt op bijna anderhalf jaar ervaring met de coffeeshop en de ontwikkelingen die zich sindsdien hadden voorgedaan en werd nagegaan welke conclusie hieruit getrokken konden worden.

De nulmeting

In de eerste ronde werd vooral gesproken over groepen gebruikers, handel en overlast in het centrum en in de omliggende buurten én over de veranderingen die zich mogelijk na opening van de coffeeshop zouden gaan voordoen.

Gebruik, aanbod en overlast zonder coffeeshop

Het jongerenwerk ziet voor de komst van de coffeeshop dat jonge blowers (nu nog) naar omringende gemeenten (o.a. Almere, Zwolle en Harderwijk) gaan om daar cannabis te kopen. De politie ziet bij blowers vooral een piek bij 18 jaar binnen een leeftijdsrange van 12 tot 25 jaar. Op grond van eigen onderzoek weet ze dat er ook een wat ouder (en onzichtbaarder) publiek is dat gebruik maakt van de 'pieplijnen' (06-dealers). Vanaf 18:00 uur is er meer activiteit. De politie heeft zich in de laatste jaren vooral geconcentreerd op overlast en handel in het Centrum en rond scholen. Daarnaast ligt de focus bij het oprollen van plantages, waarvan een deel ook voor de lokale markt teelt. De preventiewerker (afkomstig uit Almere en sinds kort gestationeerd in Lelystad) schetst eenzelfde beeld. Veel jongeren die bij de ambulante drugshulpverlening binnenkomen, beginnen voor hun 18e jaar al met blowen.

Zowel het jongerenwerk als de politie zeggen dat er veel vraag en aanbod is als het gaat om cannabis. Over het aantal actieve wietlijnen (vooral auto en scooter) lopen de schattingen echter fors uiteen, van enige tientallen (politie) tot over de honderd (jongerenwerk). De jongerenwerker vertelt dat kleine dealers vaak in dienst zijn van de 'grote jongens'. Daarnaast is het ook een markt van 'ons-kent-ons', waarbij sommigen ook kopen op thuisadressen waarvan er naar schatting een handvol zijn. Het gebruik van cannabis is 'stadsbreed' volgens de politie. Ze onderschrijft dat de problematiek zich vooral concentreert in de sociaal zwakkere wijken (Boswijk, Waterwijk en Zuiderzeewijk). De politie spreekt over georganiseerde criminaliteit, thuishwekers en 'sukkels' op brommers die erg opvallen.

Allochtone groepen zijn meer zichtbaar op straat en geven vaker overlast (handel, bellen, lawaai, drinken) in de buurt. De politie heeft hiertegen in het verleden opgetreden. De handel droogde in sommige buurten op, wat vervolgens weer nieuwe aanbieders van 'buitenaf' aantrok.

De huidige overlast in het centrum lijkt complexer. Oudere bewoners zeggen vooral in het weekend hinder te ondervinden van de horeca en het stapvolk. Soms hangen er wietwalmen bij de vijver, waar ook balkons op uitkijken. De sluiting van een discotheek heeft tot minder overlast geleid, maar inrijdende auto's op parkeerplaatsen en luidruchtig praten zijn nog immer een bron van irritatie. De politie geeft aan dat een zekere mate van overlast inherent is aan het wonen in de binnenstad. Bovendien wordt overlast subjectief ervaren. Ze krijgt weinig telefoontjes van bewoners over rondhangende blowers.

Verwachte veranderingen na de vestiging van een coffeeshop

Het jongerenwerk en de politie geloven dat minder blowers naar de buurgemeenten zullen gaan voor hun cannabis. Een deel van de bellers van wietlijnen zal het nu in de coffeeshop gaan halen. De coffeeshopexploitant weet dat thans 15% van de bezoekers in Almere uit Lelystad komt. De prijzen van cannabis zullen naar verwachting in de coffeeshop wat hoger liggen, maar de kwaliteit van de bezorgdiensten laat soms ook te wensen over. Bovendien vindt een deel het niet prettig om bij louche straatdealers te kopen. De coffeeshopexploitant vermoedt dat er tijdens de startfase wat meer problemen met harddrugs zullen ontstaan doordat bezorgers hun verloren markt willen compenseren. De ervaring in Almere leert volgens de exploitant dat dealers vooral in het begin neer zullen strijken in of rond de coffeeshop om klanten af te vangen. Dit zal mogelijk tot meer overlast leiden. De politie zegt met dit mechanisme rekening te zullen houden. De partijen verwachten dat een deel van de markt, onder andere die rond blowers onder de 18 jaar, in stand blijft. Ook blowers met een hogere maatschappelijke positie zullen in verband met de legitimatie en herkenbaarheid niet allemaal naar de coffeeshop gaan. De pieplijnen zullen daarom naar verwachting niet helemaal verdwijnen.

Vanuit de wijkraad wordt gevreesd dat de opening van een coffeeshop tot meer verkeersoverlast gaat leiden. De meeste deelnemers verwachten dat de overlast zich vooral zal gaan toespitsen op geur, zichtbaarheid en verkeer. Er is enige onduidelijkheid over openingstijden en de verkeerssituatie rond de coffeeshop. De exploitant probeert de zorg hiervoor weg te nemen doordat er naast het 'uitzweeten' van bepaalde types ook rekening wordt gehouden met de parkeerproblematiek (er komen tien parkeerplaatsen waar klanten vijf minuten mogen staan). Er zal door beveiligers van de coffeeshop actief worden gesurveilleerd. Dit alles is vastgelegd in een convenant met de gemeente en de politie. De vrees van bewoners dat meer blowers op straat blijven hangen wordt door de exploitant voor een deel weerlegd omdat naar schatting 90% van de klanten (zo leert de praktijk in Almere) direct vertrekt. De politie verwacht dat de huidige straatblowers hun gedrag niet zullen veranderen.

De tussenmeting

Bij de tweede focusgroep vertelden de deelnemers eerst spontaan wat hen was opgevallen na de komst van de coffeeshop. Vervolgens schetste de gespreksleider in grote lijnen de bevindingen uit de andere modules, waarna de deelnemers hierop hun commentaar gaven. Ten slotte werd gesproken over eventuele aanbevelingen voor te nemen maatregelen.

Hoe is de situatie na de opening van de coffeeshop?

De vertegenwoordiger van de wijkraad (Stadshart) neemt de aftrap. Hij toonde zich in de eerste focusgroep nog het meest kritisch over de komst van de coffeeshop, maar zegt nu zeer positief te zijn. “De overlast is 100% meegevallen.” De overlast van auto’s bij het Koetshuis is opgelost. Het enige aandachtspunt is dat er soms wordt rondgehangen in de portieken. De wijkraad is in meerderheid te spreken over het goede overleg tussen de bewoners en de coffeeshop. Er is een rondleiding geweest waarbij inzicht werd gegeven in de bedrijfsvoering, omgang met lastige klanten etc. Vanuit de politie wordt het door de wijkraad geschetste beeld bevestigd. De overlastpunten zijn bekend en de politie is tevreden over de samenwerking met de coffeeshop. De wijkconsulent hoort eveneens overwegend positieve geluiden van ondernemers en bewoners, ook al blijven er volgens hem altijd bellers die geloven dat sommige overlast meteen gerelateerd is aan de coffeeshop. Dergelijke telefonische klachten komen overigens niet binnen bij de politie.

De projectleider Stadshart vindt dat er een goede locatiekeus is gemaakt. De verwachte knelpunten hebben zich niet voorgedaan. Ontsluiting en infrastructuur functioneren goed. Er zijn geen donkere hoeken met blowers rond de coffeeshop. Ook vastgoedeigenaren in de directe omgeving zijn om en klagen nu niet meer over waardevermindering van hun panden vanwege de coffeeshop. Hun klanten van buiten hebben nauwelijks in de gaten dat er een coffeeshop is gevestigd. Het aanvankelijke negatieve beeld bij de branche wordt dus gelogenstraft. Men ziet nu de coffeeshophouder als een collega-ondernemer.

Net als in het stationsgebied heerst over bijvoorbeeld de Zuiderzeewijk vanuit het jongerenwerk en ook de politie de indruk van minder overlast. Het cannabisgebruik is niet af- of toegenomen. Er worden ook andere drugs gebruikt, maar dat was reeds het geval en er zijn geen aanwijzingen dat dit is veranderd, bijvoorbeeld doordat 06-dealers als gevolg van de komst van de coffeeshop nu vaker ook harddrugs zouden aanbieden.

Ook de coffeeshop zelf is tevreden. In het begin is er wel enige weerstand geweest van 06-dealers. De coffeeshop heeft er een paar ‘rotte appels’ uit gehaald, die ook niet meer in de coffeeshop mogen komen. Deze verdachte of lastige klanten bleken (aan de hand van foto’s) ook bekend bij de politie. Inmiddels heeft de coffeeshop doordeweeks dagelijks een kleine 400 klanten en in het weekend bijna 500 per dag.

Illegale cannabisverkoop na opening coffeeshop

Volgens de coffeeshophouder had Lelystad voor de komst van de coffeeshop zeker niet de 100 'pieplijntjes' waarover sommigen spraken. Hij schat dat er nu zo'n 20 zijn, misschien iets minder dan voorheen, maar daarover durft hij geen uitspraken te doen. Wel beaamt hij dat er nog steeds een aparte O6-handel is, maar hij vermoedt ook dat deze langzaam zal uitsterven. Ook de politie hoort dat een deel van de klanten O6-dealers blijft bellen. De bezorgers bieden hun hasj en wiet nu goedkoper aan en hebben hun bezorgtijden verruimd naar buiten de openingstijden van de coffeeshop. Daarnaast heeft de politie het vermoeden dat sommige dealers zowel hard- als soft-drugs verkopen. Wijkraad Centrum hoort niks meer over handel in de woonflat nabij de coffeeshop en signaleert ook geen verplaatsing naar andere plekken in de buurt. De politie heeft haar beleid ten aanzien van O6-dealers niet veranderd en houdt vooralsnog vast aan een persoonsgerichte aanpak.

Kritiek op de coffeeshop

Naar aanleiding van de kritiek van cannabisgebruikers op de verplichte legitimatie en registratie, zegt de coffeeshophouder hiermee vooruit te lopen op het landelijk beleid. Net als in de vestiging in Almere is er een systeem met dag-registratie. Aan het eind van de dag worden alle in de computer opgeslagen persoonsgegevens gewist. Van het plan om te werken met vingerafdrukken is afgezien, omdat de belastingdienst ook gegevens over een langere tijd wilde hebben. Volgens de coffeeshop neemt het verzet tegen de verplichte registratie af.

Wat betreft de kritiek van cannabisgebruikers op de zichtbaarheid en het gebrek aan anonimiteit van de coffeeshopbezoekers, kan de politie zich wel voorstellen dat sommige blowers zich in "de transparante pui" bekeken voelen.

De coffeeshophouder weet van de kritiek van klanten op het kille interieur. Er is bewust voor gekozen om niet te veel en geen comfortabele zitplaatsen te creëren. Daarmee zouden klanten komen "die de hele dag op hun kont zitten". Dat is slecht voor de omzet. "De twaalf krukken die we nu hebben, zijn soms al urenlang bezet. Eigenlijk willen we dat het publiek doorloopt en niet lang blijft zitten."

Vanuit Wijkraad Centrum wordt gevreesd dat een gezelliger coffeeshop de aantrekkingskracht zou vergroten, waardoor de buurt meer overlast van coffeeshopbezoekers zou krijgen. Deze vrees wordt niet gedeeld door andere deelnemers aan de focusgroep. Het gaat immers om klanten die dan binnen zijn en misschien wordt er met meer zitplaatsen juist minder rondgehangen in de buurt.

Conclusie en aanbevelingen tussenmeting

Unaniem wordt positief geoordeeld dat de gevreesde extra overlast van verkeer, rondhangende groepjes e.d. na de opening van de coffeeshop is uitgebleven. Dat geldt zowel voor de directe omgeving van de coffeeshop en het Stadshart als voor verder gelegen buurten. De leden van de focusgroep vinden daarom nieuwe maatregelen niet echt nodig. Wel worden enkele kleine aandachtspunten naar voren gebracht (verlichting in het tunneltje nabij de coffeeshop, alert blijven op groepjes

jongeren die rondhangen in portieken in het Stadshart), maar deze staan, naar het zich laat aanzien, los van de coffeeshop.

Eindmeting

Bijna anderhalf na de opening van de coffeeshop vond het derde focusgroep-gesprek plaats. Daarin werd teruggeblikt op bijna anderhalf jaar ervaring met de coffeeshop en de ontwikkelingen die zich sindsdien hadden voorgedaan en werd nagegaan welke conclusie hieruit getrokken konden worden.

De coffeeshop en de illegale concurrentie

Het aantal bezoekers is duidelijk toegenomen (zie ook hoofdstuk 1). In het begin was er wantrouwen, er werd gezegd dat het een 'politiecoffeeshop' zou zijn en dat een van de medewerkers een politie agent was. Gaandeweg ebde dit gerucht weg, hoewel de coffeeshop de boel scherp in de gaten is blijven houden, want de shop is een geduchte concurrent van de illegale cannabismarkt. Al vrij vroeg werd een aantal bezoekers geweigerd en kwam op de 'zwarte lijst' te staan. Ook sprak het personeel nadrukkelijk personen aan die tegenover de coffeeshop op straat rondhingen. In de tweede helft van 2012 werd voor de tweede keer een 'brandbom' tegen de coffeeshop gegooid.

"Je krijgt niet alle klanten in één keer, je krijgt sowieso nooit alle klanten. Een deel zal altijd bij de illegale markt blijven. Op een gegeven moment slijt dat, dan krijg je een grotere klandizie." De stijging van het aantal klanten verliep grofweg in twee fasen, met tussendoor een plateaufase. De eerste plateaufase begon in de herfst van 2011, een paar maanden na de opening, toen illegale cannabisverkopers gingen stunts met de prijzen en een 24 uren service aanboden. *"Dat was voor de meesten niet vol te houden, dan moet je zo professioneel georganiseerd zijn, en dat konden ze niet. Op een gegeven moment viel dat weg, en toen zag je bij ons weer een toename."* Vanaf de zomer van 2012 ging het aantal bezoekers weer verder omhoog en een paar maanden later begon de tweede plateaufase. In de tussentijd was het gemiddeld aantal klanten per dag fors gegroeid, van rond de 350 in de eerste weken (augustus-september 2011) naar ruim 500 eind 2012.

Vanaf de start is in samenspraak met de gemeente nadrukkelijk gekozen voor een coffeeshop die primair fungeert als 'afhaallocatie' en niet voor een shop waar klanten urenlang kunnen blijven hangen. Die bewuste keuze heeft vanaf het begin kritiek van bezoekers gekregen. *"We krijgen nog steeds klachten over te weinig zitruimte en gezelligheid. Maar we wilden eerst duidelijk krijgen wie wie is. Als je meteen zitruimte aanbiedt, dan krijg je mensen die de hele dag in je coffeeshop zitten, en in de gaten gaan houden hoeveel klanten er komen en wat er aan geld omgaat. We hebben het langzaam aantrekkelijker gemaakt. Een paar maanden na de opening hebben we tien krukken geplaatst. En de drankjesautomaat weggehaald en een koelkast geplaatst. Dat moet je in Almere (waar de eigenaar ook een coffeeshop heeft) niet proberen, dan is halverwege de dag je koelkast leeg. Maar in Lelystad betaalt iedereen netjes hun drankje aan de kassa."*

De openingstijden zijn hetzelfde gebleven. We hebben er ook nog niet voor gekozen om het parkeerterrein open te stellen voor publiek. Nu is er een mooie ruimte om de coffeeshop heen, en dat lijkt ons nu nog wel goed zo.”

Overlast in het Stadshart

De algemene conclusie is dat de overlast en de illegale cannabishandel in het Stadshart zijn verminderd. De wijkraad stelt vast dat de gevreesde overlast is uitgebleven. Blowers die blijven hangen worden actief aangesproken door de portiers van de coffeeshop. In overleg met de gemeente is een bloemenbak tegenover de coffeeshop weggehaald. Soms zitten er nog wel eens een paar blowers bij de Zilverparkkade.

Ook het feit dat twee cafés niet ver van de coffeeshop zijn gesloten heeft een positieve uitwerking gehad, resulterend in minder lawaai en minder dronken volk. Mede dankzij optreden van de politie ziet de wijkraad ook geen verdachte auto's meer in de buurt van een bepaald café staan. Niettemin pleit de wijkraad ervoor om in de nabije toekomst waakzaam te blijven.

De politie vindt dat het qua overlast meevalt in Stadshart. Bij jongerengroepjes is niet altijd meteen te zien of ze op elkaar wachten of iets anders van plan zijn. Het contact met de coffeeshop ervaart de politie als goed en zij ziet en waardeert dat portiers ingrijpen bij rondhangers. Volgens de politie zorgt de coffeeshop niet voor verkeersoverlast. Ook ziet zij mannen die in de auto zaten te wachten op klanten (op straat, nabij cafés) niet meer. “Kennelijk is het voor een 06-dealer niet meer lucratief om in de buurt van een coffeeshop te verkopen”.

De gemeente heeft in het Stadshart geïnvesteerd in veiligheidsverlichting. Daarnaast worden achter de schermen rondhangende jongerengroepen goed in de gaten gehouden en waar nodig is er de jeugd aanpak door professionals (politie en/of hulpverlening), zoals in het geval van een groep in het Zilverpark.

Overlast in buurten

De zojuist genoemde jeugd aanpak geldt ook voor buurten. Opvallend is, zo wordt gesteld vanuit de gemeente, dat er al enkele jaren een dalende trend is in overlast door rondhangende jeugd en in jeugdcriminaliteit. Minder jongeren krijgen een HALT boete. Jeugd begaat minder overtredingen dan een paar jaar geleden. Overigens begon deze trend al voor de komst van de coffeeshop.

De politie heeft een paar ‘figuren’ aangepakt, die zich bezighielden met criminaliteit. *“De notoire lastpakken zoeken we meer op. Ze zijn niet meer anoniem. Er zit meer begeleiding op. De tactiek is een persoonsgerichte aanpak – en die werkt.”* Met deze aanpak zijn gemeente en politie al ruim een jaar vóór de opening van de coffeeshop begonnen. Er is ook niet zonder meer een link met cannabishandel, of zelfs helemaal niet. Het gaat hierbij vooral om overlast van veelplegers, waarvan sommigen via de ISD-maatregel geruime tijd achter de tralies verdwijnen.

Illegale cannabismarkt

Wat betreft de omvang van de illegale cannabismarkt houdt de politie zich op de vlakke. “Een x aantal gasten gaat door en blijft bij ons in beeld. We zien geen verschuiving naar andere drugsmarkten en ook niet echt andere carrières in de criminaliteit.” De politie heeft ook geen aanwijzingen dat 06-dealers hun bezorggebied hebben uitgebreid of verlegd naar omliggende gemeenten. *“Dat ligt ook niet echt voor de hand, want voor kleine hoeveelheden hasj of wiet wegen de kosten niet op tegen wat je ermee verdient.”* Ook heeft de politie geen aanwijzingen dat dealers zich meer zijn gaan richten op minderjarige blowers.

Het aantal klanten in de coffeeshop is eind 2012 opnieuw gestegen. Die ervaring werd eerder ook opgedaan in Almere. *“Bij de een duurt het langer dan bij de ander voordat het bestaande aanschafpatroon verandert.”* Toch is er nog steeds een groep die gebruikmaakt van de 06-dealer. *“Soms is het ook gewoon een kwestie van iemand aardig of niet aardig vinden.”*

Zoals gezegd was de reactie van dealers na de opening van coffeeshop aanvankelijk om te trachten klanten te binden door o.a. het verlagen van de prijs. Maar gaandeweg is een zekere gelatenheid bij dealers ontstaan en is de service weer afgenomen. *“Dat horen we van onze klanten aan de balie. Onze ervaring in Almere leert dat het nog wel enige jaren kan duren voordat de 06-sector verder opdroogt. Het kan trouwens ook gebeuren dat iemand weer wat markt naar zich toetrekt en weer klanten bij ons weglokt. We weten dat kwekers nu makkelijker aan 06-dealers leveren.”* De coffeeshop heeft meer kosten en illegale dealers kunnen dus onder de coffeeshopprijs gaan zitten.

Geen gezellige coffeeshop

Wat gezelligheid betreft verliezen de coffeeshop in Lelystad het zondermeer van de leukste shops in Amsterdam. Dat krijgt de coffeeshop nog vaak te horen van klanten – en dat is ook niet zo verwonderlijk, want daar kochten zij voorheen vaak hun cannabis (en ook nu nog wel). De vergelijking met de hoofdstad is echter niet helemaal terecht, want daar zijn veel meer coffeeshops. En daardoor kunnen – en moeten – Amsterdamse coffeeshops zich ook beter van elkaar onderscheiden. Wel zouden er in de Lelystadse coffeeshop wat meer zitgelegenheid kunnen komen. Maar dan alleen in de vorm van iets meer krukken. Een deel van de bezoekers zou liever een coffeeshop hebben waar zij kunnen loungen. Maar daar is binnen de bestaande plannen geen ruimte voor. *“Vergeet niet dat het hier negen jaar heeft geduurd voordat de coffeeshop mocht komen”,* aldus de coffeeshopeigenaar. Van gemeentezijde wordt dit met stelligheid onderstreept. *“De komst van coffeeshop was een moeizaam traject. Er zijn toen heel veel voorwaarden opgesteld. We staan niet te juichen om het daar gezelliger te maken.”*

Conclusie anderhalf jaar na coffeeshop

Algemeen wordt onderkend dat Lelystad al lange tijd een illegale cannabismarkt had en dat onder gebruikers kennelijk grote behoefte aan een lokale coffeeshop bestaat. Met het onderzoek heeft de gemeente meer inzicht gekregen in deze problematiek en

dat wordt beschouwd als een grote winst voor de stad. Temeer daar voorheen helemaal geen zicht was op de klanten. Voor de wijkraad heeft de komst van de coffeeshop niet negatief uitgepakt wat betreft de gevreesde overlast. In tegendeel: er is een hoop onrust weg uit de buurt en dealers zijn verdwenen als gevolg van de komst van de coffeeshop en het oppakken van personen uit de illegale handel.

Bijlage I Tabellen coffeeshopenquête

Tabel 1 Geslacht en leeftijd

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Geslacht			
Man	86.0%	80.7%	~
Vrouw	14.0%	19.3%	
Leeftijd			
gemiddeld	25.7	27.5	~

Tabel 2 Etniciteit

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Nederland	60.1%	67.6%	~
Suriname	10.8%	9.9%	
Marokko	7.6%	1.4%	
Antillen/Aruba	5.1%	4.9%	
Turkije	5.1%	4.2%	
Overig westers	7.6%	10.6%	
Overig niet-westers	3.8%	1.4%	
Westers	67.7%	78.2%	-
Niet-Westers	32.3%	21.8%	

Tabel 3 Woonplaats

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Lelystad	83.2%	81.3%	~
Dronten	3.2%	5.0%	
Urk	0.6%	2.2%	
Almere	5.2%	2.2%	
Noordoostpolder	0.6%	3.6%	
Buiten Flevoland	7.1%	5.8%	

Tabel 4 Werk en opleiding in Lelystad

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Werk			
Nee	61.6%	59.9%	~
Ja	38.4%	40.1%	
Studie of school			
Nee	85.1%	92.4%	-
Ja	14.9%	7.6%	

Tabel 5 Hoe vaak blow je?

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
1 (Bijna) elke dag	64.6%	64.8%	~
2 Paar keer per week	21.3%	24.1%	
3 1 keer per week	5.5%	3.4%	
4 Paar keer per maand	5.5%	3.4%	
5 1 keer per maand	1.8%	1.4%	
6 Minder	1.2%	1.4%	

Tabel 6 Rook je meestal wiet of hasj?

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Wiet	84.6%	83.2%	~
Allebei evenveel	11.7%	11.9%	
Hasj	3.7%	4.9%	

Tabel 7 Hoe ben je naar deze coffeeshop gekomen?

	{2} tussen meting (n = 127)	{3} eind meting (n = 142)	{3} vs. {2}
Lopend	34.6%	26.8%	~
Scooter/brommer	2.4%	2.1%	
Bus/trein/ander OV	11.0%	11.3%	
Fiets	26.0%	29.6%	
Auto/motor	26.0%	30.3%	

Tabel 8 Kom je naar deze coffeeshop alleen om hasj en wiet te kopen of ook om er te zitten?

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Alleen/vooral halen	56.8%	65.0%	~
Allebei ongeveer even veel	35.2%	28.0%	
Alleen/vooral zitten	8.0%	7.0%	

Tabel 9 Hoe vaak heb je de afgelopen 3 maanden hasj of wiet gekocht in deze coffeeshop?

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Eerste keer	8.8%	3.5%	~
gemiddeld aantal keer ³⁴	23.2	25.8	~

³⁴ Inclusief degenen die voor het eerst zijn (0 keer). Gemaximeerd op 100 (d.w.z. dat bij drie respondenten die hogere aantallen gaven het antwoord 100 is ingevuld).

Tabel 10 Kocht je voor de opening van deze coffeeshop zelf hasj of wiet?

	voor opening (n = 165)
Nee	3.6%
Ja	96.4%

Tabel 11 Waarom kocht je toen zelf geen hasj of wiet?

(uitsluitend degenen die voor de opening van de coffeeshop niet zelf hasj of wiet kochten)

	voor opening (n = 5)
Ik blowde nog niet	0%
Ik was nog te jong om een coffeeshop binnen te mogen	0%
Ik kreeg het altijd gratis/ ik blowde mee met anderen	20.0%
Ik kweekte zelf	0%
Iemand anders kocht het voor me	20.0%
Ik wist niet waar ik zelf wiet/hasj kon kopen	0%
Ik vertrouwde de mensen/bezorgers niet van wie je wiet kon kopen	60.0%

Tabel 12 Heb je de afgelopen 3 maanden (ook) hasj of wiet ergens anders gekocht?

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Nee	59.0%	48.3%	~
Ja	41.0%	51.7%	

Tabel 13 Kocht je voor de opening van de coffeeshop / de afgelopen 3 maanden hasj of wiet in Lelystad?³⁵

	voor opening (n = 165)	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Nee, ik kocht geen wiet of hasj in Lelystad	37.2%	70.2%	57.2%	-
Ja, 06-dealer (laten bezorgen)	56.7%	24.8%	31.0%	~
Ja, een wieteler thuis	9.8%	5.0%	2.8%	~
Ja, op straat/plein/park	11.6%	5.0%	4.8%	~
'Onder de toonbank' in bijv. snackbar	3.0%	0.6%	0%	~
Dealer thuis	12.8%	3.7%	9.0%	~
Café/club/disco	3.7%	1.2%	0.7%	~
Op of rond school	3.7%	1.9%	0%	~

³⁵ Bij de tussenmeting is zowel gevraagd naar de situatie voor de opening van de coffeeshop als de afgelopen 3 maanden; bij de eindmeting alleen naar de afgelopen 3 maanden. Omdat de periode voor de opening van de coffeeshop niet gespecificeerd is (en dus langer dan 3 maanden kan beslaan) zijn deze cijfers niet volledig vergelijkbaar. Alleen verschillen tussen kolom {2} en {3} zijn daarom statistisch getoetst.

Tabel 14 Kocht je voor de opening van de coffeeshop / de afgelopen 3 maanden hasj of wiet via vrienden in Lelystad?³⁵

	voor opening (n = 165)	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Nee	65.0%	86.7%	78.6%	~
Ja	35.0%	13.3%	21.4%	~

Tabel 15 Waar kwam de hasj of wiet die vrienden in Lelystad verkochten vandaan?³⁶

IN PERCENTAGES VAN TOTAAL				
	voor opening (n = 165)	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Uit een coffeeshop buiten Lelystad	12.0%	3.7%	6.9%	~
06-dealer (laten bezorgen)	10.1%	5.0%	9.0%	~
Wieteler thuis	7.0%	3.7%	3.4%	~
Op straat/plein/park	1.9%	3.1%	0%	~
'Onder de toonbank' in bijv. snackbar	0.6%	0.6%	0.7%	~
Dealer thuis	3.8%	1.2%	0%	~
Café/club/disco	0.6%	0.6%	0%	~
Op of rond school	1.9%	0.6%	0%	~
Zelf gekweekt	13.9%	4.3%	2.8%	~
Weet ik niet	4.4%	0.6%	3.4%	~

(uitsluitend degenen die hasj of wiet van via vrienden kochten)

IN PERCENTAGES VAN UITSLUITEND DEGENEN DIE VAN VRIENDEN KOCHTEN				
	voor opening (n = 57)	{2} tussen meting (n = 19)	{3} eind meting (n = 28)	{3} vs. {2}
Uit een coffeeshop buiten Lelystad	31.6%	25.0%	32.3%	~
06-dealer (laten bezorgen)	28.1%	35.0%	41.9%	~
Wieteler thuis	19.3%	25.0%	16.1%	~
Op straat/plein/park	5.3%	25.0%	0%	-
'Onder de toonbank' in bijv. snackbar	1.8%	5.0%	3.2%	~
Dealer thuis	10.5%	10.0%	0%	~
Café/club/disco	1.8%	5.0%	0%	~
Op of rond school	5.3%	5.0%	0%	~
Zelf gekweekt	38.6%	35.0%	12.9%	~
Weet ik niet	12.3%	0%	16.1%	~

³⁶ Bij de tussenmeting is zowel gevraagd naar de situatie voor de opening van de coffeeshop als de afgelopen 3 maanden; bij de eindmeting alleen naar de afgelopen 3 maanden. Omdat de periode voor de opening van de coffeeshop niet gespecificeerd is (en dus langer dan 3 maanden kan beslaan) zijn deze cijfers niet volledig vergelijkbaar. Alleen verschillen tussen kolom {2} en {3} zijn daarom statistisch getoetst.

Tabel 16 Hoe vaak kocht je voor de opening van de coffeeshop toen in een coffeeshop buiten Lelystad?

	{2} tussen meting (n = 158)
1 Nooit	1.9%
2 Soms	31.4%
3 Regelmatig	39.0%
4 Meestal	11.9%
1 Altijd	15.7%

Tabel 17 Heb je voor de opening van de coffeeshop / de afgelopen 3 maanden hasj of wiet in een andere coffeeshop gekocht?³⁵

	voor opening (n = 165)	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Nee	-	25.2%	33.1%	~
Ja, in Almere	44.2%	24.5%	17.2%	~
Ja, in Zwolle	16.0%	8.6%	15.9%	~
Ja, in Harderwijk	28.2%	13.5%	11.7%	~
Ja, in Amsterdam	71.2%	54.0%	48.3%	~
Ja, in een andere stad	26.4%	21.5%	22.1%	~

Tabel 18 Blowde je voor de opening van de coffeeshop / de afgelopen 3 maanden wel eens in Lelystad buiten op straat, op een plein of in het park?

	voor opening (n = 165)	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Nee	35.0%	47.2%	44.1%	~
Ja	65.0%	52.8%	55.9%	

Tabel 19 Waar blowde je buiten in Lelystad?

	voor opening (n = 165)	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Stadshart	34.0%	27.6%	29.2%	~
Zuiderzeewijk	16.7%	10.4%	10.2%	~
Atolwijk	19.8%	15.3%	16.1%	~
Boswijk	24.7%	19.6%	16.8%	~
Waterwijk	21.6%	17.2%	16.1%	~
De Bolder	8.0%	6.7%	7.3%	~
Kustwijk	13.0%	12.9%	10.9%	~
Havendiep	9.3%	6.7%	7.3%	~
Lelystad-Haven	13.0%	11.0%	12.4%	~
Buitengebied en overig	26.5%	19.6%	26.3%	~

Tabel 20 Blow je sinds de opening van de coffeeshop vaker of minder vaak buiten op straat, op een plein of in het park?

	{2} tussen meting (n = 165)
1 Dat deed ik toen nooit en nu ook niet	31.9%
2 Nu vaker dan voordat de coffeeshop open ging	5.0%
3 Nu even vaak als voordat de coffeeshop open ging	38.8%
4 Nu minder vaak dan voordat de coffeeshop open ging	18.8%
5 Toen wel, maar nu niet meer	5.6%

Tabel 21 Het aantal O6-dealers / thuisadressen in Lelystad is nu...

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
O6-dealers			
Kleiner	48.5%	31.7%	+
Gelijk	30.3%	27.6%	
Groter	4.2%	9.7%	
Weet niet	17.0%	31.0%	
thuisadressen			
Kleiner	30.3%	22.1%	+
Gelijk	33.9%	22.8%	
Groter	4.2%	7.6%	
Weet niet	31.5%	47.6%	

Tabel 22 O6-dealers / thuisadressen die vroeger hasj/wiet verkochten, verkopen nu vaker (ook) xtc, coke en/of speed

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
O6-dealers			
Waar	15.2%	12.4%	+
Tussenin	19.4%	17.2%	
Niet waar	41.2%	28.3%	
Weet niet	24.2%	42.1%	
thuisadressen			
Waar	8.5%	7.6%	+
Tussenin	21.2%	22.1%	
Niet waar	35.2%	20.7%	
Weet niet	35.2%	49.7%	

Tabel 23 Bij 06-dealers / thuisadressen in Lelystad krijg je nu voor hetzelfde bedrag meer hasj/wiet dan toen de coffeeshop er nog niet was

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
06-dealers			
Waar	36.4%	24.8%	+
Tussenin	19.4%	22.8%	
Niet waar	26.7%	17.9%	
Weet niet	17.6%	34.5%	
thuisadressen			
Waar	22.4%	18.6%	+
Tussenin	20.6%	18.6%	
Niet waar	20.6%	13.1%	
Weet niet	36.4%	49.7%	

Tabel 24 06-dealers in Lelystad richten zich nu meer op de verkoop van hasj/wiet in andere gemeenten

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Waar	15.8%	13.1%	+
Tussenin	20.0%	13.8%	
Niet waar	43.0%	31.0%	
Weet niet	21.2%	42.1%	

Tabel 25 Ken je blowers in Lelystad die niet naar deze coffeeshop komen?

	{2} tussen meting (n = 165)	{3} eind meting (n = 145)	{3} vs. {2}
Nee	50.0%	45.8%	~
Ja	50.0%	54.2%	

Bijlage II Tabellen publieksenquête

Tabel 1 Woont u in Lelystad?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (135)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Nee	4.9%	2.4%	4.3%	~	~	~
Nee, maar wel werk/school	2.5%	2.4%	1.4%			
Ja	92.6%	95.1%	94.2%			

Tabel 2 Hoe vaak bent u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied geweest?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (135)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
2 Zelden	11.3%	4.2%	12.6%	~	-	-
3 Soms	20.6%	14.4%	26.7%			
4 Vaak	20.6%	33.9%	32.6%			
5 Zeer vaak	47.5%	47.5%	28.1%			
gem. score	3.0	3.3	2.8	~	-	-

Tabel 3 Waarom bent u de afgelopen 3 maanden het meeste in het stationsgebied geweest?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (138)
Werk: (eigen) bedrijf of uitvoerend werk ³⁷	16.7%	13.0%	10.1%
Opleiding: school of stage ⁴⁰	7.4%	5.7%	0.7%
Bus- of treinstation (incl. forenzen)	9.3%	19.5%	9.4%
Winkelen of boodschappen doen	43.1%	43.1%	58.7%
Eten en drinken (café, restaurant, lunchroom)	2.5%	4.9%	3.6%
Uitgaan (discotheek, bioscoop, theater)	5.4%	0.8%	0.7%
Openbare voorzieningen (stadhuis, postkantoor, bibliotheek)	2.0%	4.1%	0.7%
Zorgvoorzieningen (huisarts, tandarts, apotheek, fysio)	1.0%	0%	0%
Alleen onderweg langsgekomen op fiets/brommer/scooter	4.9%	4.9%	7.2%
Ik woon in het stationsgebied	5.9%	0.8%	5.8%
Anders	2.0%	3.3%	2.9%

³⁷

Bedrijf, werk, school of stageplek gelokaliseerd in het stationsgebied (dus excl. forenzen).

Tabel 4 Op welke dagen en tijden bent u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied geweest?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Doordeweeks						
's morgens 06:00-12:00	45.1%	44.7%	43.2%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	77.9%	76.4%	80.6%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	31.9%	26.8%	25.9%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	4.9%	9.8%	1.4%	~	-	~
Zaterdag						
's morgens 06:00-12:00	17.2%	21.1%	28.1%	~	~	+
's middags 12:00-18:00	54.9%	67.5%	81.3%	+	+	+
's avonds 18:00-00:00	16.7%	17.2%	14.4%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	5.4%	9.8%	2.9%	~	-	~
Zondag						
's morgens 06:00-12:00	5.4%	4.9%	2.2%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	15.2%	13.8%	10.1%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	6.9%	6.5%	2.9%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	2.9%	4.1%	0.7%	~	~	~

Tabel 5 Heeft u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied overlast ervaren ...?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...van verkeersdrukte (filevorming, slechte doorstroming)						
1 Helemaal niet	61.6%	63.4%	51.1%	~	+	~
2 Een beetje	11.8%	18.7%	17.3%			
3 Nogal	3.9%	6.5%	19.4%			
4 Veel	12.8%	9.8%	8.6%			
5 Heel erg veel	9.9%	1.6%	3.6%			
gem. score	2.0	1.7	2.0	-	+	~
...van foutgeparkeerde auto's						
1 Helemaal niet	77.0%	87.8%	88.5%	-	~	-
2 Een beetje	9.3%	5.7%	8.6%			
3 Nogal	5.4%	3.3%	2.2%			
4 Veel	4.9%	3.3%	0%			
5 Heel erg veel	3.4%	0%	0.7%			
gem. score	1.5	1.2	1.2	-	~	-
...omdat u uw eigen auto niet kwijt kon omdat alle parkeerplaatsen waren bezet						
Ik heb geen auto ³⁸	51.5%	34.1%	34.5%	~	~	-
1 Helemaal niet	34.8%	48.0%	56.8%			
2 Een beetje	4.4%	10.6%	5.8%			
3 Nogal	2.9%	6.5%	2.9%			
4 Veel	4.9%	0.8%	0%			
5 Heel erg veel	1.5%	0%	0%			
gem. score	1.6	1.4	1.2	~	-	~
...van fietsen, brommers of scooters die in de weg stonden of gevaarlijk reden						
1 Helemaal niet	46.5%	49.6%	46.8%	-	~	~
2 Een beetje	19.8%	31.7%	33.8%			
3 Nogal	10.9%	13.0%	15.8%			
4 Veel	13.9%	5.7%	3.6%			
5 Heel erg veel	8.9%	0%	0%			
gem. score	2.2	1.8	1.8	-	~	-
...van zwerfvuil (rommel op de grond of viezigheid)						
1 Helemaal niet	52.0%	70.7%	73.4%	-	~	-
2 Een beetje	22.5%	20.3%	20.1%			
3 Nogal	10.3%	7.3%	2.9%			
4 Veel	10.3%	1.6%	2.2%			
5 Heel erg veel	4.9%	0%	1.4%			
gem. score	1.9	1.4	1.4	-	~	-

³⁸ Buiten beschouwing gelaten in de analyse van verschillen in gemiddelde score.

Tabel 6 Hoe vaak heeft u zich de afgelopen 3 maanden onveilig gevoeld in het stationsgebied?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
1 Nooit	78.9%	83.7%	85.6%	~	~	~
2 Zelden	9.3%	11.4%	10.1%			
3 Soms	5.9%	1.6%	2.2%			
4 Vaak	3.4%	3.3%	2.2%			
5 Zeer vaak	2.5%	0%	0%			
gem. score	1.4	1.2	1.2	~	~	~

Tabel 7 Heeft u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied overlast ervaren van ...?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...jongeren die rondhangen of voorbijgangers lastig vallen						
1 Helemaal niet	67.6%	82.9%	83.5%	-	~	-
2 Een beetje	14.2%	14.6%	11.5%			
3 Nogal	6.9%	2.4%	2.9%			
4 Veel	6.9%	0%	2.2%			
5 Heel erg veel	4.4%	0%	0%			
gem. score	1.7	1.2	1.2	-	~	-
...volwassen mensen die rondhangen of voorbijgangers lastig vallen						
1 Helemaal niet	88.2%	92.7%	89.9%	~	~	~
2 Een beetje	8.3%	5.7%	9.4%			
3 Nogal	1.5%	1.6%	0.7%			
4 Veel	1.5%	0%	0%			
5 Heel erg veel	0.5%	0%	0%			
gem. score	1.2	1.1	1.1	~	~	~

Tabel 8 Hoe vaak heeft u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied...?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...mensen op straat zien blowen						
1 Nooit	31.4%	42.3%	59.0%	-	~	-
2 Zelden	11.8%	19.5%	5.8%			
3 Soms	21.6%	17.1%	16.5%			
4 Vaak	20.1%	16.3%	14.4%			
5 Zeer vaak	15.2%	4.9%	4.3%			
gem. score	2.8	2.2	2.0	-	~	-
...mensen in het openbaar (op straat, in winkelpassages, in parkeergarages) hasj en wiet zien kopen of verkopen						
1 Nooit	76.5%	84.6%	92.8%	-	-	-
2 Zelden	5.9%	5.7%	2.2%			
3 Soms	10.3%	8.9%	3.6%			
4 Vaak	3.9%	0.8%	1.4%			
5 Zeer vaak	3.4%	0%	0%			
gem. score	1.5	1.3	1.1	-	~	-

Tabel 9 Heeft u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied overlast ervaren van...?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...mensen die op straat blowen						
1 Helemaal niet	84.8%	91.1%	92.8%	~	~	-
2 Een beetje	6.4%	7.3%	4.3%			
3 Nogal	5.4%	0.8%	1.4%			
4 Veel	1.5%	0.8%	1.4%			
5 Heel erg veel	2.0%	0%	0%			
gem. score	1.3	1.1	1.1	-	~	-
...mensen die in het openbaar (op straat, in winkel- passages, in parkeergarages) hasj en wiet kopen of verkopen						
1 Helemaal niet	97.5%	98.4%	98.6%	~	~	~
2 Een beetje	1.0%	1.8%	1.4%			
3 Nogal	0.5%	0%	0%			
4 Veel	0%	0%	0%			
5 Heel erg veel	1.0%	0%	0%			
gem. score	1.1	1.0	1.0	~	~	~

Tabel 10 Totale score overlast stationsgebied³⁹

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
1 Geen	52.5	78.9	75.5	-	~	-
2 Beetje	42.2	20.3	24.5			
3 Nogal	4.9	0.8	0			
4 Veel	0	0	0			
5 Erg veel	0.5	0	0			
gem. score	1.5	1.3	1.3	-	~	-

Tabel 11 Bent u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied slachtoffer geworden van criminaliteit (diefstal, vernieling, bedreiging of geweld)?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (138)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Nee	87.7%	92.7%	92.8%	~	~	~
Ja, maar ik heb geen aangifte gedaan	4.9%	1.6%	2.9%			
Ja, daarvan heb ik wel aangifte gedaan	7.4%	5.7%	4.3%			

Tabel 11 Heeft u de afgelopen 3 maanden zelf hasj of wiet gebruikt?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Ik heb nog nooit hasj of wiet gebruikt	63.2%	74.0%	87.7%	~	-	-
Ik heb vroeger wel eens hasj of wiet gebruikt	25.0%	14.6%	2.2%			
Ja, ik heb de afgelopen 3 maanden hasj of wiet ge- bruikt	11.8%	11.4%	10.1%			

³⁹ Zie pag. 65 voor de berekening van deze score.

Tabel 12 Is er volgens u een coffeeshop in Lelystad?

	1 ^e meting (204)	2 ^e meting (123)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Nee	-	9.8%	4.6%		~	
Ja, maar ik zou niet weten waar		9.0%	11.5%			
Ja, namelijk...		81.1%	84.0%			

Tabel 13 Waar ligt deze dan? (alleen personen die aangaven dat zij wisten waar de coffeeshop ligt)

	1 ^e meting (-)	2 ^e meting (101)	3 ^e meting (139)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Antwoord precies goed	-	79.2%	92.0%		+	
Weet ongeveer waar		18.8%	6.2%			
Weet alleen globaal		2.0%	0.9%			
Gokt mis		0%	0.9%			

Bijlage III Tabellen bevolkingsurvey

Tabel 1 Hoe vaak bent u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied geweest?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
1 Nooit	2.2%	3.5%	2.5%	-	+	~
2 Zelden	8.2%	8.3%	7.7%			
3 Soms	23.7%	26.2%	23.4%			
4 Vaak	35.9%	34.5%	35.8%			
5 Zeer vaak	30.1%	27.6%	30.7%			
gem. score	3.9	3.8	3.9	-	+	~

Tabel 2 Om welke redenen bent u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied geweest?

(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Werk: (eigen) bedrijf of uitvoerend werk ⁴⁰	11.9%	14.8%	15.5%	+	~	+
Opleiding: school of stage ⁴⁰	1.6%	2.1%	3.4%	~	~	+
Bus- of treinstation (incl. forenzen)	50.2%	49.9%	45.5%	~	-	-
Winkelen of boodschappen doen	82.3%	81.1%	80.2%	~	~	~
Eten en drinken (café, restaurant, lunchroom)	31.4%	35.5%	33.9%	+	~	~
Uitgaan (discotheek, bioscoop, theater)	18.6%	13.4%	15.2%	-	~	-
Openbare voorzieningen (stadhuis, postkantoor, bibliotheek)	37.8%	38.0%	38.7%	~	~	~
Zorgvoorzieningen (huisarts, tandarts, apotheek, fysio)	9.5%	9.8%	13.9%	~	+	+
Bezoek coffeeshop	-	1.1%	1.1%		~	
Alleen onderweg langsgekomen op fiets/brommer/scooter	39.6%	36.9%	43.1%	~	+	~
Ik woon in het stationsgebied	5.5%	4.8%	5.1%	~	~	~
Anders	4.1%	3.9%	4.0%	~	~	~

⁴⁰ Bedrijf, werk, school of stageplek gelokaliseerd in het stationsgebied (dus excl. forenzen).

Tabel 3 Op welke dagen/tijden bent u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied geweest?
(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Maandag						
's morgens 06:00-12:00	30.4%	36.1%	39.7%	+	~	+
's middags 12:00-18:00	41.4%	43.0%	41.5%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	18.8%	18.7%	21.8%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	1.9%	3.0%	3.0%	~	~	~
Dinsdag						
's morgens 06:00-12:00	40.8%	40.4%	43.1%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	43.8%	43.1%	44.3%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	20.9%	21.2%	22.6%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	2.4%	3.5%	3.3%	~	~	~
Woensdag						
's morgens 06:00-12:00	37.3%	36.6%	39.8%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	48.2%	48.6%	47.0%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	20.2%	20.3%	19.4%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	2.3%	3.4%	3.3%	~	~	~
Donderdag						
's morgens 06:00-12:00	38.0%	38.6%	41.0%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	46.7%	45.4%	45.6%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	33.4%	34.0%	31.3%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	3.3%	4.7%	5.0%	~	~	+
Vrijdag						
's morgens 06:00-12:00	35.8%	35.7%	40.1%	~	+	+
's middags 12:00-18:00	47.0%	46.8%	46.4%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	26.3%	24.4%	24.5%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	5.1%	5.6%	5.5%	~	~	~
Zaterdag						
's morgens 06:00-12:00	32.5%	33.8%	35.9%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	60.2%	58.9%	58.0%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	23.4%	21.2%	22.2%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	7.5%	8.4%	6.2%	~	~	~
Zondag						
's morgens 06:00-12:00	9.5%	12.3%	12.9%	+	~	+
's middags 12:00-18:00	18.6%	18.5%	25.8%	~	+	+
's avonds 18:00-00:00	12.9%	14.5%	13.7%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	2.9%	3.5%	3.2%	~	~	~

Tabel 4 Heeft u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied overlast ervaren ...?

(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...van verkeersdrukte (filevorming, slechte doorstroming)						
1 Helemaal niet	11.6%	19.6%	22.6%	-	~	-
2 Een beetje	36.6%	39.6%	35.6%			
3 Nogal	26.2%	23.0%	18.6%			
4 Veel	15.8%	11.3%	13.0%			
5 Heel erg veel	9.9%	6.5%	10.2%			
gem. score	2.8	2.5	2.5	-	~	-
...van foutgeparkeerde auto's						
1 Helemaal niet	57.3%	64.8%	71.0%	-	-	-
2 Een beetje	26.6%	24.6%	16.3%			
3 Nogal	10.2%	6.5%	8.1%			
4 Veel	3.8%	3.4%	3.2%			
5 Heel erg veel	2.1%	0.7%	1.4%			
gem. score	1.7	1.5	1.5	-	~	-
...omdat u uw eigen auto niet kwijt kon omdat alle parkeerplaatsen waren bezet						
Ik heb geen auto ⁴¹	15.1%	15.5%	16.2%			
1 Helemaal niet	38.4%	44.8%	49.7%	-	-	-
2 Een beetje	25.5%	23.8%	18.5%			
3 Nogal	11.8%	9.3%	10.3%			
4 Veel	5.0%	4.1%	2.9%			
5 Heel erg veel	4.1%	2.6%	2.4%			
gem. score	2.0	1.8	1.7	-	~	-
...van fietsen, brommers of scooters die in de weg stonden of gevaarlijk reden						
1 Helemaal niet	41.3%	34.8%	41.3%	+	-	~
2 Een beetje	35.7%	35.9%	32.6%			
3 Nogal	14.2%	16.2%	14.2%			
4 Veel	6.5%	9.2%	7.0%			
5 Heel erg veel	2.3%	3.9%	4.9%			
gem. score	1.9	2.1	2.0	+	-	~
...van zwerfvuil (rommel op de grond of viezigheid)						
1 Helemaal niet	26.8%	32.6%	35.0%	-	~	-
2 Een beetje	42.9%	44.3%	43.0%			
3 Nogal	19.2%	15.4%	13.2%			
4 Veel	7.7%	4.7%	5.4%			
5 Heel erg veel	3.4%	3.1%	3.5%			
gem. score	2.2	2.0	2.0	-	~	-

⁴¹ Buiten beschouwing gelaten in de analyse van verschillen in gemiddelde score.

Tabel 5 Heeft u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied overlast ervaren van ...?

(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...jongeren die rondhangen of voorbijgangers lastig vallen						
1 Helemaal niet	70.3%	70.8%	74.7%	~	~	~
2 Een beetje	23.8%	22.6%	19.9%			
3 Nogal	4.1%	4.3%	2.9%			
4 Veel	1.5%	1.5%	2.5%			
5 Heel erg veel	0.3%	0.8%	0.1%			
gem. score	1.4	1.4	1.3	~	-	~
...volwassen mensen die rondhangen of voorbijgangers lastig vallen						
1 Helemaal niet	79.4%	77.0%	81.2%	~	-	~
2 Een beetje	17.0%	19.7%	16.4%			
3 Nogal	2.8%	1.7%	1.0%			
4 Veel	0.7%	1.2%	1.0%			
5 Heel erg veel	0.2%	0.4%	0.4%			
gem. score	1.3	1.3	1.2	~	-	~

Tabel 6 Hoe vaak heeft u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied...?

(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...mensen op straat zien blowen						
1 Nooit	38.0%	36.8%	40.0%	~	~	~
2 Zelden	25.3%	26.7%	24.9%			
3 Soms	27.9%	24.0%	24.2%			
4 Vaak	7.4%	9.8%	8.3%			
5 Zeer vaak	1.3%	2.7%	2.7%			
gem. score	2.1	2.2	2.1	~	~	~
...mensen in het openbaar (op straat, in winkelpassages, in parkeergarages) hasj en wiet zien kopen of verkopen						
1 Nooit	80.9%	79.7%	82.1%	~	~	~
2 Zelden	11.3%	12.4%	10.0%			
3 Soms	6.3%	6.5%	6.2%			
4 Vaak	1.2%	1.2%	1.3%			
5 Zeer vaak	0.3%	0.3%	0.3%			
gem. score	1.3	1.3	1.3	~	~	~

Tabel 7 Heeft u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied overlast ervaren van...?

(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...mensen die op straat blowen						
1 Helemaal niet	71.0%	69.7%	72.3%	~	~	~
2 Een beetje	21.6%	21.6%	20.5%			
3 Nogal	4.5%	4.2%	3.6%			
4 Veel	2.1%	2.8%	2.3%			
5 Heel erg veel	0.8%	1.7%	1.4%			
gem. score	1.4	1.5	1.4	~	~	~
...mensen die in het openbaar (op straat, in winkelpassages, in parkeergarages) hasj en wiet kopen of verkopen						
1 Helemaal niet	89.8%	91.2%	90.6%	~	~	~
2 Een beetje	8.1%	6.3%	7.1%			
3 Nogal	1.5%	1.8%	1.9%			
4 Veel	0.5%	0.5%	0.1%			
5 Heel erg veel	0.2%	0.1%	0.3%			
gem. score	1.1	1.1	1.1	~	~	~

Tabel 8 Hoe vaak heeft u zich de afgelopen 3 maanden onveilig gevoeld in het stationsgebied?

(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
1 Nooit	55.9%	59.0%	63.2%	~	~	-
2 Zelden	25.3%	24.7%	21.7%			
3 Soms	15.3%	13.0%	12.4%			
4 Vaak	2.9%	2.9%	1.8%			
5 Zeer vaak	0.6%	0.4%	0.8%			
gem. score	1.7	1.6		~	~	-

Tabel 9 Op welke dagen/ tijden heeft u zich de afgelopen 3 maanden onveilig gevoeld in het stationsgebied?
(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Maandag						
's morgens 06:00-12:00	1.6%	2.7%	2.2%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	3.4%	2.3%	2.7%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	4.8%	5.4%	4.9%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	1.0%	0.8%	1.5%	~	~	~
Dinsdag						
's morgens 06:00-12:00	1.7%	2.0%	2.0%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	3.2%	2.4%	2.1%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	5.9%	6.5%	4.8%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	1.2%	1.0%	1.5%	~	~	~
Woensdag						
's morgens 06:00-12:00	1.3%	1.9%	1.5%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	3.5%	2.4%	2.6%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	5.3%	5.9%	4.4%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	1.1%	1.0%	1.5%	~	~	~
Donderdag						
's morgens 06:00-12:00	1.2%	1.9%	1.7%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	3.4%	3.0%	2.6%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	10.8%	11.3%	11.3%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	1.5%	2.0%	1.8%	~	~	~
Vrijdag						
's morgens 06:00-12:00	1.7%	2.3%	1.6%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	4.0%	3.0%	2.1%	~	~	-
's avonds 18:00-00:00	8.8%	8.9%	9.8%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	3.7%	4.7%	3.7%	~	~	~
Zaterdag						
's morgens 06:00-12:00	1.4%	2.1%	1.3%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	3.6%	3.9%	2.1%	~	-	-
's avonds 18:00-00:00	9.2%	10.0%	10.1%	~	~	~
's nachts 00:00-06:00	6.2%	6.4%	4.3%	~	-	-
Zondag						
's morgens 06:00-12:00	0.9%	1.2%	0.6%	~	~	~
's middags 12:00-18:00	0.8%	0.7%	0.9%	~	~	~
's avonds 18:00-00:00	4.3%	6.3%	4.6%	+	~	~
's nachts 00:00-06:00	2.1%	2.6%	2.7%	~	~	~

Tabel 10 Totale score overlast stationsgebied⁴²
(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
1 Geen	34.2%	43.2%	47.9%	-	-	-
2 Beetje	56.7%	48.4%	45.0%			
3 Nogal	8.3%	7.5%	5.8%			
4 Veel	0.8%	0.9%	1.3%			
5 Erg veel	0%	0%	0%			
gem. score	1.7	1.7	1.6	-	~	-

⁴² Zie pag. 65 voor de berekening van deze score.

Tabel 11 Bent u de afgelopen 3 maanden in het stationsgebied slachtoffer geworden van criminaliteit (diefstal, vernieling, bedreiging of geweld)?

(uitsluitend bezoekers stationsgebied)

	1 ^e meting (1.355)	2 ^e meting (1.182)	3 ^e meting (1.052)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Nee	96.2%	95.9%	96.4%	~	~	~
Ja, maar ik heb geen aangifte gedaan	2.5%	3.1%	2.4%			
Ja, daarvan heb ik wel aangifte gedaan	1.3%	1.0%	1.2%			

Tabel 12 Hoe vaak heeft u zich de afgelopen 3 maanden onveilig gevoeld in uw eigen buurt?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
1 Nooit	63.5%	65.7%	68.5%	~	~	+
2 Zelden	21.6%	20.6%	19.6%			
3 Soms	12.6%	10.9%	8.7%			
4 Vaak	1.7%	1.7%	2.3%			
5 Zeer vaak	0.5%	1.1%	0.9%			
gem. score	1.5	1.5		~	~	~

Tabel 13 Heeft u de afgelopen 3 maanden in uw eigen buurt overlast ervaren van ...?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...jongeren die rondhangen of voorbijgangers lastig vallen						
1 Helemaal niet	63.4%	66.1%	73.0%	~	-	-
2 Een beetje	26.9%	24.4%	18.5%			
3 Nogal	5.5%	5.4%	5.4%			
4 Veel	2.2%	2.0%	1.6%			
5 Heel erg veel	2.0%	2.2%	1.6%			
gem. score	1.5	1.5	1.4	~	-	-
...volwassen mensen die rondhangen of voorbijgangers lastig vallen						
1 Helemaal niet	83.4%	83.2%	86.6%	~	-	~
2 Een beetje	13.0%	12.7%	9,3%			
3 Nogal	2.3%	1.9%	2.3%			
4 Veel	1.0%	1.1%	1.0%			
5 Heel erg veel	0.4%	1.0%	0.8%			
gem. score	1.2	1.2	1.2	~	~	~

Tabel 14 Hoe vaak heeft u de afgelopen 3 maanden in uw eigen buurt...?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...mensen op straat zien blowen						
1 Nooit	59.0%	61.3%	66.4%	~	-	-
2 Zelden	18.5%	18.1%	16.2%			
3 Soms	15.2%	13.5%	12.6%			
4 Vaak	5.9%	5.5%	3.3%			
5 Zeer vaak	1.5%	1.6%	1.6%			
gem. score	1.7	1.7	1.6	~	-	-

Tabel 15 Heeft u de afgelopen 3 maanden in uw eigen buurt overlast ervaren van...?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...mensen die op straat blowen						
1 Helemaal niet	79.9%	81.5%	83.6%	~	~	-
2 Een beetje	15.4%	14.0%	11.8%			
3 Nogal	2.8%	2.0%	2.6%			
4 Veel	1.1%	1.2%	1.5%			
5 Heel erg veel	0.9%	1.3%	0.5%			
gem. score	1.3	1.3	1.2	~	~	~

Tabel 16 Totale score overlast eigen buurt⁴³

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
1 Geen	64.1%	67.0%	72.9%	~	-	-
2 Beetje	29.3%	27.4%	21.5%			
3 Nogal	5.4%	3.1%	4.5%			
4 Veel	1.0%	1.9%	0.5%			
5 Erg veel	0.2%	0.6%	0.5%			
gem. score	1.4	1.4	1.3	~	-	-

⁴³ Zie pag. 65 voor de berekening van deze score.

Tabel 17 Weet u of vermoedt u dat er de afgelopen 3 maanden in uw eigen buurt drugs werden verkocht...?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
...vanuit een woonhuis in de buurt (dealpand)						
Ja, dat weet ik (bijna) zeker	7.2%	7.8%	7.1%	~	-	-
Ja, dat vermoed ik	13.1%	12.1%	9.5%			
Nee	45.9%	46.1%	55.0%			
Geen idee	33.9%	34.0%	28.3%			
Totaal weten of vermoeden	20.3%	19.9%	16.6%	~	~	-
...onder de toonbank (bijvoorbeeld in een snackbar, café, winkel, enz.)						
Ja, dat weet ik (bijna) zeker	1.0%	0.4%	1.7%	~	-	~
Ja, dat vermoed ik	2.6%	2.4%	1.9%			
Nee	55.9%	55.4%	57.5%			
Geen idee	40.6%	41.8%	38.9%			
Totaal weten of vermoeden	3.6%	2.8%	3.6%	~	~	~
...op bestelling (drugs met auto's of scooters afgeleverd bij een woonhuis of op een andere afgesproken plek)						
Ja, dat weet ik (bijna) zeker	11.5%	11.7%	9.2%	~	-	~
Ja, dat vermoed ik	14.8%	16.1%	14.2%			
Nee	38.6%	36.6%	43.8%			
Geen idee	35.1%	35.6%	32.8%			
Totaal weten of vermoeden	26.3%	27.9%	23.4%	~	-	~
...op straat (dealers die wachten op straat, in winkelpassages, in portieken, op parkeerplaatsen, enz.)						
Ja, dat weet ik (bijna) zeker	7.6%	8.0%	6.7%	~	~	~
Ja, dat vermoed ik	12.8%	12.3%	12.3%			
Nee	45.6%	44.7%	47.5%			
Geen idee	34.0%	35.0%	33.6%			
Totaal weten of vermoeden	20.4%	20.3%	19.0%	~	~	~
Totaal weten of vermoeden van dealen in eigen buurt	36.3%	35.4%	32.3%	~	~	-

Tabel 18 Denkt u dat daar hasj en wiet en/of harddrugs (heroïne, cocaïne, xtc, enz.) werden verkocht?

(uitsluitend inwoners die illegale verkoop weten of vermoeden; aantal per meting bij elke categorie tussen haakjes)

	1 ^e meting	2 ^e meting	3 ^e meting	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
woonhuis in de buurt (232, 200, 160)						
Alleen hasj en wiet	31.7%	27.6%	26.1%	~	~	~
Alleen harddrugs	0.4%	1.2%	1.8%			
Allebei	19.2%	21.9%	20.0%			
Geen idee	48.7%	49.1%	52.1%			
onder de toonbank (36, 34, 32)						
Alleen hasj en wiet	19.5%	18.8%	31.4%	~	~	~
Alleen harddrugs	0%	6.2%	5.7%			
Allebei	22.0%	37.5%	28.6%			
Geen idee	58.5%	37.5%	34.3%			
op bestelling (322, 285, 229)						
Alleen hasj en wiet	26.9%	23.8%	29.4%	~	~	~
Alleen harddrugs	0%	0.9%	0.9%			
Allebei	21.1%	23.5%	20.0%			
Geen idee	52.0%	51.7%	49.8%			
op straat (267, 216, 173)						
Alleen hasj en wiet	19.0%	13.6%	14.2%	~	~	~
Alleen harddrugs	0.7%	1.7%	3.7%			
Allebei	26.0%	29.4%	26.3%			
Geen idee	54.3%	55.3%	55.8%			

Tabel 19 Heeft u de afgelopen 3 maanden zelf hasj of wiet gebruikt?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Ik heb nog nooit hasj of wiet gebruikt	82.5%	82.5%	83.4%	~	~	~
Ik heb vroeger wel eens hasj of wiet gebruikt	15.9%	15.4%	14.7%			
Ja, ik heb de afgelopen 3 maanden hasj of wiet gebruikt	1.6%	2.0%	1.9%			

Tabel 20 Hoe kwam u de afgelopen 3 maanden aan hasj of wiet?

(uitsluitend inwoners die de afgelopen 3 maanden hasj of wiet hebben gebruikt)

	1 ^e meting (13)	2 ^e meting (13)	3 ^e meting (14)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Gekocht in een coffeeshop in Lelystad	0%	41.5%	42.1%	+	~	+
Gekocht in een coffeeshop in Almere	33.2%	4.0%	0%	-	~	-
Gekocht in een coffeeshop in een andere stad	45.9%	69.3%	22.2%	~	-	~
Ergens anders gekocht (geen coffeeshop) in Lelystad	10.5%	15.4%	0%	~	~	~
Ergens anders gekocht (geen coffeeshop) in Almere	0%	0%	0%	~	~	~
Ergens anders gekocht (geen coffeeshop) in een andere stad	0%	0%	0%	~	~	~
Gekregen	34.1%	43.1%	26.3%	~	~	~
Anderen voor me laten kopen	0%	0%	10.5%	~	~	~
Zelf gekweekt	0%	3.9%	0%	~	~	~

Tabel 21 Bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
<i>Gebruik van hasj en wiet zou verboden moeten worden</i>						
Geen mening ⁴⁴	3.3%	1.9%	5.3%			
1 Helemaal mee oneens	11.2%	12.2%	16.6%	~	-	-
2 Mee oneens	26.1%	26.5%	11.7%			
3 Neutraal	23.4%	25.1%	27.2%			
4 Mee eens	12.2%	11.6%	24.9%			
5 Helemaal mee eens	23.9%	22.7%	14.3%			
gem. score	3.1	3.1	2.9	~	-	-
<i>Het is goed dat er een coffeeshop komt/is in Lelystad</i>						
Geen mening	3.4%	4.4%	5.6%			
1 Helemaal mee oneens	30.8%	23.2%	16.6%	~	+	+
2 Mee oneens	14.1%	10.8%	27.8%			
3 Neutraal	18.5%	23.1%	21.4%			
4 Mee eens	21.0%	24.5%	9.9%			
5 Helemaal mee eens	12.3%	14.0%	18.7%			
gem. score	2.7	2.9	3.1	+	+	+

Tabel 22 Wist u eigenlijk dat er een coffeeshop is in Lelystad?

	1 ^e meting (1.391)	2 ^e meting (1.226)	3 ^e meting (1.088)	2 vs. 1	3 vs. 2	3 vs. 1
Nee, dat wist ik niet	-	3.6%	3.9%		+	
Ja, maar ik weet niet waar die staat		16.9%	12.1%			
Ja, die staat ... [respondenten vullen locatie in]		79.4%	84.0%			

⁴⁴ Buiten beschouwing gelaten in de analyse van verschillen in gemiddelde score.

Bijlage IV Tabellen overige cijfers

Tabel 1 Politie cijfers geregistreerde druggerelateerde incidenten Lelystad

	1 ^e meting 01.11.'10 tot 01.02.'11	2 ^e meting 16.08.'11 tot 16.11.'11	3 ^e meting 16.08.'12 tot 16.11.'12	3-jaarlijks gemiddelde per 3 mndn (jan 2011)
<i>2.1.1 Drugs/drankoverlast</i>	10	9	21	7
E38 OVERLAST IVM DRUGS (waarvan softdrugs)	6 (3)	4 (2)	19 (6)	4
F46 AANTREFFEN DRUGS (GEEN VERDACHTE) (waarvan softdrugs)	4 (4)	3 (0)	1 (0)	2
F47 OVERIGE DRUGSDELICTEN (waarvan softdrugs)	0 (0)	2 (2)	1 (0)	1
<i>3.1.1 Drugshandel</i>	26	38	26	27
F40 BEZIT HARD-DRUGS (LIJST 1)	3	3	2	3
F41 BEZIT SOFTDRUGS (LIJST 2)	3	11	6	3
F42 HANDEL E.D. HARD-DRUGS (LIJST 1)	2	3	5	2
F43 HANDEL E.D. SOFTDRUGS (LIJST 2)	5	5	1	2
F44 VERVAARDIGEN HARD-DRUGS (LIJST 1)	0	0	0	2
F45 VERVAARDIGEN SOFTDRUGS (LIJST 2)	13	16	12	15
<i>2.7.1 Overlast (niet milieu)</i>	80	77	88	108
E33 OVERLAST DOOR GESTOORD/OVERSPANNEN PERS.	43	42	58	47
E35 MELDING OVERLAST JEUGD (waarvan softdrugs)	32 (3)	30 (4)	27 (2)	54
E41 OVERLAST ZWERVERS	5	5	3	8

Tabel 2 Politiecijfers geregistreeerde incidenten stationsgebied - Veiligheid

	1 ^e meting 01.11.'10 tot 01.02.'11	2 ^e meting 16.08.'11 tot 16.11.'11	3 ^e meting 16.08.'12 tot 16.11.'12	3-jaarlijks gemiddelde per 3 mndn (jan 2011)
1.1. Huis	0	2	4	8
1.1.1 Diefstal/inbraak woning	0	2	3	6
1.1.2 Diefstal/inbraak box/garage/schuur/tuinhuis	0	0	1	2
1.2. Straat	66	94	76	81
1.2.1. Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	13	11	6	12
1.2.2. Diefstal van motorvoertuigen	0	1	1	2
1.2.3. Diefstal van brom-, snor-, fietsen	45	65	60	54
1.2.4. Zakkenrollerij	6	16	6	12
1.2.5. Diefstal af/uit/van overige voertuigen	2	1	3	2
1.3. Weg	17	14	18	18
1.3.1. Verkeersongevallen	17	14	18	18
1.4. Lichamelijke integriteit	36	37	26	42
1.4.1. Zedenmisdrijf	1	0	1	1
1.4.2. Moord, doodslag	0	2	0	1
1.4.3. Openlijk geweld (persoon)	2	0	1	3
1.4.4. Bedreiging	7	4	4	8
1.4.5. Mishandeling	21	27	20	26
1.4.6. Straatroof	5	4	0	2
1.4.7. Overval	0	0	0	0
1.6. Overige veiligheid	30	30	22	28
1.6.1. Brand/ontploffing	5	3	0	3
1.6.2. Overige vermogensdelicten	25	27	22	25
Totaal Veiligheid	149	177	146	176

Tabel 3 Politiecijfers geregistreerde incidenten stationsgebied - Leefbaarheid

	1 ^e meting 01.11.'10 tot 01.02.'11	2 ^e meting 16.08.'11 tot 16.11.'11	3 ^e meting 16.08.'12 tot 16.11.'12	3-jaarlijks gemiddelde per 3 mndn (jan 2011)
2.1. Drugs/drank	0	0	1	0
2.1.1. Drugs/drankoverlast	0	0	1	0
2.2. Openbare ruimte	21	15	6	21
2.2.1. Vernieling cq. zaakbeschadiging	21	15	6	21
2.2.2. Overlast uitgaansgelegenheid/horeca	0	0	0	0
2.3. Verkeer	0	0	0	1
2.3.1. Verkeersoverlast	0	0	0	1
2.4. Wonen	3	4	4	5
2.4.1. Burengerucht (relatieproblemen)	3	4	3	5
2.4.2. Huisvredebreuk	0	0	1	0
2.5. Bedrijven en instellingen	17	16	23	19
2.5.1. Diefstal/inbraak bedrijven en instellingen	3	3	5	7
2.5.2. Winkeldiefstal	14	13	18	13
2.6. Milieu	5	16	3	4
2.6.1. Inrichting Wet Milieubeheer	0	0	0	0
2.6.2. Bodem	0	0	0	0
2.6.4. Afval	0	0	0	0
2.6.6. Geluid	5	16	3	3
2.6.8. Transport gevaarlijke stoffen	0	0	0	0
2.6.9. Vuurwerk	0	0	0	0
2.6.11. Natuur en Landschap	0	0	0	0
2.7. Overige leefbaarheid	32	21	33	31
2.7.1. Overlast	19	10	10	14
2.7.2. Bijzondere wetten	1	0	1	1
2.7.3. Restcategorie	12	11	22	15
Totaal Leefbaarheid	78	72	70	82

Tabel 4 Politiecijfers geregistreerde incidenten stationsgebied – Maatschappelijke integriteit

	1 ^e meting 01.11.'10 tot 01.02.'11	2 ^e meting 16.08.'11 tot 16.11.'11	3 ^e meting 16.08.'12 tot 16.11.'12	3-jaarlijks gemiddelde per 3 mndn (jan 2011)
3.1. Illegale handel	10	13	8	12
3.1.1. Drugshandel	0	2	5	2
3.1.3. Wapenhandel	2	5	0	2
3.1.4. Fraude	8	6	3	8
3.5. Weg	3	9	11	12
3.5.2. Alcohol	3	5	1	5
3.5.5. Weg overig	0	4	10	6
3.6. Openbare orde	2	13	2	7
3.6.4. Aantasting openbare orde	2	13	2	7
3.7. Overige maatschappelijke integriteit	86	77	96	80
3.7.1. Discriminatie	0	0	0	0
3.7.2. Vreemdelingenzorg	0	0	0	0
3.7.3. Restcategorie	86	77	96	80
Totaal Maatschappelijke integriteit	101	112	117	110

Tabel 5 Politiecijfers geregistreerde incidenten stationsgebied – Dienstverlening

	1 ^e meting 01.11.'10 tot 01.02.'11	2 ^e meting 16.08.'11 tot 16.11.'11	3 ^e meting 16.08.'12 tot 16.11.'12	3-jaarlijks gemiddelde per 3 mndn (jan 2011)
4.2. Preventie	1	14	11	9
4.2.2. Preventiecontrole	1	14	11	0
4.5. Hulpverlening	19	24	26	20
4.5.1. Hulpverlening aan personen	17	19	18	15
4.5.2. Hulpverlening aan instanties	2	5	8	5
4.6. Overige dienstverlening	42	33	32	34
4.6. Overige dienstverlening Algemeen	42	33	32	34
4.6.1. Restcategorie	0	0	0	1
Totaal Dienstverlening	62	71	69	63

Tabel 6 Cijfers GGD Scholierenenquête Flevoland (alleen Lelystad)

	2010/2011		
Hasj of wiet aangeboden gekregen			
straat, park of hangplek	15%		
school	8%		
thuis of bij vrienden	9%		
café, disco of feest/concert	8%		
andere plaats	10%		
TOTAAL	29%		
Ooit hasj of wiet gebruikt	16%		
Afgelopen 4 weken hasj of wiet gebruikt	8%		
Top 3 plaats kopen hasj of wiet (alleen gebruikers)			
vrienden	28%		
(huis)dealer	19%		
via, via	32%		
Plaats gebruiken hasj of wiet (alleen gebruikers)			
straat, park of andere plek buiten	67%		
bij vrienden	45%		
café, disco of feest/concert	28%		
Mening t.o.v. leeftijdgenoten die softdrugs gebruiken			
slecht	91%		
niet slecht	9%		
Harddrugs aangeboden gekregen	10%		
Ooit harddrugs gebruikt	4%		
Handel in harddrugs in woonbuurt	20%		

Tabel 7 Cijfers O&S Jongerenenquête

	2009		
Wel eens onveilig	51%		
Situaties (soms of vaak onveilig)			
in het openbaar vervoer	20%		
rondom uitgaansgelegenheden	36%		
thuis	8%		
op straat in mijn eigen buurt	22%		
op plekken met rondhangende jeugd	56%		
in het winkelcentrum bij mij in de buurt	27%		
bij het treinstation	38%		

Tabel 8 Cijfers GGD Volwassenenenquête Flevoland (alleen Lelystad)

	2009		
Ooit cannabis gebruikt	18%		
Afgelopen 4 weken cannabis gebruikt	3%		
Ooit harddrugs gebruikt	5%		
Onveiligheid			
overdag	8%		
avond/nacht	22%		

Tabel 9 Cijfers O&S Veiligheidsmonitor

	2009	2011	
Buurtproblemen sociale overlast en dreiging (soms of vaak)			
overlast groepen jongeren (SO/D)	54%	44%	
dronken mensen op straat (SO)	34%	29%	
jeugdcriminaliteit (D)	33%	26%	
drugsoverlast (SO/D)	30%	28%	
bedreiging (D)	26%	18%	
gewelddelicten (D)	23%	20%	
mensen lastig gevallen (SO/D)	19%	17%	
ongewenste aandacht vrouwen/meisjes (D)	18%	17%	
straatroof (D)	12%	10%	
Gemiddelde schaalscore sociale overlast	2.0	?	
Gemiddelde schaalscore dreiging	1.3	?	
Gemiddeld rapportcijfer veiligheid	7.1	7.2	
Wel eens onveilig in eigen buurt	22%	18%	
Wel eens onveilig buiten eigen buurt	57%	49%	
Slachtofferschap afgelopen 12 maanden			
vernielingen	14%	?	
woninginbraak	7%	?	
auto-inbraak, -diefstal en -vernieling	21%	?	
geweld	6%	?	
TOTAAL	42%	?	

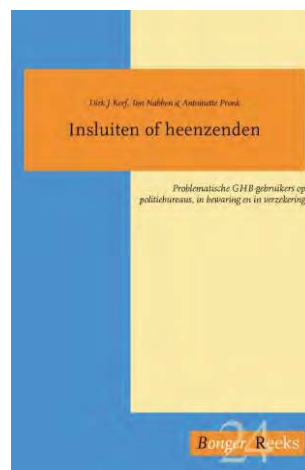
Eerder verschenen in de Bonger Reeks (www.rozenbergps.com)

Insluiten of heenzenden (2013)

Dirk J Korf, Ton Nabben & Antoinette Pronk

Elke week komen meldingen binnen over GHB-excessen van gebruikers op straat of in huiselijke kringen. Bij plotselinge onthouding kunnen GHB-verslaafden ernstige afkickverschijnselen krijgen, zoals wanneer zij worden ingesloten door de politie. Vanuit verschillende regio's komen signalen van heenzendingen van GHB-gebruikers. Dit onderzoek naar (problematisch) GHB-gebruik is uitgevoerd in opdracht van het WODC, om meer inzicht te krijgen in de aard en omvang van deze GHB-problematiek.

ISBN 978 90 361 0329 9

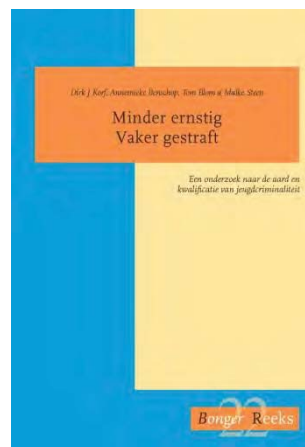

Minder ernstig - Vaker gestraft (2012)

Dirk J Korf, Annemiek Benschop, Tom Blom & Maike Steen

Jongeren die met elkaar op de vuist gaan, politieagenten bedreigen, auto's beschadigen, muren met graffiti bekladden. Het zijn allemaal gedragingen die de laatste decennia een steeds prominentere plaats hebben gekregen in de media, politiek en criminaliteitsstatistiek. Voor dit rapport is nagegaan welke concrete delicten jeugdigen plegen en of dit andere handelingen zijn dan tien jaar geleden. Vervolgens is gekeken of vergelijkbare incidenten nu anders gekwalificeerd en/of bestraft worden.

ISBN 978 90 3610 299 5

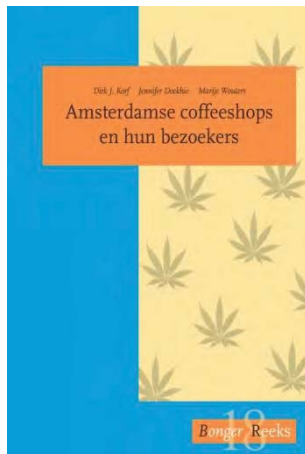
Uit de schaduw. Jongeren en drugs in Amsterdam Zuidoost (2011)

Ton Nabben, Jennifer Doekhie & Dirk J Korf

Het Amsterdamse stadsdeel Zuidoost is volop in beweging. Tegelijk met de wederopbouw van het stadsdeel is ook het drugsbeleid in Zuidoost in de afgelopen jaren door een combinatie van repressie en zorg voortvarend aangepakt. Jonge drugsgebruikers melden zich echter mondjesmaat bij de instellingen. Dit rapport gaat over de trends op het gebied van het gebruik van verdovende middelen door jongeren en jongvolwassenen in Zuidoost.

ISBN 978 90 3610 253 7

Amsterdamse coffeeshops en hun bezoekers (2011)

Dirk J Korf, Jennifer Doekhie & Marije wouters

Vanuit vier invalshoeken is het reilen en zeilen van Amsterdamse coffeeshops in kaart gebracht. Eerst is gekeken naar de directe omgeving van de coffeeshops en hoe zij er van buiten uitzien. Vervolgens zijn exploitanten geïnterviewd, observaties gedaan, klanten geteld en 1 214 klanten geïnterviewd.

ISBN 978 90 3610 236 0

Gezondheidsrisicogedrag onder mannelijke gedetineerden (2011)

Marije wouters, Jennifer Doekhie, Dirk J Korf & Annemieke Benschop

Gevangenisson vormen overal ter wereld een groot risico voor het overdragen van infectieziekten. In dit onderzoek wordt voor het eerst een prevalentieschatting gemaakt van gedrag dat het risico op infectieziekten (hiv, soa, en hepatitis B en C) vergroot in Nederlandse detentie: tatoeages, piercings, boegroes, intraveneus druggebruik en – vrijwillige of onvrijwillige – onveilige seks.

ISBN 978 90 3610 226 1

Beleving van werkstraf in de buurt door jeugdigen (2011)

Ton Nabben, Jennifer Doekhie, Dirk J Korf & Marijn Everartz

Naar aanleiding van discussies in de Tweede Kamer over de actieve stimulatie van het uitvoeren van werkstraffen door jongeren in de eigen buurt, staat in dit onderzoek de beleving van werkstraffen bij de jongeren centraal. Het onderzoek bestaat uit verschillende onderdelen: inventarisatie van werkstraffen, etnografisch veldonderzoek naar de beleving van werkstraffen in de eigen buurt of pleegbuurt, en een literatuurstudie.

ISBN 978 90 3610 218 6

